

Täysistunto

Torstai 11.2.2021 klo 16.00—22.01

Täysistunto alkoi klo 16.00. Täysistunto päättyi klo 22.01.

Puhetta johtivat ensimmäinen varapuhemies Tarja Filatov (16.00—18.00 ja 19.58—22.01) ja toinen varapuhemies Juho Eerola (18.00—19.58).

1. Nimenhuuto

Nimenhuutoraportti Liite 1A

Toimitettiin nimenhuuto.

2. Suullinen kyselytunti

Vastaamassa olivat seuraavat ministerit
pääministeri Sanna Marin
oikeusministeri Anna-Maja Henriksson
perhe- ja peruspalveluministeri Krista Kiuru
työministeri Tuula Haatainen
elinkeinoministeri Mika Lintilä
maa- ja metsätalousministeri Jari Leppä
liikenne- ja viestintäministeri Timo Harakka
ympäristö- ja ilmastoministeri Krista Mikkonen
sisäministeri Maria Ohisalo
opetusministeri Jussi Saramo

Ensimmäinen varapuhemies Tarja Filatov: Päiväjärjestyksen 2. asiana on suullinen kyselytunti.

Pyydän paikalla olevia ministereitä siirtymään ministeriaitioon. Pyydän myös niitä edustajia, jotka haluavat esittää kysymyksen paikalla oleville ministereille, ilmoittautumaan painamalla P-painiketta ja nousemalla seisomaan.

Ministereille esitettiin seuraavat kysymykset:

2.1. Suullinen kysymys turpeen käytön vähentämisestä (Mauri Peltokangas ps)

Suullinen kysymys SKT 9/2021 vp

Suullinen kyselytunti

Ensimmäinen varapuhemies Tarja Filatov: Edustaja Peltokangas.

Pöytäkirja PTK 7/2021 vp

Keskustelu

16.01 Mauri Peltokangas ps: Arvoisa puhemies! Turpeenkäytön alasajo on jatkunut holtittomasti. Yrittäjät lopettavat, ja työntekijät joutuvat kortistoon. Syntyy korvaamattomia vahinkoja.

Hyvä hallitus, te koetatte painaa tätä villaisella, mutta kyse ei ole mistään pikkujutusta. Alan parissa toimii jopa 500 yritystä, ja se työllistää tuhansia ja välillisesti tuhansia. Huoltovarmuus kyykkää vaarallisesti teidän intohimoisten kiilusilmäisten ilmastotavoitteiden edessä. Tuntuu, ettei vihallanne suomalaista turveteollisuutta kohtaan ole minkäänlaisia rajoja. Vihervasemmistolta tämän jotenkin ymmärtäisi, mutta miten keskusta voi olla tällaisessa mukana? Ilmastoperustelunne asiassa ovat roskaa. Suomalaista turvetta korvataan nyt muun muassa venäläisellä hakkeella ja turpeella. Te viette työpaikat ja tuotannon Venäjälle, aiheutatte konkursseja ja tuhoatte huoltovarmuuden vain oman agendanne takia, sillä ilmastovaikutus on nolla ja jopa negatiivinen. [Puhemies: Aika!] Mitä järkeä tässä on, arvoisa hallitus?

Ensimmäinen varapuhemies Tarja Filatov: Ministeri Lintilä.

16.02 Elinkeinoministeri Mika Lintilä (vastauspuheenvuoro): Arvoisa rouva puhemies! Edustaja on tainnut aiemminkin kysyä tästä kysymyksen, ja hyvä niin. Tämä on äärettömän vakava asia — äärettömän vakava asia. Olemme puhuneet hallitusta muutoksesta. Tällä hetkellä turveala on erittäin kovassa tiputuksessa, ja syitä on useampia, ei ole yhtä selkeää syytä. Ehkä merkittävimpiä ovat imagoon vaikuttaneet syyt, jotka lähtivät jo pari vuotta sitten keskustelusta siitä, mikä on turpeen rooli jatkossa. Mutta yksi keskeisistä on päästökauppahinta. Päästökauppahinta esimerkiksi vuodesta 2017 tähän vuoteen on nousut 93 prosenttia, ja tämä on merkittävää, koska esimerkiksi silloin 2017 meillä olivat vero ja päästökauppahinta 50 ja 50. Tällä hetkellä vero on 25 prosenttia, päästökauppahinta 75. Eli tässä on tekijöitä, jotka eivät ole pelkästään meidän hallittavissamme, mutta koko ajan on toimenpideohjelma, ja mielelläni vastaan seuraavissa kysymyksissä, mitä tulossa on.

Ensimmäinen varapuhemies Tarja Filatov: Nyt pyydän niitä edustajia, jotka haluavat esittää lisäkysymyksiä, ilmoittautumaan painamalla V-painiketta ja nousemalla seisomaan. — Edustaja Peltokangas, lisäkysymys.

16.03 Mauri Peltokangas ps (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Selityksiä, jotka eivät auta lainkaan vallitsevaan tilanteeseen. Jos teillä olisi halu parantaa suomalaisen asemaa, te peruisitte veroruoskintanne turvealaa kohtaan. Vastuuton ilmastopolitiikkanne on nyt mennyt liian pitkälle. Suomi ei kestä vihreää ideologiaa, joka aiheuttaa energiahuoltovarmuuttamme rapauttavia toimia. On tullut aika ottaa lusikka kauniiseen käteen ja lopettaa elinkeinojemme ja teollisuutemme alasajo. Olemme jättäneet tänään toimenpideohjeen turpeen veronkorotusten perumiseksi ja turpeen uusiutuvaksi julistamiseksi. Esim. Ruotsissa turve-energiaa on tuettu uusiutuvan energian sähkösertifikaattien muodossa. Arvoisa hallitus ja varsinkin keskusta, miksi kumarratte myrkynvihreää agendaa teollisuutemme, maa- ja metsätaloutemme ja energiahuoltovarmuutemme tuhoksi?

Ensimmäinen varapuhemies Tarja Filatov: Ministeri Lintilä.

Pöytäkirja PTK 7/2021 vp

16.05 Elinkeinoministeri Mika Lintilä (vastauspuheenvuoro): Arvoisa rouva puhemies! Valitettavasti edustajan spiikit oli kirjoitettu ennen äskeistä vastaustani, [Naurua] mutta sinällensä ihan aiheellisiin asioihin kiinnititte huomiota. Ihan muutamia asioita:

Sanoitte tästä, että miksei se ole uusiutuva. Tiedätte historian, mitä siinä on tapahtunut ja muuta, mutta korjaan sellaisen pienen asian, jota jotkut haluavat pitää julkisuudessa, että olisi eri päästökauppamenettely riippuen, onko uusiutuva vai ei-uusiutuva. Se päästöhinta on ihan sama, eli sillä ei ole mitään merkitystä tässä. Ja kuten aikaisemmassa vastauksessani sanoin, tämä verotuksen osuus suhteessa päästöhintaan on tällä hetkellä ehdottomasti pienempi kuin se oli 2017. [Mauri Peltokangas: Turveteollisuus kuolee käsiin!] Mutta ongelma meillä on yhteinen. Turvealalla on erittäin iso työllistävä merkitys, ja se on se ongelma, johon meidän pitää paneutua. Siihen on paneuduttu jo, ja on tulossa toimenpiteitä, joista mielelläni kerron taas seuraavassa vastauksessa. [Mauri Peltokangas: Odottelemme innolla!]

Ensimmäinen varapuhemies Tarja Filatov: Pääministeri Marin.

16.06 Pääministeri Sanna Marin (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Edustaja viittasi kysymyksessään siihen, että hallitus ajaisi suomalaisen teollisuuden ja työpaikat pois Suomesta. Tämä ei nyt aivan ole päivän kuva. Juuri tänään olemme saaneet lukea erittäin tärkeästä ja merkittävästä investointipäätöksestä, [Mauri Peltokangas: Miten se liittyy turpeeseen?] yhdestä Suomen metsäalan historian suurimmista investointipäätöksistä, 1,6 miljardin investoinnista Kemiin, uudesta tehdasinvestoinnista, joka on erittäin tervetullut, ja tällä tiellä hallitus myös jatkaa. [Ben Zyskowiec: Hallitus päätti tästäkin investoinnista?] Me haluamme vahvistaa suomalaista elinkeinorakennetta ja sitä, että Suomessa tulevaisuudessakin on teollisia työpaikkoja, meillä on iso ala, metsäala, tulevaisuudessakin. Tämän pohjaan ja varaan me rakennamme. Näitä investointipäätöksiä toivottavasti saamme tulevaisuudessa lisää, ja näiden eteen hallitus tekee joka päivä töitä, [Mauri Peltokangas: Mistä löytyy 800 miljoonaa turvetuottajien koneisiin?] tapaamme alan edustajia, yritysten edustajia, ja yhdessä etsimme ratkaisuja, millä tavalla Suomeen saadaan teollisia työpaikkoja.

Ensimmäinen varapuhemies Tarja Filatov: Edustaja Elomaa.

16.07 Ritva Elomaa ps (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Olen aivan ihmeissäni. Luulin, että hallituksessa on puolueita, joille eläinten hyvinvointi on erittäin tärkeää, mutta näin ei ilmeisesti ole. Kun turvetta nostetaan, sivutuotteena syntyy kuiviketurvetta, jota käytetään puutarhoihin ja jota käyttävät ne, joilla on tuotantoeläimiä, eläinten kuivikkeena. Ja miksi käytetään? Koska se on erittäin edullista, mutta tärkeämpää vielä, se on eläinten hyvinvoinnin kannalta ehdottoman tärkeää. Mitään korvaavaa muuta tuotetta ei ole lähipiirissäkään. Se on jo selvitetty tällä viikolla meidän valiokunnan kokouksessa asiantuntijakuulemisessa. Kysynkin hallitukselta: Kun ajatte turpeen tuotantoa rajusti nyt alas, se johtaa konkurssiin, se johtaa työttömyyteen, se johtaa huoltovarmuuden vaarantumiseen, asumiskustannusten nousuun. Mitä kerrotte puutarhatuottajille, mitä kerrotte eläintilojen pitäjille, mitä käytetään kuiviketurpeena? [Puhemies: Aika!] Miten korjaatte tilanteen, hallitus?

Pöytäkirja PTK 7/2021 vp

Ensimmäinen varapuhemies Tarja Filatov: Ministeri Leppä.

16.08 Maa- ja metsätalousministeri Jari Leppä (vastauspuheenvuoro): Arvoisa rouva puhemies! Hallitus kertoo, että me varmistamme sekä kuiviketurpeen että kasvuturpeen saannin myös tulevaisuudessa. Se on se meidän viestimme, yksiselitteinen viestimme.

Olen täysin samaa mieltä kysyjän kanssa siitä, että turve on eläinten hyvinvoinnin kannalta täysin välttämätön. Se on antiseptinen, se vähentää antibioottien käyttöä, se lisää eläinten hyvinvointia. Se on poikkeuksellisen hyvä raaka-aine kuivikkeeksi, jolle ei ole tällä hetkellä korvaavaa materiaalia.

Se kasvuturvepuoli on laajasti Euroopassa, ei ainoastaan Suomessa vaan laajasti Euroopassa, käytössä. Se takaa sen, että meillä on ympäri vuoden myöskin vihreää lautasella.

Siksi hallituksen työ ja tehtävä on se, että me tämän kaiken pystymme turvaamaan, ja niitä keinoja tässä ministerikollega Lintilä tulee kohta kertomaan, mitä ne ovat. Tämä on se tahtotila.

Ensimmäinen varapuhemies Tarja Filatov: Edustaja Mäenpää.

16.09 Juha Mäenpää ps (vastauspuheenvuoro): Arvoisa rouva puhemies! Hallituspuolueet tuhoavat päätöksellään turveteollisuuden Suomesta. Keskustapuolue kannattelee tätä punavihreää aisaa. Vihreä puolue kiimoissaan haluaa lopettaa turvetuotantoalueet, jotka pääosin kasvavat metsää turpeennoston loputtua. Samaan aikaan vihreät tukevat sadoilla miljoonilla akkuteollisuuden aloittamista Suomessa. Herätys, vihreät! Mitkä ovat ympäristövaikutukset? Taloudellinen vastuu jää nyt yrittäjille. Työt ovat jo lähteneet, ja kohta on kotien vuoro. Te tuhoatte maaseudulta koteja ja perheitä. Te, hallituspuolueiden jäsenet, olette päätöksellänne vastuussa eläinten hyvinvoinnista sekä vihannesten, maito- ja lihatuotteiden sekä lämmityksen ja energian kuluttajahintojen noususta. Lähiturve korvataan ötökkäpuun tuonnilla rekoilla Venäjältä tai laivalla Baltiasta. Hakkeenpolttoprosessi saastuttaa enemmän — tähän vielä kuljetuksessa [Puhemies: Aika!] syntyneet päästöt päälle. Kantaako hallitus vastuun aiheuttamastaan päästöjen moninkertaistamisesta ja taloudellemme syntyneen vahingon?

Ensimmäinen varapuhemies Tarja Filatov: Ministeri Lintilä.

16.10 Elinkeinoministeri Mika Lintilä (vastauspuheenvuoro): Arvoisa rouva puhemies! Hallituksella on hyvin selkeä tavoite siinä, että siellä lämpökeskuksissa ei pala kuin kotimaista polttoainetta. [Perussuomalaisten ryhmästä: Mitä?] Aika paljon on käyty keskustelua siitä, paljonko rajan yli tulee tällä hetkellä. Minä sain viime viikolla Tullin tilastot: puhutaan noin 10 prosentin kasvusta. Sitä ei tiedä vielä tällä hetkellä, mikä osuus siitä on energia-, mikä muuhun teollisuuskäyttöön. Mutta sekin on liikaa, siitä olen samaa mieltä.

Mutta jos tämä dramatisointi otetaan nyt tästä päältä pois, niin eniten minä olen huolestunut meidän huoltovarmuudestamme, kuinka se huoltovarmuus pidetään. Sen takia me ollaan aloitettu Luken ja AFRYn selvitys, joka tulee maaliskuussa. Me olemme TEMissä aloittaneet huoltovarmuuslain valmistelun siltä osin, että me pystytään korottamaan korvaustasoa varastovalmiudessa ja kasvattamaan koko varastovalmiutta niiltä osin, mitä se on tarpeen. Ja tämä on valmistelussa tällä hetkellä.

Pöytäkirja PTK 7/2021 vp

Ensimmäinen varapuhemies Tarja Filatov: Ministeri Mikkonen.

16.12 Ympäristö- ja ilmastoministeri Krista Mikkonen (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! On hyvä muistaa, että turpeen energiapolton ilmastopäästöt ovat merkittävät. Ne ovat yhtä suuret kuin kivihiilellä, ja kun sitä korvataan mahdollisesti nyt hakkeella, niin ne päästöt ovat huomattavasti pienemmät. [Juha Mäenpää: Ei pidä paikkaansa!] Mutta niin kuin tässä ovat kollegaministerit kertoneet, kyllä me ymmärrämme sen huolen, mitä turvealalla nyt on, ja niissä perheissä, missä työskennellään turvealalla. [Perussuomalaisten ryhmästä: Olisiko pitänyt ennakoida?] Ja sen takia me olemme sitoutuneet siihen, että me teemme reilun muutoksen ja hyödynnämme esimerkiksi tätä EU:n reilun muutoksen rahastoa siten, että toisaalta me voimme näille alueille luoda uusia elinkeinoja ja toisaalta me voimme myös avittaa niissä investoinneissa, joita tarvitaan, kun turvekattiloiden sijaan haetaan puhtaampia ratkaisuja. Meillä onneksi näitä ratkaisuja on paljon eri puolilla maata, on erilaisia ratkaisuja. Jossain varmasti edelleen poltetaan puuta, mutta meillä on myös paljon esimerkkejä siitä, että voimme hyödyntää esimerkiksi maalämpöä, hukkalämpöä. Ja nämä ratkaisut ovat myös niitä, mitä me voimme viedä maailmalle, koska myös muualla maailmassa on sama ongelma: miten päästä irti polttoon perustuvista lämmöntuotantojärjestämisestä.

Ensimmäinen varapuhemies Tarja Filatov: Edustaja Autto.

16.13 Heikki Autto kok (vastauspuheenvuoro): Arvoisa rouva puhemies! Aamun Lapin Kansassa oli iso uutinen siitä, kuinka vähän itärajan yli kulkee ihmisiä. Juttu oli huojentamaan tietysti huolta koronan leviämisestä, mutta jutun otsikko on kyllä paljon kertova: ”Itärajan yli kulkee lähinnä puuhaketta.” Ja, arvoisa hallitus, kun täällä ministeri toisensa jälkeen kulkee toistelemassa huoltaan siitä, että hallituksen energiapolitiikka on huonoksi Suomen omavaraisuudelle, se on huonoksi Suomen työllisyydelle, se on huonoksi Suomen huoltovarmuudelle, se on vaara vaikkapa elintarviketuotannollemme, niin, arvoisa rouva puhemies, kysyn pääministeriltä: milloin Suomen hallitus alkaa tehdä sellaista energiapolitiikkaa, joka olisi hyväksi Suomelle, ei vain Venäjälle?

Ensimmäinen varapuhemies Tarja Filatov: Pääministeri.

16.14 Pääministeri Sanna Marin (vastauspuheenvuoro): Niin, arvoisa puhemies, Suomen hallitus tekee kestäväää energiapolitiikkaa, joka katsoo tulevaisuuteen. [Mauri Peltokangas: Kestäväää? Miljarditappiot yrittäjille!] Meillä on kunnianhimoiset ilmastotavoitteet, joita me tulemme toteuttamaan määrätietoisesti ja systemaattisesti. Se on meidän kaikkien etu. Vihreä siirtymä kokonaisuudessaan tulee tuomaan Suomeen työpaikkoja, tulee tuomaan Suomeen uusia investointeja, ja meillä on maailman huippualan osaamista siinä, millä tavalla vihreitä teknologioita voidaan hyödyntää yhteisen ilmastomuutoksen haasteen ratkaisemiseen, eli tämä on Suomelle iso mahdollisuus.

Ja mitä tulee tähän energiakokonaisuuteen, niin tietenkin osana tätä kokonaisuutta me tulemme tekemään energiamurroksen. Mutta aivan kuten ministeri Lintilä tässä hyvin toi esiin, samalla me haluamme varmistaa huoltovarmuuden näkökulmasta suomalaisen energiatuotannon kaikissa olosuhteissa, ja tässä suhteessa myös turve on osa tätä kokonaisuutta. Kuulimme myös, että jonkin verran nämä määrät ovat kasvaneet, mutta kyllä minulla on

Pöytäkirja PTK 7/2021 vp

sellainen tieto, ettei tämä rajan yli tuleva energia ole vieras ilmiö Suomelle aikaisemmin-
kaan ollut.

Ensimmäinen varapuhemies Tarja Filatov: Edustaja Mäkynen, Jukka.

16.15 Jukka Mäkynen ps (vastauspuheenvuoro): Arvoisa rouva puhemies! Hallitus aikoo nyt korottaa energiaturpeen verotusta. Tämä johtaa siihen, että turvealalta häviää seuraavan kymmenen vuoden aikana 1 700 työpaikkaa, ja välillisesti vaikutus on jopa tuhansia työpaikkoja. Turvealan yritykset tulevat menettämään turpeen veronkorotuksen myötä jopa 800 miljoonaa euroa vuosikymmenen aikana.

Arvoisa rouva puhemies! Mistä näille ihmisille löytyy korvaavaa työtä? Luodaanko heille työvoimatoimistojen kursseja, joilla aikaisemmin verotuloja Suomeen tuoneet yrittäjät ja työntekijät laitetaan palkattomaan työharjoitteluun harjoittelemaan työntekoa? Arvoisa hallitus, onko teillä edes tavoitteena lisätä työpaikkoja yksityiselle sektorille, vai onko teidän ainoa työllisyystavoitteenne lisätä julkisen sektorin byrokraattien määrää?

Ensimmäinen varapuhemies Tarja Filatov: Ministeri Lintilä.

16.16 Elinkeinoministeri Mika Lintilä (vastauspuheenvuoro): Arvoisa rouva puhemies! Kysyjä viittasi jälleen veronkorotuksiin. Niin kuin sanoin, päästökauppahinta on noussut kuusinkertaiseksi. Sieltä tulee se suurin osa tähän hinnankorotukseen, joka tällä hetkellä on tapahtunut. [Mauri Peltokangas: Ja niittinä 2,7 päälle!] Me teemme toimenpiteitä, ja niitä toimenpiteitä tulee, joilla me tullaan esimerkiksi huoltovarmuus takaamaan Suomessa — huoltovarmuuslakiin liittyviä asioita, joita tällä hetkellä tehdään Huoltovarmuuskeskukseen kanssa yhdessä. Meidän pitää huoli siitä, että kaikissa olosuhteissa meillä on olemassa se reservi huoltovarmuuden kannalta, ja siinä energiaturpeella on merkittävä rooli.

Työllistävä vaikutus on selvä, mutta meidän pitää pystyä tekemään näkymää myös näille turveyrittäjille, jotka haluavat siirtyä esimerkiksi haketuotannon puolelle, niin että me pystymme tyyliin JTF:n eli oikeudenmukaisen siirtymän rahaston kautta tekemään toimia, joilla he saavat selkeästi linjan sinne. Minun on pakko myöntää, että en minäkään hirvittävästi usko heidän uudelleen kouluttamiseensa. Ei kaveri, joka on 40 vuotta hydrauliikkaöljyssä uinut, äkkiä tule lähihoitajaksi.

Ensimmäinen varapuhemies Tarja Filatov: Pääministeri Marin.

16.17 Pääministeri Sanna Marin (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Vastauksena kysymykseen, kun edustaja kysyi, onko hallituksen tavoitteena laisinkaan luoda avoimille työmarkkinoille työpaikkoja: vastaus on, että kyllä on.

Toinen kysymys oli, onko hallituksen ainoana tavoitteena lisätä vain julkisten byrokraattien määrää. Ei ole.

Ensimmäinen varapuhemies Tarja Filatov: Edustaja Savola.

16.18 Mikko Savola kesk (vastauspuheenvuoro): Arvoisa rouva puhemies! Ensiksi on todettava, että turvetuotanto ei ole loppumassa Suomesta. Tämä hallitus ei ole lopettamassa

Pöytäkirja PTK 7/2021 vp

turvetuotantoa, ja nyt työ- ja elinkeinoministeriössä on valmisteltu... [Välihuutoja perussuomalaisen ryhmästä] — Kuunnelkaa. Edustaja Peltokangas, kuunnelkaa kerrankin. [Antti Kurvinen: Nyt tulee faktaa!] — Työ- ja elinkeinoministeriössä on alan toimijoiden kanssa valmisteltu yhteistyössä pakettia, missä ovat koneyritykset, bioenergia- ja turvetuottajat, laaja-alaista pakettia, millä tullaan tuomaan näkymä turveyrityksille myös jatkossa, tullaan turvaamaan huoltovarmuus tässä maassa ja tullaan huolehtimaan Suomen energiaomavaraisuudesta.

Ministeri Lintilä, voisitteko te kertoa, mitä toimenpiteitä on nyt suunnitteilla siihen, että turveyritykset voivat nukkua yönsä paremmin jatkossa ja että Suomen energiaomavaraisuus tullaan turvaamaan? Mitkä ovat ne konkreettiset toimenpiteet, joita nyt tullaan tekemään? Kertokaa se perussuomalaisille, että saadaan faktaa tähän keskusteluun. [Juha Mäenpää: Ohisalokin voi vastata!]

Ensimmäinen varapuhemies Tarja Filatov: Ministeri Lintilä.

16.19 Elinkeinoministeri Mika Lintilä (vastauspuheenvuoro): Arvoisa rouva puhemies! Niin kuin sanoin jo aiemmassa puheenvuorossani, tämä on huoltovarmuuteen liittyvä hyvin keskeinen kysymys, eli me tullaan nyt lakivalmistelussa käymään läpi korvaustason korottaminen, joka on tällä hetkellä varastohävikissä se 3 senttiä. Samalla käydään läpi se, että kun meillä on verorajana se 100 000 megan osuus siellä, niin onko se mahdollinen pienemmille laitoksille, millä on erittäin iso merkitys. Nämä ovat täysin huoltovarmuuteen liittyviä asioita, ja näissä tietysti Huoltovarmuuskeskus on sitten se pääasiallinen toteuttaja, miten ne tulevat tapahtumaankaan.

Joku voi sanoa kysymyksenä, etteikö meidän ole tarkoitus hillitä turpeen käyttöä lämmityksessä. Tällä ei lisätä yhtään turpeen käyttöä lämmityksessä, tällä tehdään oikeudenmukaista siirtymää ja huomioidaan se, mitä Suomi tarvitsee huoltovarmuuden takia. Tämän lisäksi me tullaan käymään laajasti läpi eri alueita, joilla pystytään tekemään nimenomaan oikeudenmukaista siirtymää, [Puhemies: Aika!] koska aivan niin kuin ilmastopaneelin puheenjohtaja Ollikainen sanoi, tämänhetkinen tilanne ei ole hallittu. [Antti Kurvinen: Nyt tuli faktaa, ei öyhötystä!]

Ensimmäinen varapuhemies Tarja Filatov: Edustaja Purra, viimeinen kysymys tähän aiheeseen.

16.20 Riikka Purra ps (vastauspuheenvuoro): Arvoisa rouva puhemies! Turve on kyllä sellainen yksityiskohta, jossa ilmastopolitiikkamme sokea uskonnon kaltaisuus näkyy parhaiten, kuten ministeri Mikkosen puheenvuorosta äsken ilmeni. Tiukkaa politiikkaa on vain tehtävä, olipa siitä hyötyä ilmastolle tai ei. Se, että aiheuttaa Suomelle ja suomalaisille vahinkoa, kustannuksia ja työttömyyttä, ei edes näy päästöjen vähenemisessä tai globaalin ilmaston paranemisessa. Suomen pitää turvautua saastuttavampiin vaihtoehtoihin. Kukaan ei kiistä turpeen päästöjä, mutta katsokaa nyt peiliin, hyvä hallitus, te teette ilmastotekoja niiden itsensä takia, ette saavuttaaksenne vaikuttavuutta. Vai onko tosiaan ehkä niin, että ilmastopolitiikkamme ei olekaan tarkoitus taistella ilmastomuutosta vastaan?

Ensimmäinen varapuhemies Tarja Filatov: Ministeri Mikkonen.

Pöytäkirja PTK 7/2021 vp

16.21 **Ympäristö- ja ilmastoministeri Krista Mikkonen** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Ilmastopolitiikan tärkein tehtävä on se, että vähennämme ilmastopäästöjä, ja me tiedämme, että nimenomaan turpeen energiakäytössä päästöt ovat merkittävät. Turpeen poltto aiheuttaa tällä hetkellä noin 10 prosenttia meidän kasvihuonepäästöistämme, ja kuitenkin siitä saadaan vain 5 prosenttia meidän energiastamme, ja siksi me haluamme etsiä parempia vaihtoehtoja, puhtaampia vaihtoehtoja turpeen energiakäytölle. Tämä on juuri se, mistä esimerkiksi Maailman ilmatieteen laitoksen Petteri Taalas on puhunut viime päivinä, eli kaikkein tärkeintä on fossiilisten päästöjen vähentäminen, ja sitä me haluamme tehdä. Samalla, niin kuin tässä ministerikollegat ovat monesti todenneet, me haluamme totta kai varmistaa, että niille henkilöille, jotka alalla nyt työskentelevät, me varmistamme reilun siirtymän, sillä he ovat syyttömiä siihen, että he ovat alalle aikoinaan menneet, koska silloin turpeen energiakäyttö oli Suomessa nykyistä laajempaa. Mutta koko aika, joka vuosi, me ollaan energiateollisuuden päästöjä saatu vähennettyä, ja tämä on oikea tie, ja sitä me haluamme jatkaa.

Kysymyksen käsittely päättyi.

2.2. Suullinen kysymys vanhusten kotihoidosta (Pia Kauma kok)

Suullinen kysymys SKT 10/2021 vp

Suullinen kyselytunti

Ensimmäinen varapuhemies Tarja Filatov: Nyt siirrytään seuraavaan aiheeseen. Edustaja Kauma.

Keskustelu

16.23 **Pia Kauma kok:** Arvoisa puhemies! Me suomalaiset olemme sellaisia, että me haluamme asua kotona mahdollisimmin pitkään, vielä silloinkin, kun ikää tulee, ja se tarkoittaa käytännössä sitä, että jo vuonna 2019 vanhusten kotihoidossa oli noin 200 000 asukasta. Eilen Yle julkaisi laajan tutkimuksen, jossa todettiin, että vanhusten kotihoito on edelleen erittäin huonolla tolalla: kanteluiden määrä, joka tähän liittyy, on jopa kolminkertaistunut neljässä vuodessa.

Arvoisa puhemies! Kokoomus on toistuvasti esittänyt huolensa tästä, ja viimeksi vaihtoehtobudjettimme yhteydessä viime loppuvuodesta esitimme, että tähän pitäisi lisätä tuhat uutta hoitajaa, mikä vaatisi 50 miljoonan euron lisäyksen. Kuitenkaan, ministeri Kiuru, te ja teidän puolueenne sekä hallitus kokonaisuutena ette lähteneet tähän mukaan. Miksi ette halua tukea vanhusten kotihoitoa? Miten hoidatte sen asian kuntoon, että myös niiden vanhusten, jotka kokevat olonsa turvattomaksi kotona, tilanne paranee?

Ensimmäinen varapuhemies Tarja Filatov: Ministeri Kiuru, Krista.

16.24 **Perhe- ja peruspalveluministeri Krista Kiuru** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Päinvastoin. Me olemme hallitusohjelmaan kirjanneet, että teemme vanhuspalveluihin todella ison remontin, ja siitä eduskunnan edessä, tässä salissa, on ollut yksimielisyys, että me yritämme tehdä mahdollisimman nopeasti muutoksen tämän vanhuspalve-

Pöytäkirja PTK 7/2021 vp

luihin liittyvän kriisin johdosta, joka viime hallituskauden lopulla ilmeni, että me pystymme muuttamaan tehostetun palveluasumisen henkilöstörakennetta. Se on nyt tehty, ja toisen vaiheen uudistus on tulossa. Me olemme siitä jo työryhmätyöskentelyn päättäneet ja käyneet alustavaa kierrosta myöskin järjestöjen kanssa ja eri tahojen kanssa, ja tältä osin tähtäämme nimenomaan tähän samaan, mistä edustaja tässä jo sanoi. Myös kotihoidon osalta on tehtävä parannuksia, ja siihen on varattu juuri tämänkaltainen määräraha myös. [Ben Zyskiewicz: Minkä kaltainen?]

Ensimmäinen varapuhemies Tarja Filatov: Nyt pyydän niitä edustajia, jotka haluavat esittää lisäkysymyksiä, ilmoittautumaan painamalla V-painiketta ja nousemalla seisomaan. — Edustaja Kauma.

16.25 Pia Kauma kok (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Se, että te, hallitus, teitte sen sinänsä hyvän työn, että määräsitte hoitajamitoituksen sinne ympärivuorokautiseen hoitoon, on sinänsä tietysti hyvä asia, mutta se huolenaihe liittyy siihen, miten meillä sitten riittää hoitajia kotihoidon puolelle. Esimerkiksi oppilaitoksista tulee jatkuvasti sellaista viestiä, että lähihoitajat ja sairaanhoitajat, jotka opiskelevat tätä alaa, eivät suinkaan halua suuntautua vanhustenhoidon puolelle vaan he suuntautuvat muille aloille.

Arvoisa puhemies! Kysyisin nyt hallitukselta: mitä aiotte tehdä sille, että myöskin tämä ala tehdään houkuttelevaksi nuorille?

Ensimmäinen varapuhemies Tarja Filatov: Ministeri Kiuru.

16.26 Perhe- ja peruspalveluministeri Krista Kiuru (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Tästä on käyty viime päivinä hyvää keskustelua, ja olette kyllä ihan oikeassa siinä, että me joudumme vanhuspalveluiden osalta katsomaan sitä työn mielekkyyttä. Pelkäämme palkka ja sen kilpailukyky ja työolot eivät enää riitä varsinkaan nuorille alalle tulijoille. Vaaditaan hyvää johtamista, mutta vaaditaan myöskin sote-alalla selkeästi työnantajan arvostusta ja laajempaa koko yhteiskunnan arvostusta hoitotehtävissä toimivalle henkilökunnalle, ja olennaisinta alkaa tänä päivänä olla se, että saa toimia koulutusta vastaavassa tehtävässä. Juuri sen vuoksi tässä hoitajamitoituskysymyksessä myöskin erotettiin välitön ja välillinen työ sen ison keskustelun tuloksena, jota yhteiskunnassa käytiin, ja näin ihminen, joka koulutuu alalle, voi toimia hoito- ja hoivatehtävissä jatkossa, koska tämä lainmuutos tapahtui tehostetun palveluasumisen osalta jo lokakuussa.

Ensimmäinen varapuhemies Tarja Filatov: Edustaja Risikko.

16.27 Paula Risikko kok (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Jo yli kymmenen vuotta sitten Suomessa tehtiin sellainen päätös palvelurakenteesta ikäihmisille, että kotona asumista tuetaan, koska meistä jokainen haluaa olla mahdollisimman pitkään kotona. No, mitä on tapahtunut? Viime vuosien aikana olemme saaneet lukea, viimeksi eilen ja tänään Ylen uutisista, että se on sen kuin pahentunut, tämä kotihoidon tilanne, ja se on pahentunut nimenomaan tämän hallituksen aikana. On tehty tietysti hyviä asioita siellä ympärivuorokautisessa, mutta valitettavasti kotihoito on rapautunut. Kannattaa lukea näitä tutkimustuloksia. Ja kun katsoo sitä teidän tekemääne lakiuudistusta, niin ainakin gerontologian professorit ovat sitä mieltä, että ne ovat täysin ripsiliikkeitä elikkä kunnon tekoja ei tehdä ko-

Pöytäkirja PTK 7/2021 vp

tihoitoon. Ja Teppo Kröger, professori, sanoo, että tarvitaan puoli miljardia. Sen lisäksi me tarvitaan sinne hoitajia, ja sen lisäksi me tarvitaan nimenomaan taloudellista tukea sinne niille kotihoidossa oleville ikäihmisille. Monet heistä ovat köyhyysloukussa. — Kiitos.

Ensimmäinen varapuhemies Tarja Filatov: Ministeri Kiuru.

16.28 Perhe- ja peruspalveluministeri Krista Kiuru (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Minä en kyllä pitäisi eduskunnassa ripsiliikkeenä sitä, mitä jo joidenkin vanhus-ten osalta, jotka ovat elämänsä aivan loppuajan hoidossa — eli elämänsä viimeiset vuodet tehostetussa palveluasumisessa — me olemme tehneet. Ne eivät ole ripsiliikkeitä, kun me puhumme siitä, että me palkkaamme seuraavina vuosina tuhansia uusia hoitajia. Ja nyt tämän lokakuussa tehdyn muutoksen jälkeen minun saamieni tietojen mukaan olemme saaneet tukihenkilöpalveluita jo sadoissa nousemaan, näin nopealla muutoksella. Tämä ei ole ripsiliikettä vaan tältä hallitukselta satojen miljoonien investointi, jota kokoomus ei tuntunut millään löytävän kannatuksen pohjalta tehtäväksi ainakaan täällä salissa.

Mutta sitten tullaan tähän kotihoitoon. Me nimenomaan olemme kehittämässä kotihoitoa. Minusta ne väitteet ovat vastenmielisiä, jotka antavat ymmärtää, että kotihoitoa ei tällä hallituskaudella kehitettäisi. Teemme toisin kuin mikä meillä on ollut ongelma vuosikymmenen: me emme ole löytäneet valtion talousarviosta rahaa kotihoidon kehittämiseksi vaan me olemme leikanneet systemaattisesti edeltävillä hallituskausilla hyvin helposti, kun rahaa on tarvittu, myöskin rahoitusta juuri näistä tärkeistä, elintärkeistä, palveluista. Me tarvitsemme valtavan määrän [Puhemies: Aika!] uusia työntekijöitä tälle alueelle, ja kotihoitoa nimenomaan nyt kehitetään ja tuodaan esitys eduskuntaan.

Ensimmäinen varapuhemies Tarja Filatov: Edustaja Häkkänen.

16.30 Antti Häkkänen kok (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Ei tätä kannata ministerin pistää kokoomuksen piikkiin. Vaalikausi on jo puolivälissä, ja kaksi vuotta on ollut aikaa.

Mitä tulee vanhuspalveluihin tällä vuosikymmenellä, tämä on meille, koko salille, inhimillisesti ja yksilön kannalta ja tietysti myös taloudellisesti suurin vastuun paikka, miten tämä asia hoidetaan. Tärkeintä on totta kai, nyt kun katsotaan kuntien taloustilannetta, tiedostaa se, että ilman vahvaa kansantaloutta, työllisyyttä ja yritystoimintaa eivät verotulot tule riittämään, eli tämän tason lakisääteiset palvelut ovat aina tärkeitä, mitä me täällä kirjataan, mutta viime kädessä tarvitaan vahva talous sen pohjalle, ja sen jälkeen tulee se, miten sitten sääntelyssä ohjataan. Nyt on tämä huoli, mikä asiantuntijoilta tulee, että hallitus teki alkuunsa vain ympärivuorokautiseen hoivaan tällaisen tiukan sääntelyn ja nyt sitten hoitajia joudutaan ottamaan kotihoidosta pois. Miten te nyt varmistatte mahdollisimman nopeasti, että tämä ei aiheuta lisää ongelmia, kuten useat asiantuntijat ovat sanoneet, sinne kotihoidon palvelujen piiriin? Mitkä ovat ne keinot nyt, kun tämä uudistus tuotiin sirpaleisena?

Ensimmäinen varapuhemies Tarja Filatov: Pääministeri Marin.

16.31 Pääministeri Sanna Marin (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Tämä hallitus on tehnyt arvovalinnan siinä, että se laittaa vanhustenpalvelut kuntoon. Ensimmäinen

Pöytäkirja PTK 7/2021 vp

osa tätä kokonaisuutta on ympärivuorokautisen hoidon kuntoon laittaminen. Me kaikki muistamme ne vastenmieliset uutiset viime hallituskaudelta siitä, kuinka vanhuksia kohdeltiin kaltoin, koska hoitajia ei ollut riittävästi. [Välihuutoja kokoomuksen ryhmästä] Tämä kokonaisuus on viety läpi, ja nyt tähän tulee parannus, ja se on iso ja tärkeä arvovallinta. Nyt seuraavassa erässä me lähdemme laittamaan myös tätä kotihoidon puolta kuntoon.

Täytyy kyllä ihmetellä kokoomuksen otetta tähän kysymykseen. Te olette juuri arvostelleet sitä, kuinka hallitus on liikaa antanut kunnille rahoitusta osana esimerkiksi tätä koronan elvytystoimintaa, ja kunnat ovat juuri niitä toimijoita, jotka huolehtivat esimerkiksi kotihoidon palveluista. Soisi, että olisi myös sellaista johdonmukaisuutta keskustelussa, että kun täällä nyt vaaditaan kotihoitoa kuntoon laitettavaksi, niin ehkäpä kokoomus sitten suhtautuisi hieman myönteisesti myös siihen tukeen, mitä kunnat ovat tässä vaikeassa tilanteessa saaneet.

Ensimmäinen varapuhemies Tarja Filatov: Edustaja Sirén.

16.32 **Saara-Sofia Sirén kok** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Tässä on juuri se keskeinen ero kokoomuksen ja hallituksen lähestymistavassa. Nimittäin kokoomus on koko ajan, jo viime kaudelta asti, puhunut vanhuspalveluiden kokonaisuudistuksesta. Me olemme koko ajan halunneet puhua kokonaisuudistuksesta. Nyt hallitus on tehnyt oikeita asioita siellä yhdessä palikassa, joka koskee ympärivuorokautista hoitoa, mutta valtaosa vanhuspalveluiden asiakkaista on kotihoidon piirissä. Nyt me kysymme: Miksi näiden epäkohtien korjaamista ei ole kiirehditty? Miksi hallitus ei lähtenyt tekemään kokonaisuudistusta, niin kuin kokoomus on koko ajan ehdottanut?

Ensimmäinen varapuhemies Tarja Filatov: Pääministeri Marin.

16.33 **Pääministeri Sanna Marin** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Yhtä lailla voisi kysyä, miksi kokoomus ei laittanut vanhuspalveluiden tilaa kuntoon, kun se istui hallituksessa vuodesta 2007 vuoteen 2019. [Välihuutoja kokoomuksen ryhmästä]

Tämä hallitus on lähtenyt laittamaan näitä asioita kuntoon. Ensimmäisenä oli ympärivuorokautinen hoiva, ja nyt me jatkamme tällä samalla tiellä. Pala palalta me tulemme laittamaan meidän vanhuspalvelut sille tasolle, millä niiden pitäisi olla, koska jokainen suomalainen ikääntyvä ansaitsee ihmisarvoisen vanhuuden. [Ben Zyskowitz: Kotipalvelut ovat menneet huonompaan tämän hallituksen aikana, pääministeri Marin!]

Ensimmäinen varapuhemies Tarja Filatov: Edustaja Reijonen.

16.33 **Minna Reijonen ps** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa rouva puhemies! Perussuomalaiset arvostavat omaishoitoa ja hyvää vanhustenhoitoa. Hyvää vanhustenhoitoa on myös se, että vuodeosastojakin meillä on riittävästi. On totta, että nykyään tulee paljon tilanteita, kun potilasta kotiutetaan, että vuodeosastoja ei ole. Ei ole, laitetaan potilas kotiin. Onko mietitty, mitä tälle asialle tehdään?

Minua huolestuttaa myös se, että kun sote-uudistukseen mennään, onko mietitty sitä, miten käy pienten terveysasemien, koska oma lähikuntapäätävä ei enää päätä siitä vaan päätöksenteko siirtyy isommalle alueelle, ja aina on helpompi lakkauttaa semmoinen pal-

Pöytäkirja PTK 7/2021 vp

velu, mikä ei ole ihan niin lähellä. Näin se vain on. Mitenkä turvataan, että pienissä kunnissa säilyvät terveysasemat? Tämä on merkittävä asia. Se koskee meitä jokaista ja varsinkin vanhuksia. Toivoisin vastausta.

16.35 Perhe- ja peruspalveluministeri Krista Kiuru (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Tähän viimeiseen kysymykseen, joka edustajalla oli: Se liittyi sote-uudistukseen, ja sote-uudistuksen sisältöön on nimenomaan tuotu tällainen lähipalvelua koskeva pykälä sen varmistamiseksi, ettei tehdä lyhytnäköisiä päätöksiä vaan ymmärretään, että ihmisen asuinympäristössä riittävät ja hyvät palvelut ovat a ja o. Se nimenomaan tukee toimintakykyä ja sen ylläpitoa eri-ikäisten ihmisten näkökulmasta, ei vain ikääntyvien näkökulmasta, ja se on tällainen lähipalvelun pykälä, joka on siellä laissa. Sosiaali- ja terveysvaliokunnassa sitä nyt olette käsittelemässä.

Mitä tulee tämän kysymyksen omaishoidon osaan, niin on erittäin tärkeää huomioida, että meillä tehdään todella kiitettävää työtä koko ajan siinä, että ihmiset hoitavat läheisiään kotona, ja tarjoamme vanhusten hyvää, inhimillistä hoitoa siinä, että ihmiset voivat olla kotonaan tällaisissa olosuhteissa. Myös omaishoidon osalta me tarvitsemme kehittämistoimia. Me istuimme aika ison asiantuntijajoukon kanssa, ja asiantuntijat esittivät näitä eri toimia, jotka ovat meillä nyt valmistelussa sekä kotihoidon että omaishoidon osalta, ja tämä vanhuspalvelun kokonaisuudistus, [Puhemies: Aika!] josta kokoomus puhui, on nimenomaan tässä tekeillä. [Ben Zyskowitz: Eihän ole!] — Onpas!

Ensimmäinen varapuhemies Tarja Filatov: Edustaja Lepomäki

16.36 Elina Lepomäki kok (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Kun tästä sote-uudistuksesta nyt tuli puhe, niin on kyllä uskomatonta priorisointia se, että kustannusarvioiden mukaan ensimmäisen 15 vuoden aikana tämä teidän uudistuksenne, maakuntien perustaminen, tulee kumulatiivisesti maksamaan enemmän kuin nykymalli, ja silloin ne rahat ohjautuvat nimenomaan hallintoon eivätkä näihin palveluihin, ja kuitenkin ikäihmisten tarve on tässä ja nyt. Minkä ihmeen takia te ette ole käyttäneet näitä kahta vuotta siihen, että te laittaisitte nyt vihdoin vanhuspalvelut kuntoon? Erityisesti kun mietitään kotihoitoa, niin te olette päinvastoin leikanneet esimerkiksi kotitalousvähennyksestä, joka auttaa nimenomaan ikäihmisiä hankkimaan kotiin sellaisia palveluita, mitkä helpottavat sitä arkea siellä. Minkä takia te puhutte tästä, että lyhytaikaisesti olette tukeneet kuntia? Nyt ei ole kyse siitä, miten yhden vuoden lisätuki tehdään tai mikä lisäpanostus on, vaan nyt on kyse rakenteellisesta uudistuksesta. Miksi uudistatte vain hallintoa ettekä paranna palveluita?

Ensimmäinen varapuhemies Tarja Filatov: Ministeri Kiuru.

16.37 Perhe- ja peruspalveluministeri Krista Kiuru (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Joskus tässä salissa tuntuu siltä kuin huutaisi tuuleen. Ikään kuin te kokoomuksessa ensimmäistä kertaa havahtuisitte siihen, mitä täällä maailmassa tapahtuu — me jaamme näköjään hyvin erilaisen tilannekuvan. Minä olen ollut huolissani viimeisen vuosikymmenen siitä, että meillä ei ole ollut poliittista kiinnostusta laittaa vanhustenhuollon palveluita kuntoon, ei edes silloin, kun meillä oli kriisi syvimmillään. Hallitusohjelmassa on todettu, että nämä palvelut nyt uudistetaan, ja toivoisin, että eduskunnassa annetaan kiitosta

Pöytäkirja PTK 7/2021 vp

siitä, että se lopultakin tehdään ja se kuuluisa hoitajamitoitus tuli tällä porukalla tehtyä. Se on todella iso juttu niille, jotka elävät elämänsä viimeisiä vuosia.

Mutta myöskin ne, jotka ovat vielä kotona, tarvitsevat yhdenvertaista palvelua. Heidänkin aikansa on, ja sen takia me teemme kokonaisuudistusta, toisin kuin täällä Sirén väitti. Eli pelkät puheet eivät riitä. Tarvitaan tekoja, ja tältä osin me teemme nyt niitä tekoja, ja meillä on ollut iso asiantuntijaryhmä istumassa niistä toimenpiteistä, mitä meidän pitäisi tässä ajassa tehdä, jotta kuunnellaan muitakin kuin täällä poliitikkoja, meitä itseämme. Tämä on tärkeää, että laajasti yhteiskunnassa käydään keskustelua siitä, [Puhemies: Aika!] mitä kehitetään ja mihin rahat käytetään, ja se työ on nyt tulossa myös eduskunnan käsittelyyn.

Ensimmäinen varapuhemies Tarja Filatov: Pääministeri Marin.

16.39 Pääministeri Sanna Marin (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Tähän sote-uudistuksen kokonaisuuteen, mihin edustaja Lepomäki viittasi: Me teemme nyt sosiaali- ja terveydenhuollon uudistusta nimenomaisesti palvelut edellä. Me teemme sisältöuudistusta samalla kun uudistamme rakenteita, ja tämä uudistus tehdään nyt ihminen eivätkä rakenteet edellä, ja osana tätä kokonaisuutta edistetään myös hoitoonpääsyn nopeuttamista hoitotakuun kautta, [Ben Zyskowicz: Missä se esitys on?] aivan yhtä lailla kuin vanhuspalveluiden osalta jo näitä korjausliikkeitä on tehty, ja näitä tullaan tulevaisuudessakin tekemään.

Mutta se syy, minkä takia nostin esille tämän kuntien tuen: Ihmettelen vain sitä, kun kokoomus on nyt täällä huolissaan kotihoidosta ja vielä eilen te olitte huolissanne siitä, että kunnilla on liikaa resursseja ja liikaa rahaa. On kuitenkin huomioitava, että nämä palvelut tuotetaan kunnissa tällä hetkellä, ja meillä pitäisi olla yhteinen tahto siihen, että me vahvistamme niitä rakenteita, joissa peruspalveluita tuotetaan, tässä tilanteessa kuntia — tulevaisuudessa nämä palvelut tulevat olemaan sote-alueiden hallinnassa.

Ensimmäinen varapuhemies Tarja Filatov: Edustaja Zyskowicz.

16.40 Ben Zyskowicz kok (vastauspuheenvuoro): Arvoisa rouva puhemies! Ministeri Kiuru, nyt ette ole A-studiossa, missä saatte puhua yksin ilman oppositiota. Nyt teillä on vastassanne oppositio, joka toteaa, että te nimenomaan ette ole uudistaneet vanhuspalveluja kokonaisuutena, toisin kuin kokoomus esitti jo viime vaalikaudella, vaan te olette uudistaneet siten, että hoivaan on tullut hoitajamitoitus, kun taas tämä kotihoito on jätetty uudistamatta. Jos näin jatketaan, ne hoitajat imuroidaan kotihoidosta laitoshoidoon, ja se ei tietystikään ole järkevää.

Mutta, puhemies, meillä Suomessa on, niin kuin edustaja Lepomäki totesi, kotitalousvähennys, joka toimii käytännössä, vaikkei näköjään toimi teoriassa. Kokoomus on esittänyt hoivan vahvistamiseksi, että tulisi Sitran lanseeraama superkotitalousvähennys yli 75-vuotiaille, jotta heillä olisi parempi mahdollisuus ostaa itselleen hoivaa kotiin. No, tämä punavihreä vasemmistohallitus on huonontanut kotitalousvähennystä — ei parantanut, vaan huonontanut. Olisitteko, hallitus, valmiit parantamaan kotitalousvähennystä nimenomaan ikäihmisten kohdalla?

Ensimmäinen varapuhemies Tarja Filatov: Pääministeri.

Pöytäkirja PTK 7/2021 vp

16.41 Pääministeri Sanna Marin (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Kuten olen aikaisemmin todennut, niin tätä kotitalousvähennyksen kokonaisuutta tullaan arvioimaan kehysriihessä, mutta kuten nämä tuoreimmat tutkimukset osoittavat, kotitalousvähennyksen yksi iso hankaluus on siinä, että se kohdistuu pääasiassa yhteiskunnan kaikkein vauraimmille ja varakkaimmille, eli iso osa tästä rahoituksesta menee nimenomaisesti heille, keillä on muutoinkin varaa ostaa näitä palveluita. [Välihuutoja oikealta — Mika Niikko: Veronmaksaja ei saa koskaan mitään takaisin!] Nämä ovat tutkimustuloksia uusimmista arvioista, mitä on... [Puhujan mikrofonin sulkeutuu]

Ensimmäinen varapuhemies Tarja Filatov: Pääministeri, mikki.

— Joo, mikrofonin katosi. — Kuten sanoin, tätä kokonaisuutta tullaan arvioimaan, mutta vanhuspalveluiden tilaa kotitalousvähennys ei ratkaise. Kotitalousvähennys ei ratkaise vanhuspalveluiden tilaa, vaan vanhuspalveluiden kokonaisuus ratkaistaan niillä uudistuksilla, joita hallitus on jo tehnyt, joita hallitus tulee tekemään nimenomaisesti sen osalta, että me vahvistamme niin kotiin tuotavia palveluita kuin samanaikaisesti tätä ympärivuorokautisen hoivan tilaa, joka on ollut erittäin vakavassa tilanteessa ja häpeäpilkku suomalaisessa hyvinvointivaltiossa ja yhteiskunnassa.

Ensimmäinen varapuhemies Tarja Filatov: Jatkamme varmaan verokeskustelua joskus myöhemmin, silloin kun valtiovarainministerikin on paikalla. — Ja tässä yhteydessä vielä tähän aiheeseen, vanhuspalveluihin siis, edustaja Kauma.

16.42 Pia Kauma kok (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Tässä kun nousi esiin sote-uudistus, niin haluaisin myöskin tämän vanhusten kotihoidon ottaa siinä yhteydessä esiin. Nimittäin aika moni kunta on tällä hetkellä siinä tilanteessa, ettei se selviytyisi kotihoidon hoitamisesta ilman yksityisten hoivapalveluyrittäjien tukea. Olen erittäin huolissani siitä, mihin tämä sote-uudistus on nimenomaan tätä osaa meidän palveluyhteiskunnastamme viemässä. Yrityksillehän ei jää käytännössä juuri mitään roolia sote-uudistuksessa. Miten hoidetaan jatkossa ikäihmiset kodeissa niissä kunnissa, joissa sen on tähän asti hoitanut yksityinen hoivapalveluyritys?

Ensimmäinen varapuhemies Tarja Filatov: Ministeri Kiuru.

16.43 Perhe- ja peruspalveluministeri Krista Kiuru (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Vaikka tosiasiat eivät miellyttäisikään, niin täältä niitä nyt tulee. Täältä eduskunnasta tulee monituottajamalli hallituspuolueiden sorvaamalla mallilla ulos, jos eduskunta niin suo, ja oletan, että myös kokoomus kannattaa monituottajamallia. Tältä osin emme ole tekemässä muutoksia siihen, ketkä näitä palveluita tuottavat, ja toivon, ettemme pelottele enempää tässä asiassa.

Kokoomus on antanut tässä keskustelussa ymmärtää, että me emme olisi tekemässä kotihoitoon ja omaishoitoon muutoksia. Me olemme nimenomaan pyörittäneet jo valtavan asiantuntijaköörin kanssa näitä ehdotuksia, ja olemme tekemässä hallituksen esitystä tänä keväänä, jotta me saisimme sen lausuntokierrokselle ja kuulisimme yhteiskunnan palautteen, mutta täällä annetaan ymmärtää, että mitään tästä ei olisi tapahtumassa. Totean, että tässä olen itse henkilökohtaisesti reilun puolitoista vuotta ollut. Olen esittänyt tänne saliin

Pöytäkirja PTK 7/2021 vp

jo sote-uudistuksen, olen tuonut tänne hoitajamitoituksen ja paljon muutakin. Nyt kysymys on siitä, että tilannekuva lähtee siitä, että me uudistamme nämä vanhuspalvelut ja me olemme varanneet siihen myöskin rahaa 45 miljoonaa, jotta me voimme kotihoitoa kehittää niin, että kotihoitoon tulee sitovuutta, jotta sinne tulee ihmisiä töihin ja jotta ihmiset saavat sen, mitä kotihoidon yksittäisissä palveluiden myöntämispäätöksissä lukee. Tästä me lähdemme [Puhemies: Aika!] ja tätä kokonaisuutta edistämme, eli nyt sanoista tekoihin.

Kysymyksen käsittely päättyi.

2.3. Suullinen kysymys maan käynnistämisestä koronarokotusten jälkeen (Antero Laukkanen kd)

Suullinen kysymys SKT 11/2021 vp

Suullinen kyselytunti

Ensimmäinen varapuhemies Tarja Filatov: Nyt siirrytään seuraavaan kysymykseen. Edustaja Laukkanen.

Keskustelu

16.45 Antero Laukkanen kd: Arvoisa rouva puhemies! Tiistaina kuulimme pääministerin ilmoituksen hallituksen tämän vuoden tavoitteista. Vaikka puheessa oli paljon hyvää, odotin pääministerin kertovan, milloin ja miten Suomi avataan ja saadaan nousuun, kun kansakunta on saanut rokotussuojan. Milloin torit avataan, milloin urheilutilat ja -kentät, milloin yritykset vapautetaan toimimaan täydellä teholla? Arvoisa pääministeri, tieto hallituksen suunnitelmasta Suomen käynnistämiseksi olisi tuonut toivon pilkahduksen koko kansakunnalle. Valitettavasti mitään tällaista viestiä ei puheessa ollut. Arviolta Suomi olisi rokotettu kesän kuluessa, ehkä aikaisemminkin, jos hallitus laittaa asioihin vauhtia. Sitteen kun kansakunta on rokotettu, on aika laittaa pyörät pyörimään. Kysynkin: onko hallituksella suunnitelma rokotuksen jälkeiseen aikaan? Kuinka Suomi vapautetaan täyteen toimintakykyyn?

Ensimmäinen varapuhemies Tarja Filatov: Pääministeri Marin.

16.46 Pääministeri Sanna Marin (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Ymmärrän hyvin tämän kysymyksen ja ymmärrän hyvin sen tarpeen, mikä meillä kaikilla on nähdä vähän varmuutta tulevaisuudessa. Me elämme epävarmuuden keskellä, ja me kaikki olemme hyvin väsyneitä tähän koronaan ja sen mukanaan tuomiin haasteisiin ja ongelmiin meidän jokaisen arkiseen elämään. Tämä tilanne on erittäin valitettava, ja jos minulla olisi antaa sellainen päivämäärä, sen ilomielin tekisin, mutta tämä tilanne on valitettavasti epävarma.

Me olemme nähneet, että meillä on suuria ongelmia tuotantolinjoissa rokotusten osalta. Me olemme saaneet paljon vähemmän rokotteita maahan kuin meille on luvattu. Koko EU-alueelle on luvattu huomattavasti suurempia määriä rokotteita kuin nämä rokoteyritykset ovat pystyneet sitten toimittamaan. Koko ajan näitä ongelmia pyritään ratkomaan, ja itse

Pöytäkirja PTK 7/2021 vp

nimenomaisesti keskittyisin ja kiinnittäisin huomion siihen, millä tavalla näitä käytännöllisiä ongelmia, joita esimerkiksi näissä tuotantolinjastoissa on, ratkotaan ja saadaan kaikkiin EU:n jäsenmaihiin mahdollisimman pikaisesti rokotteita.

Kun tämä rokottaminen tästä edistyy ja kun samalla kuljemme kesää ja valoa kohti, on myös näkyvissä se, että yhteiskuntaa voidaan laajemmin avata, mutta sellaista yksiselitteistä päivämäärää minulla ei valitettavasti ole antaa, koska tämä tilanne on epävarma, vaikka emme sitä toivoisikaan.

Ensimmäinen varapuhemies Tarja Filatov: Nyt lisäkysymyksiä haluavat edustajat voivat nousta seisomaan ja painaa V-painiketta. — Edustaja Laukkanen.

16.47 Antero Laukkanen kd (vastauspuheenvuoro): Arvoisa rouva puhemies! Pääministeri ei nyt ehkä ymmärtänyt kysymystäni. Kysyin, onko suunnitelmaa. Kaikki se, mitä mainitsitte, on meillä kaikilla jo tiedossa. Turvallisen ja vakaan valtion keskeisiä ominaispiirteitä ovat ennustettavuus ja suunnitelmallisuus. Ne luovat investoinneille houkuttelevan toimintaympäristön, ne luovat uskoa tulevaisuuteen. Kriisien keskellä suunnitelmallisuuden tarve korostuu. Olen ihmetellyt sitä, että vaikka kuitenkin tiesimme, milloin rokotteet tulevat, niin näytti siltä, että suunnitelmaa rokottamiselle ei ollut. Ja nyt pelkään, että kun rokotussuoja on saatu, niin ei ole suunnitelmaa, miten tämä kansa avataan toimimaan paremmin kuin koskaan. Tähän toivoisin vastausta.

Ensimmäinen varapuhemies Tarja Filatov: Pääministeri Marin.

16.48 Pääministeri Sanna Marin (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Niin, rokotuksista on olemassa strategia. Hallitus hyväksyi rokotestrategian viime joulukuussa, ja sen mukaisesti me etenemme. Käytännössä rokotustyötä tekevät kunnat ja sairaanhoitopiirit, ja THL toimii tässä kansallisena asiantuntijana ja tukiorganisaationa kunnille, kun rokotteita viedään eteenpäin. Ja tämä kulkemisemme käy vähän helpommaksi sitä mukaa kuin me saamme ensin rokotettua sosiaali- ja terveydenhuollon koronapotilaiden parissa työskentelevän henkilöstön, vanhusten hoivapalveluiden yksiköt, niin työntekijät kuin asiakkaat, ja muut riskiryhmät. Samanaikaisesti tietenkin tämä taudin vakavuuden luonne lievenee, kun me saamme nämä vakavimmat tautitapaukset toivottavasti painettua alas. Mutta kuten sanoin, tähän tilanteeseen liittyy epävarmuuksia, ja yksi epävarmuustekijä on myös nämä virusmuunnokset, joita on ilmennyt. Ja tältä osin sellaista varmuutta, jota edustaja tässä peräänkuuluttaa, meillä ei ole. Me voisimme luoda sellaiset askelmerkit päivämääristä ja toivoa, että ne toteutuvat, mutta valitettavasti tämä epävarmuus on se, joka tässä pohjalla edelleen on. Mutta tietenkin me kaikki toivomme, että ensi kesä on jo helpompi, että rokotteita saadaan entistä enemmän maahan ja sitä kautta pääsemme palaamaan normaalimpaan arkeen.

Ensimmäinen varapuhemies Tarja Filatov: Edustaja Mykkänen.

16.50 Kai Mykkänen kok (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Meidän koronakevään strategiaamme akilleenkantapää taitaa olla se, että samaan aikaan kun rokotteita ei tahdo tulla ulkomailta rajan yli luvattuja määriä, näitä muuntovirustapauksia tulee rajan yli edelleen enemmän kuin huomataan. Ja minä luulen, että tässä salissa ollaan kaikki yhtä

Pöytäkirja PTK 7/2021 vp

mieltä siitä, että tämä testin edellyttäminen lakisääteisesti tulee saada hoidettua. Toivon, että hallitus tuo nopeasti huolellisen punninnan kautta esityksen, jota hallitus on kohta puoli vuotta tehnyt.

Mutta ehkä tätäkin operatiivisempi johtamiskysymys on se, että edelleen kuulemme, että Suomeen matkustavien kohdalla on epäselvyyttä testeistä, jotka on otettu ulkomailla: miten ne dokumentoidaan Suomeen, miten lentoyhtiöissä toimittaisiin yhdenmukaisella tavalla. Jo huhtikuussa aloimme täällä näistä puhua, nyt siitä on kohta vuosi mennyt, ja tässä kohtaa johtamisen haasteet pitää olla ohitettu. Kysyn pääministeriltä: miten huolehditaan, että viimeistään kahden viikon päästä meillä ei ole enää epäselvyyttä siitä, miten lentoyhtiöt toimivat, [Puhemies: Aika] miten tarkastustoiminta Helsinki-Vantaalla toimii?

Ensimmäinen varapuhemies Tarja Filatov: Pääministeri Marin.

16.51 Pääministeri Sanna Marin (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Ministeri Kiuru varmasti voi vastata tarkemmin näihin testeihin ja niiden dokumentointiin ja tunnistamiseen liittyen.

Mutta voin nostaa tässä esille sen yhteisen eurooppalaisen tarpeen, joka meillä on siinä, että meillä olisi yhteiset terveysturvalliset käytännöt rajoilla. Tämä on asia, jota olen useissa Eurooppa-neuvoston kokouksissa peräänkuuluttanut, ja aion seuraavassakin Eurooppa-neuvoston kokouksessa jälleen nostaa tämän asian esille, siis sen tarpeen, että me tarvitsemme ennen muuta — ennen muuta — yhteiset eurooppalaiset käytännöt matkustamiseen, rajoille, rajojen terveysturvallisuuteen ja ylipäättänsä rajatarkastuksiin. Nyt meidän suurin ongelmamme on se, että maat toimivat hajanaisesti. Suomella on omat toimensa, Ruotsilla on omat toimensa, Tanskalla on omat toimensa, ja Saksalla on omat toimensa. Jokaisella jäsenmaalla on omat toimensa, jotka ovat keskenänsä erilaisia. Me tarvitsisimme ennen muuta yhteisen eurooppalaisen terveysturvallisen rajakäytännön myös tulevaisuutta ajatellen. [Mauri Peltokangas: Miten Suomen rajat?] Tämä ei varmasti ole viimeinen pandemia, jonka me tulemme kohtaamaan, ja senkin vuoksi olisi tärkeää, että meillä olisi yhteinen toimiva rajaturvallisuus tämänkaltaisten tilanteiden osalta. Tämä on asia, jonka olen nostanut useita kertoja eteen [Puhemies: Aika!] ja jota me olemme edesauttaneet ja pyrkineet edistämään, ja jälleen kerran seuraavassa kokouksessa aion tätä peräänkuuluttaa.

Kysymyksen käsittely päättyi.

2.4. Suullinen kysymys yritysten toimintamahdollisuuksista (Harry Harkimo liik)

Suullinen kysymys SKT 12/2021 vp

Suullinen kyselytunti

Ensimmäinen varapuhemies Tarja Filatov: Siirrymme seuraavaan kysymykseen. Edustaja Harkimo.

Keskustelu

16.53 Harry Harkimo liik: Arvoisa puhemies, ärade talman! Hallitus on koko ajan hyökännyt yrityksiä vastaan. Pääministeri on tahallaan lietsonut vastakkainasettelua yritysten

Pöytäkirja PTK 7/2021 vp

ja työntekijöiden välillä. Nyt vuorostaan ministeri Saramo haluaa lisätä yritysten verotusta. Ettekö, hallitus, ymmärrä, että jos haluatte saada investointeja ja työpaikkoja Suomeen, yrityksillä pitää olla tulevaisuudesta ennustettava näkymä? Ministeri Lintilä, mitä meinaatte tehdä, että yritykset voisivat luottaa tulevaisuuteen?

Ensimmäinen varapuhemies Tarja Filatov: Ministeri Lintilä.

16.53 Elinkeinoministeri Mika Lintilä (vastauspuheenvuoro): Arvoisa rouva puhemies! Edustaja Harkimo on täsmälleen oikeassa siinä, että yritysten investointien kannalta ennustettavuus on täysin keskeistä, ja tämän päivän Metsä Groupin investointi perustuu myös pitkälle siihen ennustettavuuteen. Meillä on — vaikka välillä tässä salissa ei tunnukaan sille — poliittinen stabiliteetti, eli rauha on verrattain hyvä. Ja se ennustettavuus tulee hallitusohjelmasta. Edustaja kysyi, mitä meinaan tehdä. Meinaan toteuttaa hallitusohjelman. Hallitusohjelmassa ei ilmoiteta yritysten verotuksen kiristämisestä miltään osin, ja tämä pitää muistaa. Jos tulee yksittäisiä puheenvuoroja, ne on laitettava poliittisen piikkiin, mutta hallituksella on oma ohjelma, jota hallitus toteuttaa, ja tämän mukaan tullaan menemään.

Kysymyksen käsittely päättyi.

2.5. Suullinen kysymys ryhmäkanteen nostamisesta kartellitapauksessa (Eveliina Heinäluoma sd)

Suullinen kysymys SKT 13/2021 vp

Suullinen kyselytunti

Ensimmäinen varapuhemies Tarja Filatov: Seuraava kysymys, edustaja Heinäluoma.

Keskustelu

16.54 Eveliina Heinäluoma sd: Arvoisa rouva puhemies! Eilen Kilpailu- ja kuluttajavirasto julkaisi isännöitsijäalaa koskevan kartelliselvityksen. Ympäri Suomen asuvat ihmiset ovat nyt huolestuneita ja olleet yhteydessä. Ihmisten mielissä on, koskevatko isännöintialan väärinkäytökset heidän taloyhtiöitään, ja jos koskevat, mitä heidän tulisi tehdä, jos nämä ennakkotiedot osoittautuvat oikeiksi.

KKV:n selvitys kertoo karua kuvaa isännöintialan väärinkäytöksistä. Alan hintatasoa on nostettu yhteisillä sopimuksilla ja lisälaskutuksilla. Asukkaille on vyörytetty satojen eurojen lisäkustannuksia. Rahaa on siis viety tavallisilta asukkailta. Tänne pääkaupunkiseudulle asti lonkeronsa ulottava kartelli osuu kovaa monen asumismenojensa kanssa kipuilevan tavallisen työssäkäyvän, niin sairaanhoitajan kuin kaupanmyyjänkin, elämään. Kysynkin ministeri Henrikssonilta: olisiko muissa Pohjoismaissa laajassa käytössä olevasta ryhmäkannеоikeudesta apua tilanteeseen, ja onko ryhmäkannеоikeus edelleen liian [Puhemies: Aika!] rajoitettu Suomessa?

Ensimmäinen varapuhemies Tarja Filatov: Ministeri Haatainen.

Pöytäkirja PTK 7/2021 vp

16.56 Työministeri Tuula Haatainen (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Nämä kartellit todella haittaavat yhteiskunnan toimintaa, ja aivan kuten kysyjä Heinäluoma sanoi, ne nostavat myös hintoja ja ovat epäoikeudenmukaisia. Niihin täytyy olla tehokkaat keinot puuttua. Tärkeää on se, että meillä on kilpailuviranomainen, joka myös pystyy tehokkaasti toimimaan, ja se, että heillä on käytössään tehokkaat välineet ja riittävästi resursseja.

Tätä kartelliin osallistumista ei Suomessa ole kriminalisoitu vaan siihen puututaan tällaisilla hallinnollisilla sanktioilla. Kriminalisointia on selvitetty aiempina vuosina, ja silloin on päädytty siihen, että kriminalisointi ei ole yksiselitteinen asia. Selvityksen jälkeen on sitten kiristetty suhtautumista kilpailulain rikkomustapauksiin ja tätä sanktiointijärjestelmää on laajennettu, ja sitä myös tehostetaan parasta aikaa eduskunnan käsittelyssä olevalla hallituksen esityksellä. Mutta itse, omalta osaltani, [Puhemies: Aika!] minä en sulkisi pois tätä kriminalisointia. Se olisi varmasti syytä oikeusministeriön ja työ- ja elinkeinoministeriön kanssa selvittää.

Ensimmäinen varapuhemies Tarja Filatov: Meillä alkaa aika käydä vähiin, mutta otetaan tähän vielä oikeusministeri. — Oikeusministeri Henriksson, olkaa hyvä.

16.57 Oikeusministeri Anna-Maja Henriksson (vastauspuheenvuoro): Kiitos, arvoisa puhemies! Tässä oli kyse nyt tästä ryhmäkanteesta ja siitä, soveltuuko se nyt tällaiseen tapaukseen. Tällä hetkellä meidän lainsäädäntömme lähtee siitä, että kuluttajan ja elinkeinonharjoittajan välisen riita-asian käsittelystä yleisessä tuomioistuimessa ryhmäkanne voidaan nostaa, mutta se on vain kuluttaja-asiamies, joka voi panna sen vireille, ja esimerkiksi nyt tässä kartellia koskevat kilpailulainsäädännön rikkomiset eivät kuulu tähän ryhmäkanteen soveltamisalaan tänä päivänä.

EU:ssa on hyväksytty niin kutsuttu edustajakannedirektiivi, joka hyväksyttiin joulukuussa viime vuonna, ja jäsenmailla on 24 kuukautta eli kaksi vuotta aikaa panna se täytäntöön. Se työ on nyt alkamassa oikeusministeriössä, ja silloin varmasti tullaan myös tätä näkökohtaa pohtimaan.

Kysymyksen käsittely päättyi.

2.6. Suullinen kysymys luonnon monimuotoisuuden turvaamisesta (Tiina Elo vihr)

Suullinen kysymys SKT 14/2021 vp

Suullinen kyselytunti

Ensimmäinen varapuhemies Tarja Filatov: Mennään seuraavaan kysymykseen. — Edustaja Elo.

Keskustelu

16.58 Tiina Elo vihr: Arvoisa puhemies! Viime viikolla julkistettiin Ison-Britannian valtiovarainministeriön tilaama professori Partha Dasguptan johdolla laadittu raportti luonnon ja talouden yhteen kytkeytyneestä luonteesta. Raportin viesti on, että luontopääoman suojelussa on globaalisti epäonnistuttu. Taloudellista ja inhimillistä pääomaa on kerrytetty

Pöytäkirja PTK 7/2021 vp

ympäristön kustannuksella. Luonnon ja ekosysteemien tarkka arviointi ja määrittely on tunnetusti vaikeaa, mutta vaarallinen suunta ja mittakaava ovat selkeitä. Raportti antaa useita suosituksia kestävään muutokseen. Kulutuksemme on sopeutettava ympäristön rajoihin. Talouden mittarit ja kansainvälinen rahoitusjärjestelmä on uusittava huomioimaan luontopääoman suojelu ja kasvattaminen.

Kysynkin pääministeri Marinilta: miten hallitus turvaa Suomessa luonnon monimuotoisuuden nykyistä paremman arvottamisen erityisesti valtiontalouden hoidossa ja talouspolitiikassa?

Ensimmäinen varapuhemies Tarja Filatov: Pääministeri Marin.

16.59 Pääministeri Sanna Marin (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Hallituksen ohjelma ja toiminta rakentuu kestävästä kehityksestä ja YK:n Agenda 2030 -tavoitteiden varaan, ja tähän kuuluu olennaisena osana niin ekologisen kuin myös sosiaalisen ja taloudellisen kestävyysvarmistaminen. Tämä nyt julkaistu Dasguptan raportti on erittäin kattava arvio ympäristön ja talouden suhteesta. En ole tuohon 600-sivuisen raporttiin kokonaan ehtinyt tutustua, mutta ymmärtääkseni eräs sen keskeinen johtopäätös on juurikin se, että taloudellisen toiminnan vaikutukset ympäristöön pitäisi saada näkyville ja mukaan taloudellisiin laskelmiin. Yksi johtopäätös tästä voi olla se, että kysyntä kierto- ja biopohjaiselle taloudelle kasvaa ja sillä korvataan fossiilisiin raaka-aineisiin perustuvaa toimintaa. Hallitus valmistelee osana puoliväliriihen arviointia niin sanottua kestävyystiekarttaa, ja tämä tiekartta sisältää taloudellisen kestävyysvarmistuksen lisäksi juurikin ekologisen ja sosiaalisen kestävyysvarmistuksen osa-alueet. Tämä osaltaan vastaa tarpeeseen kokonaisvaltaisesti [Puhemies: Aika!] arvioida yhteiskunnan kestävästä kehityksestä.

Kysymyksen käsittely päättyi.

2.7. Suullinen kysymys romutuspalkkioista (Joonas Könttä kesk)

Suullinen kysymys SKT 15/2021 vp

Suullinen kyselytunti

Ensimmäinen varapuhemies Tarja Filatov: Vielä yksi kysymys. — Edustaja Könttä.

Keskustelu

17.01 Joonas Könttä kesk: Arvoisa rouva puhemies! Romutuspalkkio on ollut hyvä tapa uusien suomalaisten autokantaa, [Naurua] ja nyt meillä on kuitenkin käsillä melko erilainen soppa. Liikenne- ja viestintävirasto on neuvonut ja ohjeistanut suomalaisia kansalaisia vaihtelevin tavoin riippuen vähän päivän kunnosta. Traficom on muun muassa ohjeistanut kansalaisia, että uuden, vähäpäästöisen auton hankintaan voi hyödyntää useampia romutuspalkkioita. Nyt tätä lakia on korjattu, mutta moni suomalainen on toiminut kuten viranomaisen heittä on ohjeistanut. Uhkana on, että viranomaisen muuttaa nyt aiempia ohjeita. Kansalaisia ei tästä voi syyttää. He ovat toimineet viranomaisten neuvojen mukaisesti. Kysyn liikenne- tai oikeusministeriltä: missä on tässä tilanteessa viranomaisohjeita noudattaneiden, vilpittömässä tarkoituksessa toimineiden kansalaisten oikeusturva?

Pöytäkirja PTK 7/2021 vp

Ensimmäinen varapuhemies Tarja Filatov: Ministeri Harakka.

17.02 **Liikenne- ja viestintäministeri Timo Harakka** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Romutuspalkkion saa yhdestä romutuksesta yhtä uutta autoa vastaan, ihan niin kuin edelliselläkin kerralla 2018. Näin ajattelivat lain valmistelijat, kaikki lausuntojen antajat, hallitus antaessaan esityksen, kansanedustajat valiokunnissa, kuullut asiantuntijat, virkamiehet ja kaikki edustajat täällä salissa. Missään ei ole yhtään pöytäkirjaa eikä lausumaa tai vastalauseita, jossa annettaisiin toisin ymmärtää, joten tässä valossa on käsittämättömyydenä, miten viranomaisen tätä lakia on tulkinnut ja näin kuitenkin kävi. Laki oli alkujaan selvä. Siinä puhutaan sekä romutettavasta että hankittavasta ajoneuvosta yksikössä. Ymmärrän hyvin sen vaikean tilanteen, johon jotkut ovat tässä joutuneet. Sen sijaan en ymmärrä niitä, jotka ovat väärentäneet asiakirjoja saadakseen kymmenittäin niputuksia. Silloin kyseessä on rikos. Hyväksyimme lain, ja siinä määrätään vastuullinen viranomainen, jonka päätöksistä voi valittaa hallinto-oikeuteen. Oikeusvaltiossa lähdetään siitä, että virheet korjataan, ja lähdetään siitä, että me täällä salissa emme sotkeudu oikeustapauksiin. Vastuu on meillä yhteinen. [Perussuomalaisten ryhmästä: Kuka tyhjentää pöydän?]

Kysymyksen käsittely päättyi.

Kyselytunti päättyi.

3. Välikysymys Suomen osallistumisesta EU:n elpymispakettiin

Välikysymys VK 1/2021 vp

Välikysymyksen esittäminen

Ensimmäinen varapuhemies Tarja Filatov: Välikysymyksen esittämistä varten esitellään päiväjärjestyksen 3. asia. Edustaja Halla-aho ja 43 muuta edustajaa ovat tehneet välikysymyksen VK 1/2021 vp Suomen osallistumisesta EU:n elpymispakettiin. Annan nyt puheenvuoron välikysymyksen ensimmäiselle allekirjoittajalle.

Jussi Halla-aho luki välikysymystekstin.

Työjärjestyksen mukaisesti välikysymys lähetettiin keskustelutta valtioneuvostolle vastattavaksi.

4. Hallituksen esitys eduskunnalle laeiksi kuntalain ja varainsiirtoverolain 4 §:n muuttamisesta

Hallituksen esitys HE 242/2020 vp

Lähetekeskustelu

Ensimmäinen varapuhemies Tarja Filatov: Lähetekeskustelua varten esitellään päiväjärjestyksen 4. asia. Puhemiesneuvosto ehdottaa, että asia lähetetään hallintovaliokuntaan.

Lähetekeskusteluun varataan nyt enintään 30 minuuttia ja asian käsittelyssä noudatetaan aikataulutettujen asioiden osalta sovittuja menettelytapoja.

Pöytäkirja PTK 7/2021 vp

Ensimmäinen puheenvuoro on ministerillä, esittelypuheenvuoro, maksimissaan 10 minuuttia. Olkaa hyvä.

Keskustelu

17.17 Kuntaministeri Sirpa Paatero (esittelypuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Hyvät kollegat! Esityksessä on kuntalain ja varainsiirtoverolain 4 §:n muuttaminen.

Kuntalakia kehitetään saatujen kokemusten perusteella niin, että paikalliset olosuhteet ja kaikki tarkoituksenmukaisimmat keinot voidaan ottaa huomioon hyvän hallinnon ja talouden järjestämisessä ja kunnan johtamisessa. Kuntalain muutostarpeiden arvioimiseksi asetettiin elokuussa 2019 työryhmä ja kaksi valmistelujaostoa. Työryhmässä oli laaja joukko kuntakentän asiantuntijoita. Lakia on ollut tarvetta tarkastella erityisesti kunnan riskienhallinnan tehostamiseksi. Sääntelyä on tarkasteltu myöskin kuntademokratian näkökulmasta kunnan jäsenten osallistumisen ja vaikuttamisen vahvistamiseksi. Tästä ensimmäisenä:

Aloiteoikeutta koskevaa pykälää ehdotetaan muutettavaksi niin, että aloiteoikeus laajennetaan myöskin kunnassa kiinteää omaisuutta omistaville tai hallitseville. Muutoksella täsmennetään sitä, että aloiteoikeus kuuluisi kaikille kunnan jäsenille. Tavoitteena on kannustaa: kaikki kunnassa kiinteää omaisuutta omistavat tai hallitsevat pääsevät osallistumaan ja vaikuttamaan kunnan toimintaan myös aloiteoikeutta käyttämällä. Lisäksi laissa ei enää säädettäisi erillisesti 2 prosenttia kunnan asukkaista keränneiden aloitteiden käsittelyyn ottamisen aikataulusta kuuden kuukauden määräajassa, vaan kaikki aloitteet tulisi käsitellä hallintolain mukaisesti viivytyksettömästi. Aloitteen voi jatkossakin tehdä yksi tai useampi oikeutettu yhdessä. Käsittelymääräaikaa koskevan säännöksen poistamisen tavoitteena on edistää aloitteiden tasavertaista käsittelyä. Muutoksella pyritään myös lyhentämään aloitteiden käsittelyaikoja ja edistämään aloitteiden vaikuttavuutta. Ehdotetulla muutoksella pyritään myös korostamaan aloitteiden merkitystä yhteiskunnalliseen keskusteluun osallistumisen keinona sekä toteuttamaan tältä osin hallitusohjelmaan kirjattua tavoitetta suoran demokratian keinojen edistämisestä.

Kuntalaissa huomioitaisiin sopimusten hallinnan merkitys. Kunnan lisääntyneen sopimusperustaisen palvelutuotannon ja palveluiden oston taloudellisen merkityksen vuoksi kuntalain hallintosääntöä koskevaa pykälää esitetään täydennettäväksi niin, että hallintosäännössä tulee olla tarvittavat määräykset sopimusten hallinnasta. Tavoitteena on, että kunnissa määritellään vastuut, sopimuksia ohjataan ja sitten kiinnitetään huomiota sopimusten johtamiseen. Tavoitteena on lisäksi tehostaa sopimusten riskienhallintaa ja sopimuksiin perustuvan tuotannon valvontaa sekä kehittää sopimusten laatimista ja arviointia. Sopimusten hallinnan parantaminen toisi säästöjä myöskin kunnan talouteen.

Kolmantena kokonaisuutena alijäämän kattamista koskevaan sääntelyyn tehtäisiin täsmennyksiä, joilla huomioidaan taseeseen kertyneen alijäämän huomioiminen talouden tasapainossa sekä alijäämän kattamiskauden aikaisen alijäämän kattamisvelvoite. Pykälään ehdotetaan myös lisättäväksi alijäämän kattamiskautta kuntarakenteen muutoksissa koskeva sääntely. Kuntarakennelaissa tarkoitettua uuden kunnan alijäämä tulee kattaa enintään neljän vuoden kuluessa kuntajaon muutoksen voimaantulosta. Tavoitteena on selkeyttää voimassa olevan alijäämän kattamiseen liittyvää sääntelyä sekä tehostaa alijäämän kattamista laissa säädetyssä määräajassa.

Erityisen vaikeassa taloudellisessa asemassa olevan kunnan arviointimenettelyyn perustuvan toimenpideohjelman käsittelyyn kunnassa ja raportointiin valtiovarainministeriölle

Pöytäkirja PTK 7/2021 vp

ehdotetaan tarkennuksia. Lisäksi valtiovarainministeriön ratkaisu kuntarakennelaissa tarkoitetun erityisen selvityksen tarpeellisuudesta voitaisiin tehdä myös uutta arviointimenettelyä käynnistämättä, jos arviointimenettelyssä olleen kunnan päättämät toimenpiteet eivät ole toteutuneet ja kunnan osalta säädetyt arviointimenettelyn käynnistämisen edellytykset yhä täyttyvät. Muutoksilla on tavoitteena tehostaa palveluiden edellytysten turvaamiseksi tehtävien toimenpiteiden toteutumista ja sitoutumista päätettyihin toimenpiteisiin. Jos kunnan talouden tasapaino ei ole saavutettavissa ja kunta voi siksi joutua arviointimenettelyyn toistuvasti, on tarkoituksenmukaista mahdollistaa ratkaisu erityisen selvityksen tarpeellisuudesta ilman uutta arviointimenettelyä. Mahdollista olisi myös uudesta arviointimenettelystä päättäminen. Arviointimenettelyn käynnistäminen on siis yhä edelleen harkinnanvaraista.

Lakiin tehtäisiin myös muita muutoksia: Lakiin ehdotetaan muun muassa uusia säännöksiä kuntayhtymän yhdistymisestä ja jakautumisesta, joita ei ole aikaisemmin laissa ollut ollenkaan. Valtuuston tehtäviä ehdotetaan täsmennettäväksi niin, että tehtäviin lisättäisiin rahoitustoiminnan perusteista päättäminen. Lisäksi muun muassa kuntatalousohjelmaa, kuntayhtymän perussopimusta, liikelaitoksen johtokuntaa, liikelaitoksen taloutta, vaalikelpoisuutta tarkastuslautakuntaan ja tilintarkastajan tehtäviä koskevaan sääntelyyn ehdotetaan pienempiä muutoksia ja teknisluonteisia tarkistuksia. Lainan tai takauksen ja muun vakuuden antamista koskevaa säännöstä ehdotetaan muutettavaksi pääomallain antamisen huomioimiseksi.

Myöskin varainsiirtoverolakia ehdotetaan muutettavaksi siten, että varainsiirtoveroa ei olisi suoritettava kuntayhtymien yhdistyessä tai kuntayhtymän jakautuessa eikä kuntien yhdistyessä tai siirrettäessä kunnan osa toiseen kuntaan kuntarakennelain mukaisesti.

Muun muassa näitä esityksiä on tänään lähete keskustelussa olevassa kuntalain muutoksessa.

Ensimmäinen varapuhemies Tarja Filatov: Nyt mennään puhujalistaan. — Edustaja Kivisaari.

17.23 Pasi Kivisaari kes: Arvoisa puhemies! Kiitos kuntaministeri Paaterolle asian esittelystä.

Huhtikuun kuntavaaleissa valitaan uudet kunnanvaltuutetut. Valtuutetut ja muut kunnan luottamushenkilöt edustavat lähidemokratiaa parhaimmillaan. Kunnanvaltuustoissa päätetään meitä kaikkia koskevista asioista, jokapäiväisistä arjen asioista. Kuntien heikko taloudellinen tilanne on meille kaikille tuttu. Mitä vähemmän kunnilla on taloudellista liikkumavaraa, sitä heikommin lähidemokratia toteutuu. Niissä kunnissa, joissa resurssit lakisääteisten palveluiden tuottamiseen ovat äärirajoilla, ei valtuutetuillakaan ole kovin helppoa. Kuntapäättäjillä on usein paras tuntemus paikallisista olosuhteista ja paras tieto siitä, miten ja mitä pitäisi tehdä. Sitä tietotaitoa ei ole varaa jättää käyttämättä.

Puhemies! Hallituksen esityksen mukaan kuntalain kunnan taloutta ja hallintoa sekä kuntien yhteistoimintaa koskevia säännöksiä muutettaisiin. Tarkoituksena on kuntalain säännösten kehittäminen saatujen kokemusten perusteella, jotta paikalliset olosuhteet voidaan ottaa mahdollisimman hyvin huomioon kuntien hallinnon ja talouden järjestämisessä ja johtamisessa. Esitys myös, kuten äsken kuulin, parantaa kuntien riskienhallintaa ja myös valvontaa. Näiltä kohdin pidän tavoitteita hyvinkin järkevinä ja hyvinkin kannatettavina.

Pöytäkirja PTK 7/2021 vp

Ehdotetut lait on siis tarkoitettu tulemaan voimaan vuoden 21 keväällä, joten ne ehtivät jo helpottaa tulevien kuntapäättäjien työtä.

Puhemies! Haluan myös kiittää hallitusta siitä, että se on tunnistanut monet kuntia kohtaavat haasteet. Vaikka kenties oppositio välillä intoutuu moittimaan siitä, että kuntia tuetaan liikaa, itse näkisin, että ihmisten elämän sydäntä, eli kuntia, kyllä kannattaa tukea. Sitä tämäkin esitys osaltaan on. — Kiitos.

Ensimmäinen varapuhemies Tarja Filatov: Edustaja Koponen.

17.26 Ari Koponen ps: Arvoisa puhemies! Koska kuntalain talousarviota koskevaan sääntelyyn ehdotetuilla muutoksilla arvioidaan olevan kunnan talouden suunnitteluun tehostamista koskevia vaikutuksia ja ehdotetun sääntelyn tarkoituksena on selkiyttää menettelyihin liittyvää päätöksentekoa sekä rakennejärjestelyjen oikeusvaikutuksia ja edistää siten tavoitetta kuntien yhteistoiminnan tukemisesta, pidän esitystä perusteltuna ja tarkoituksenmukaisena.

Kuntien toimintaympäristössä tapahtuu paljon muutoksia, kuten esimerkiksi ostopalveluiden ja sähköisten toimintapalveluiden kysynnän lisääntyminen. Osa muutoksista on voimistunut viime vuosina niin merkittävästi, että kunnan hallintoa koskevaa sääntelyä on ehdottomasti syytä kehittää ja täsmentää.

Ensimmäinen varapuhemies Tarja Filatov: Edustaja Viljanen.

17.27 Heidi Viljanen sd: Arvoisa rouva puhemies! Kuten kuntaministeri hyvin esittelypuheenvuorossaan kertoi, nyt käsittelyssä olevat lakimuutosesitykset perustuvat vahvasti erilaisiin kokemuksiin nimenomaan kuntakentältä ja siihen, mitä muutostarpeita siellä on. Näitä on kuultu vuonna 2019 asetetussa työryhmässä. Tavoitteena on kehittää voimassa olevan kuntalain hallintoa ja taloutta koskevia säännöksiä. Kuntalain kohdalla muutokset käytännössä koskisivat muun muassa aloiteoikeutta, sähköistä kokousta ja johtajasopimuksia.

Aloiteoikeuden osalta kuntalakia muutettaisiin niin, että aloiteoikeus laajenisi koskemaan kunnassa kiinteää omaisuutta omistavia tai hallitsevia. Näin aloiteoikeus kuuluisi nykyistä laajemmin kaikille kunnan jäsenille. Näen, että on tärkeää, että suoraa demokratiaa ja kuntalaisten vaikuttamismahdollisuuksia edistetään, ja siitä tässä nimenomaan on kyse. Aloitteet ovat tärkeä osa yhteiskunnallista keskustelua, ja sen helpottaminen on erittäin kannatettava tavoite. Lisäksi aloitteiden käsittelyaikaa muutettaisiin niin, että käsittelyn määräaikaa koskeva säännös poistettaisiin. Tämä lyhentäisi aloitteiden käsittelyaikaa, ja aloitteet tulisi käsitellä hallintolain mukaisesti jatkossa viivytyksettä.

Arvoisa puhemies! Koronapandemian aikana sähköisistä kokouksista on tullut myös luottamushenkilöiden arkea jokaisessa kunnassa. On tärkeää, että myös sähköisen päätöksenteon edellytyksiä tarkastellaan ja edistetään joustavampia toimintatapoja sähköiseen paikkariippumattomaan päätöksentekoon. Tällaisella tulevaisuuden kehityssuunnalla saat- taisi olla merkitystä myös siinä mielessä, että tulevaisuudessa yhä useampi voisi kiinnostua kunnallisten luottamustehtävien hoitamisesta.

Johtajasopimusta koskeva muutosehdotus selkeyttäisi kunnanjohtajan johtajasopimuksen käsittelyä ja siihen liittyvää päätöksentekoa kunnan toimielimissä. Lisäksi tavoitteena

Pöytäkirja PTK 7/2021 vp

on nopeuttaa johtajasopimusten tekoa ja näin lisätä kunnan johtamisen edellytyksiä uuden kunnanjohtajan aloittaessa virassaan.

Kuten ministeri Paatero totesi, monia muitakin muutoksia tämä sisältää, osa pieniä ja teknisluonteisia. Me jatkamme tämän asian käsittelyä hallintovaliokunnassa.

Ensimmäinen varapuhemies Tarja Filatov: Edustaja Autto.

17.29 Heikki Autto kok: Arvoisa rouva puhemies! Kiitos kuntaministerille tämän kokonaisuuden esittelemisestä. Tässä on monia tarpeellisia esityksiä kuntalain muuttamiseksi ja kuntien toiminnan edelleenkehittämiseksi.

Niin kuin ministerikin tuossa omassa puheenvuorossaan viittasi, sinne kuntalain 14 §:ään elikkä kunnanvaltuuston tehtäviin tulee tämä lisäys rahoitustoiminnan perusteitten päättämisestä. Tämä on varmasti tärkeää, ja kunnat tulevat tietysti olemaan suurissa vaikeuksissa oman rahoitustoimintansa kanssa, mikäli tämä esitys näiden hyvinvointialueitten perustamisesta toteutuu, ja kuntien velat jäävät kyllä hoidettavaksi, mutta iso osa tuloista sitten kunnilta tulevaisuudessa katoaa. Tässä mielessä se, miten kunnat rahoittavat tulevaan kasvuun investoimista, on tietysti iso ja tärkeä kysymys, jota tulevien valtuustojen täytyy sitten pohtia, mikäli niin kävisi, että tämä hallituksen kaavailema uudistus etenee.

No, arvoisa puhemies, kysyn kuitenkin tähän samaan pykälään ja saman momentin kohtaan liittyvää asiaa tästä sijoitustoiminnasta, joka on aiemminkin kuulunut valtuuston tehtäviin. Täällä lain esitöissä, niin kuin toki aiemmissakin kuntalain muutoksissa, viitataan muun muassa tähän yleiseen hallinnon periaatteeseen tällaisesta kunnan yleistä toimialaa rajoittavasta spekulatiivisen toiminnan kiellosta, josta varmasti oikeuskäytännössä ajatellaan, että kunnan sijoitustoiminnan ei kovin spekulatiivista tulisi olla. Mutta kun sitä selvästi on tämänkin lakimuutoksen yhteydessä pohdittu, niin oikeastaan kysyisin ministeriltä, minkälaisia pohdintoja siihen on liittynyt, ja toisaalta siitä, miksi tätä ei sitten tarkemmin rajoiteta. Kuitenkin kunnat toimivat veronmaksajien rahoilla, ja siinä mielessä voisi ajatella niin, että kun veronmaksajien rahojen käytöstä on kyse, niin sen pitää aina olla erittäin vastuullista. Siitä voisi olla ihan eksplisiittisiä kirjauksia siellä laissa myös, että minäkäänlaista spekulatiivista toimintaa ei sallittaisi.

Ensimmäinen varapuhemies Tarja Filatov: Edustaja Heinonen.

17.32 Timo Heinonen kok: Arvoisa rouva puhemies! Hyvä kuntaministeri, edustajakollegat ja muut täysistuntoa seuraavat! Tässä esityksessä on siis kuntalain ja varainsiirtoverolain 4 §:n muutosehdotuksia, ja itse odotin tässä kokonaisuudessa yhtä osuutta, joka tässä jää mielestäni vähän ohkoiseksi. Viime vaalikaudella vuonna 2018 tehtiin Tulevaisuuden kunta -selvitys, ja se luovutettiin silloin silloiselle ministeri Vehviläiselle, nykyiselle eduskunnan puhemiehelle. Siinä oli aika isossa osassa tämä osallisuus, johon myös tässä ministeri Paateron esityksessä nyt jonkin verran vastataan. Tässähän tulee tämä aloiteoikeus, jota ministeri esitteli tuossa omassa esittelypuheenvuorossaan, mutta se isompi asia, jota itse olisin odottanut tässä, on tämä kaksoiskuntalaisuus, monipaikkaisuus. Myös alueutukija Timo Aro Kuntalehdessä 5. helmikuuta nosti esille tämän asian jälleen kerran. Tämähän ei ole millään tavalla uusi asia, vaan tästä on puhuttu pitkään, mutta nyt ehkä olisi sellainen paikka, että olisi hyvä käydä yksi vakava keskustelu myös tästä. Kaksoiskunta-

Pöytäkirja PTK 7/2021 vp

laisuus on noussut entistä vahvemmin esille. Meillähän tietyissä kuntapalveluissa tämä toteutuu: terveydenhoidossa on monipaikkaisuus toiminnassa, kuten myös kiinteistöveron kohdalla, mutta tähän ne sitten suurin piirtein jäävätkin nyt tulevan aloiteoikeuden lisäksi.

Korona-aikana etätyö on yleistynyt merkittävästi. Yhä useampi asuu — niin kuin myös aluetutkija Timo Aro itse kertoo, että hänen tapaansa yhä useampi meistä suomalaisista asuu — useammassa eri paikassa. Tällainen monipaikkaisuus, kaksoiskuntalaisuus, on yhä tavanomaisempaa. Olen ymmärtänyt, että näin myös esimerkiksi keskustan nykyinen puheenjohtaja ministeri Saarikko tekee: hän asuu kahdessa paikassa ja pystyy yhdistämään hienolla tavalla sen maaseudun rauhan ja idyllin ja maaseudun elinvoimaisuuden toisaalta työhön, joka tapahtuu kaupungissa. Nyt pohdin itse sitä, että tämän Tulevaisuuden kunta-selvityksen jälkeen tämä kaksoiskuntalaisuus, monipaikkaisuus kuntalaisuudessa, ymmärtääkseni jollain tavalla törmäsi perustuslain ongelmiin — no, mikäs tässä maassa ei perustuslakiin törmäisi?

Nyt kysyisin oikeastaan ministeri Paaterolta, käytiinkö tämän kokonaisuuden yhteydessä tätä uudemman kerran läpi, tätä kaksoiskuntalaisuutta, sillä nyt meillä aika isossa määrin on työntekeä siirtynyt niin, että voidaan tehdä työtä paikasta riippumatta, opiskelut ovat muuttuneet merkittävästi niin ammatillisessa koulutuksessa kuin lukiossa, puhumattakaan yliopistoista, joissa voi olla, ettei enää palata koronan jälkeenkään sellaiseen normaaliin luentosalipiskeluun, ainakaan siinä laajuudessa kuin ennen oli totuttu, ja se on yksistään ihan hyvä asia. Silloin meillä tulee toivottavasti elinvoimaa myös maakuntiin, ja silloin pitäisi tietysti ratkaista verotuskysymys, äänioikeuskysymys ja palvelukysymys, kun kaksoiskuntalaisuudesta tai monipaikkaisuudesta puhutaan. Ja kysyisin ministeri Paaterolta, kun tämä keskustelu etenee ja ehkä vielä käytätte puheenvuoron: Käytiinkö nyt keskustelua tästä monipaikkaisuudesta tämän koronan jälkeen, voisiko se nousta vielä tällä vaalikaudella esille? Nimittäin tiedän, että keskustasta ainakin osa kannattaa tätä kaksoiskuntalaisuusajatusta ja monipaikkaisuuden vahvistamista.

Ensimmäinen varapuhemies Tarja Filatov: Edustaja Kiljunen, Kimmo.

17.37 Kimmo Kiljunen sd: Arvoisa puhemies! Tämä kuntalain muutospaketti, joka tänne tulee, sisältää useitakin elementtejä. Itse olisin nostanut tässä esille vain yhden eli näiden kuntalaisaloitteiden merkityksen suomalaisessa yhteiskunnassa ja suomalaisessa demokratiassa. On hienoa, että meidän edustuksellinen demokratiamme on asteittain sisäänrakentanut tällaisia suoran demokratian muotoelementtejä, joista nämä niin sanotut kansalaisaloitteet ja kuntalaisaloitteet ovat hyvin selkeä esimerkki. Tietysti demokratiaesimerkkejä ovat sitten myös kansanäänestykset, joita Suomessa vähemmän harrastetaan. Tämä on minusta ylipäätään ollut arvokas kehityspiiri, että kuntalaisilla, kansalaisilla on mahdollisuus tehdä näitä aloitteita, ja tämä on täysin paikallaan, että nyt tätä instituutiota tuolla kuntatasolla pyritään vahvistamaan.

Itse olisin reagoinut vähän samalla tavalla kuin edustaja Heinonen tuossa edellä tähän kaksoiskuntalaisuuskäsitteeseen, ajattelutapaan siitä, että meillä on itse asiassa yhä enemmän suomalaisia, joilla on tavallaan kaksi paikkakuntaa, joilla he asuvat, vaikuttavat. Toinen on ykköspaikka, missä asutaan ja usein ollaan myöskin töissä, ja toinen on sitten se, mikä meillä on vakiintunut käytäntö laajassa maassamme, että meillä on niin sanotut kesäpaikkapaikkakunnat, joilla saatetaan nykyisin olla itse asiassa jo ikään kuin kakkosasunnon omaavia ja joilla vietetään usein viikonloppuja ja pitkiä lomakausia. On hyvin selvää,

Pöytäkirja PTK 7/2021 vp

että ihmiset, jotka maksavat kiinteistöveroja noille kesälomapaikkakunnilleen, kakkosasuntopaikkakunnilleen, mielellään myöskin pystyisivät vaikuttamaan sen kunnan asioihin vähintäänkin tällaisten aloitteiden muodossa. Jos minä olen oikein ymmärtänyt, tässä on keskeisenä tekijänä pyrkiä juuri vastaamaan tähän huutoon, mahdollistaa ei ainoastaan kunnassa pysyvästi asuvien ihmisten ja siellä olevien yhteisöjen, säätiöiden mahdollisuus tehdä tällaisia aloitteita vaan myöskin niin sanottujen kaksoiskuntalaisten, mistä edustaja Heinonenkin puhui. Tämä on arvokas asia.

Näitä aloitteita ei ole kohtuuttomia määriä oikeastaan missään kunnassa ollut. Kuntaliiton tietojen mukaan keskimäärin näitä kunta-aloitteita on suomalaisissa kunnissa tehty seitsemän kappaletta, vajaa kymmenen kappaletta vuodessa suurimmillaankin. Tietysti suuremmissa kaupungeissa tulee enemmän, se on alle sadan, ja on paikkakuntia, joilla ei tehdä aloitteita lainkaan, eli tässä suhteessa tämä ei ole mikään kohtuuton määrä. Tässä on kuntalain mukaan edellytyksenä se, että valtuustot joutuvat ainakin kerran vuodessa arvioimaan sitä, kuinka näitä aloitteita on käsitelty.

Tässä on aikaisemmin ollut olemassa säädös, että jos 2 prosenttia kunnan asukkaista on aloitteen takana, niin se tulisi valtuuston käsittelyyn. Nyt se säädös oltaisiin poistamassa, ja nyt minulle itselleni on epäselvää, mitä tässä tavoitellaan, en ole tutustunut tähän riittävän hyvin. Tietysti tästä poistuu tämä 2 prosentin sääntö, ja jos se koskee kaikkia aloitteita, että ne tulevat valtuuston käsittelyyn, niin tarkoittaako se vain sitä, että valtuusto kirjaa sen, jos se asia on esimerkiksi viranomaispuolella jo hoidettu, vai tulevatko ne kaikki valtuuston kautta ikään kuin toimeksiantoon? Kuntapäätöksentekoprosessissa se saattaisi ehkä tietysti tilanteessa olla tarpeettoman byrokraattista. Voisi olla ihan järkevää, että voidaan viranomaistoimin niihin aloitteisiin vastata.

Kaiken kaikkiaan tämä on joka tapauksessa tärkeää tunnistaa, että suomalaiset vaihtavat näitä paikkakuntia niin paljon, että meillä kesäaikaan puolitoista miljoonaa ihmistä vaihtaa asuinpaikkaansa. Suomi ei siis ole näin keskittynyt kuin mitä me näemme väestötilastoissa, että kaikki asuvat täällä Etelä-Suomessa hyvin vahvasti, vaan tämä haja-asutusilmiö tapahtuu kesäaikaan hyvin vahvasti, ja se tarkoittaa puolentoista miljoonan ihmisen siirtymistä muille paikkakunnille. Tämä on hieno ilmiö, että me asutamme tätä maata laajasti, ja tällä kuntalaisaloiteuudistuksella, jonka hallitus tässä nyt tuo eduskunnan käsittelyyn, pyritään nyt vahvistamaan sitä osallisuutta myöskin ihmisille näillä toisilla asuinpaikkakunnillaan, joilla he usein juuri kesäaikojaan tai viikonloppujaan viettävät, jotta he pystyvät vaikuttamaan sen yhteisön tilanteeseen. — Kiitos.

Ensimmäinen varapuhemies Tarja Filatov: Edustaja Reijonen.

17.41 Minna Reijonen ps: Arvoisa rouva puhemies! Kuntalaki muuttuu, ja on hienoa, että tämä aloiteoikeus vähän laajenee. Muistan itse, kun uutena valtuutettuna — taisi olla vuosi 2008, kun aloitin kunnanvaltuustossa — tein niitä aloitteita ja niihin tahtoi kyllä aina tulla takaisin vastauksena, että ”ei aihetta toimenpiteisiin”. Ei varmaan niitä nyt yli kymmeniä tullut, mutta aina tuli vastaus, että ei aihetta jatkotoimenpiteisiin.

On nyt hienoa, että ihmisille tulee tällainen mahdollisuus, ja toivon, että se on semmoinen, että ihmisiä motivoidaan tekemään. Samalla voisi motivoida ihmisiä, niin että he osallistuisivat ja kunta järjestäisi vaikka semmoisia kyselytuntejakin kuntalaisille. Sekin olisi aika kiva motivointijuttu. Jos kuntalaiset näitä aloitteita tekevät, niin pitäisi vähän ihmisille tiedottaa, että semmoinen mahdollisuus on, koska välttämättä ihmiset eivät tiedä.

Pöytäkirja PTK 7/2021 vp

Moni ajattelee, että kunnan toiminta on hyvin kuivaa ja tällä tavalla hyvin byrokraattista, mutta se tiedottaminen on tärkeätä, että tällainen mahdollisuus on. Kun ihmiset tekevät niitä aloitteita, niin voisi olla semmoinen pehmeä byrokratia siinä, että ei olisi hirveän moniportainen, että käypi siellä ja siellä ja sillä ja sillä viranhaltijalla ja sitten hirveän kauan aikaa menee, ennen kuin mitään tapahtuu. Ei siihen välttämättä hirveän paksua byrokratiaa tarvita, kun tällaisia joitakin käytännön aloitteita vietäisiin eteenpäin.

Haluaisin kuulla, mitenkä tätä on suunniteltu, onko tämä vähän kevyempi byrokratialtaan kuin tavallinen valtuustoaloite. Mutta se on hienoa, että ihmisiä kuunnellaan, koska sieltä kansan syvistä riveistä tulee tosi hyviä ideoita.

Ensimmäinen varapuhemies Tarja Filatov: Edustaja Zyskowicz.

17.43 Ben Zyskowicz kok: Arvoisa rouva puhemies! Täällä keskustelussa aiemmin edustaja Kivisaari kiinnitti huomiota siihen, että oppositio on kritisoinut kunnille koronan tiimoilta annettuja varoja, joita annettiin ehkä noin miljardin verran kunnille enemmän kuin mitä koronan aiheuttamia lisämenoja tai tulojen pienennyksiä näillä kunnilla oli. Pääministeri Marin äskeisellä kyselytunnilla oli myös olevinaan ymmärtämätön sen suhteen, miten kokoomus on voinut eilen kiinnittää huomiota tähän kuntien eräänlaiseen ylikompensaatioon ja tänään vaatia panostuksia vanhusten kotihoidon ongelmien korjaamiseen. Minäpä selitän sekä edustaja Kivisaarelle että pääministeri Marinille, joka ei ole salissa mutta ehkä seuraa keskustelua muualta.

Mitä tulee näihin koronakompensatioihin, niin sehän on täysin notoorinen, yleisesti tiedossa oleva asia, että kunnilla on pulaa rahasta. Halusimme tämän asian osalta kiinnittää huomiota siihen, että se kuvastaa tämän hallituksen suhtautumista velanottoon. Kun kunnat ovat kärsineet koronasta, niin sitä kunnille kompensoidaan. No, sehän on aivan oikein. Kun kunnat ovat kärsineet koronasta ehkä 2 miljardin edestä, niin tämä hallitus, tuosta vaan, ottaakin velkaa 3 miljardia ja antaa kunnille tämän 3 miljardia ja näin kunnallisvaalien alla tulee niin sanotusti ylikompensoineeksi noin miljardilla sillä seurauksella, että Kuntaliitto — muistaakseni viimeksi eilen — ihmetteli, miten viime vuosi lukuisissa kunnissa, jotka olivat alijäämäisiä olleet, olikin nyt muodostunut ylijäämäiseksi. Tässä kritiikissämme ei ollut kyse siitä, ettemmekö me tietäisi, että kunnissa on pulaa rahasta — on ollut, on tänä päivänä ja tulee olemaankin — vaan tässä kritiikissä oli kyse siitä, miten tämä punavihreä vasemmistohallitus suhtautuu valtion velkaantumiseen: Ei huolta huomisesta. Jos kunnat tarvitsevat 2 miljardia, annetaan niille 3 miljardia. No, tähän on aivan eri asia kuin se, että kunnat... — Puhemies, siirryn puhujapöytäntöön. [Puhuja siirtyy puhujakorokkeelle]

Arvoisa rouva puhemies! Arvoisa ministeri! Jatkan täältä. — Tämä kertatuki, miljardituki kunnille, on tietysti aivan eri asia kuin se, että kunnat, eri kunnat tietysti vähän eri tilanteessa, ovat taloudellisissa vaikeuksissa. Ja on ihan selvää, että esimerkiksi panostukset vanhustenhoivaan tai panostukset moniin muihin tärkeisiin palveluihin, jotka kunnille kuuluvat, eivät tule korjatuksi sillä, että yhtenä vuotena, tuosta vain, annetaan kunnille miljardi ylimääräistä, vaan se vaatii tietysti laajasti ottaen koko valtakunnassa sellaista politiikkaa, joka tukee talouskasvua ja työllisyyttä. Kun talous kasvaa ja työllisyys paranee, niin on selvää, että sitä kautta myös kuntien talous vahvistuu. Kunnat saavat enemmän verotuloja ja kunnilla on vähemmän esimerkiksi sosiaaliturvamenoja. Näin ollen siis kysymyksessä siitä, miten voimme yhtäältä kritisoida sitä tapaa, miten valtio tuosta vain ottaa

Pöytäkirja PTK 7/2021 vp

ylimääräisen miljardin velkaa antaakseen sen yhtenä vuotena kunnille, ja toisaalta vaatia kuntia panostamaan nykyistä enemmän esimerkiksi vanhustenhoivaan, nämä kaksi asiaa, nämä kaksi näkemystämme, ovat aivan sopusoinnussa keskenään, vaikka edustaja Kivisaari ja pääministeri Marin eivät sitä olleet ymmärtävinään.

Arvoisa rouva ministeri ja rouva puhemies! Nyt kun tulin tänne pönttöön ja aikaakin taitaa olla 2 minuuttia jäljellä, niin tartun siihen, mitä edustaja Heinonen sanoi puhuessaan tästä kaksoiskuntalaisuudesta. Hän totesi jotenkin siihen suuntaan, että tähän asiaan liittyy perustuslaillisia ongelmia, mutta mihinkäpä asiaan ei tänä päivänä liittyisi. [Timo Heinonen: Hyvä lainaus!] Tämä antaa minulle aiheen todeta, että me olemme aivan liian pitkällä sillä tiellä, jolla ylikireät perustuslakitulkinnot ovat johtaneet siihen, että lakiesitys kuin lakiesitys joudutaan lähettämään perustuslakivaliokuntaan, joka löytää siitä esityksestä perustuslaillisia ongelmia. Tämä ei ole nykyisen hallituksen syytä, tämä ei ole nykyisen perustuslakivaliokunnan syytä. Tämä on pidemmän kehityskulun syytä, jossa yhä kireämmillä perustuslakitulkinnoilla on jouduttu tilanteeseen, jossa lähes mikä isompi uudistus tai pienempi uudistus tahansa törmää niin sanotusti perustuslaillisiin ongelmiin. Tänä päivänä hallitus tuskailee sen kanssa, miten meillä saataisiin rajoilla testitodistusten vaatiminen tai niin sanottu pakkotestaus tänne eduskuntaan. Toivottavasti saadaan ensi perjantaina, kuten pääministeri on luvannut. Samanaikaisesti, kun katsotte tänne tulleita lakiesityksiä — ja nyt en tarkoita koronan aiheuttamia poikkeuslakeja ja niihin liittyviä asetuksia vaan tarkoitan oppivelvollisuuden pidentämistä ja niin edelleen ja niin edelleen — niin olemme jatkuvasti tilanteessa, jossa laeista, siis hallituksen lakiesityksistä, löytyy perustuslain vastaisia kohtia. Kertooko tämä siitä, että nykyinen hallitus tai viime hallitus tai sitä edellinen hallitus on kyvytön tekemään perustuslain mukaisia lakiesityksiä, siellä on kyvyttömät virkamiehet, jotka eivät osaa kirjoittaa perustuslain mukaisia lakiesityksiä? Ei kerro. Kertooko se siitä, että meille on muodostunut vuosien saatossa [Puhemies: Aika!] ylikireä perustuslain tulkintatraditio? Siitä se mielestäni kertoo. — Kiitos.

Ensimmäinen varapuhemies Tarja Filatov: Ikävä kyllä tähän varattu aika on käytetty nyt ja joudun keskeyttämään puhujalistan. — Ministerille 2 minuuttia, koska tässä tuli kysymyksiä. Toivottavasti siinä ehtii vastaamaan.

17.50 Kuntaministeri Sirpa Paatero (vastauspuheenvuoro): Sopiiko puhua täältä? [Puhemies: Sopii!] — Siirryn tähän. Tässä on mikrofoni auki.

Arvoisa rouva puhemies! Ensin kiitoksia tuesta näille monille esityksille, jotka ovat aidosti tulleet tarpeeseen, ja kuntakentältä tulee tukea laajasti eduskuntapuolueilta.

Hyvä huomio muun muassa tästä sähköisestä kokousmahdollisuudesta, joka nyt on ollut väliaikaisena, kun se tehtiin pikaisesti koronan vuoksi, ja nyt se kirjoitettiin tänne vakiin lakiin, jotenka me päästään askelia eteenpäin, niin että tämä on helposti järjestettävissä myöskin tulevaisuudessa. Samoin myöskin nämä joidenkin kuntien hämmentävät kokemukset johtajasopimuksista: pystytään nyt lain mukaan sitten tarkentamaan niitä niin, ettei tällaista hämmentävää tilannetta tule, mikä joissakin kunnissa on ollut.

Iso kysymys on tämä osallisuus. Tämä keskustelu on erittäin hyvä, ja mielellämme jatkamme tästä kaksoiskuntalaisuudesta. Tähän lakipaketikäsittelyyn ei otettu tätä kaksoiskuntalaisuusnäkemystä, koska se selvitettiin edellisellä hallituskaudella ja olisi vaatinut perustuslain muutoksia. Verotusoikeus ja äänestys-oikeus ovat kaksi sellaista ihmisten oikeutta, joita ei ole ajateltu Suomessa jaettavaksi tai niin, että olisi kaksi mahdollisuutta ää-

Pöytäkirja PTK 7/2021 vp

nestää. Tämä paketti ei olisi tänään täällä eduskunnassa, jos tämä olisi otettu mukaan tähän samaan käsiteltäväksi. Sitä vastoin olemme kyllä kokoontuneet — ja meillä on seuraavakin tilaisuus sovittuna — miettimään, miten tämä monipaikkaisuus voisi toteutua käytännössä, mitkä ovat aidosti ne palvelut, joita ihmiset tarvitsevat asuessaan kahdella tai kolmellakin paikkakunnalla, mitkä ovat ne keinot esimerkiksi rekisteröidä ihmisiä eri paikkakunnille, jotta me tiedettäisiin, minkä verran ihmisiä milläkin paikkakunnalla kuinkakin suuren osan vuodesta asuu, ja mitkä ovat ne osallisuuden keinot tämän nyt täällä olevan lisäksi, joilla voidaan sitten lisätä osallisuutta niille siellä asuville ihmisille, joille se on niin sanotusti toinen tai kolmas paikkakunta. Meillä on tästä oma tilaisuus tulossa, ja uskon, että me pääsemme tässä askelia eteenpäin. — Kiitos. [Timo Heinonen: Hyvä! Kiitos, ministeri!]

Ensimmäinen varapuhemies Tarja Filatov: Keskustelu ja asian käsittely keskeytetään ja asian käsittelyä jatketaan tässä istunnossa päiväjärjestyksen muiden asiakohtien tultua käsitellyiksi.

Asian käsittely keskeytettiin kello 17.53.

Asian käsittelyä jatkettiin kello 21.55.

Ensimmäinen varapuhemies Tarja Filatov: Nyt jatketaan aiemmin tässä täysistunnossa keskeytetyn asiakohdan 4 käsittelyä. — Edustaja Autto.

21.56 Heikki Autto kok: Arvoisa rouva puhemies! Tuossa keskustelussa aiemmin edustaja Heinonen otti erittäin hyvin esille tämän juuri ajankohtaisen monipaikkaisuuskysymyksen, joka tässä kuluneen vuoden aikana on noussut esille, että nykyään voimme todella työskennellä käytännössä missä vain, ja tähän on avaamassa perheille ja jokaiselle suomalaiselle aivan uudenlaisia mahdollisuuksia sen suhteen, minne haluaa fyysisesti sijoittua asumaan, millä tavoin haluaa vuoden mittaan mahdollisesti jakaa aikaansa, asumistaan eri paikkakuntien välillä, ja tässä mielessä se kaksoiskuntalaisuuskysymys, joka keskustelussa nousi esille, on mitä suurimmassa määrin ajankohtainen. Oli hyvä kuulla, että ministeri Paatero oli samaa mieltä siitä, että meidän tulee tutkia niitä lainsäädäntötarpeita, joita tähän liittyy, jotta sitten ihmisten asumista vastaavasti voisi myös tämä kuntalaisuus, kunnan jäsenyys, siitä seuraavat oikeudet ja velvollisuudet, määrittyä joustavasti niin, että se todella vastaisi sitä todellista asiantilaa.

Mutta, arvoisa rouva puhemies, tähän liittyy yksi erittäin merkittävä käytännön ongelma. Elikkä tilanteessa, jossa nyt Suomessa elämme — että ihmiset ovat siirtyneet vaikkapa loma-asuntoihinsa eri puolille Suomea, työskentelemään sieltä käsin, ja ajattelevat, että no, nyt todella elämme uutta digiaikaa, jossa työtä voisi pysyvästikin tehdä sieltä vapaa-ajan paikkakunnalta — maistraatit eivät hyväksy vapaa-ajan asunnossa ympärivuotisesti asuvien ihmisten rekisteröitymistä, sitä että he olisivat vakituisia asukkaita näissä osoitteissa, jotka siis sinänsä rakennuksena täyttävät varmasti kaikki ympärivuotisen asumisen vaatimukset, sanotaan nyt vaikkapa Lapin hiihtokeskuksissa, koska alue on kaavoitettu loma-asumiseen. Tämä on selkeä epäkohta, joka aiheuttaa vaikkapa sen, että jos henkilö on esi-

Pöytäkirja PTK 7/2021 vp

merkiksi yrittäjä ja harjoittaa liiketoimintaa, jossa hänen täytyy saada vaikkapa lainoja, niin kun on vailla vakinaista osoitetta — ja tämä on siis maistraattien vallitseva käytäntö, kun asut ympärivuotisesti mutta loma-asuntoon kaavoitetussa kiinteistössä — niin ei voi esimerkiksi saada lainoja. Tämä on asia, jota mielestäni kuntaministerin tulisi nyt poikkihallinnollisesti lähteä, toki yhdessä oikeusministerin ja mahdollisesti asuntoasioista vastaavan ministerin kanssa, selvittämään, jotta ainakin tämä käytäntö saataisiin muutettua, koska ei ole tarkoituksenmukaista, että ihmiset joutuvat hakemaan esimerkiksi uutta rakennuslupaa sen takia, että saavat muutettua loma-asunnon muodollisesti vakituiseen asumiseen. Itse asiassa tämänkaltaisia rakennuslupia, jotka vaativat usein sitten kaavasta poikkeamisen, eivät kunnat myönnäkään, koska niitten alueiden luonteeseen kuuluu...

Ensimmäinen varapuhemies Tarja Filatov: Edustaja Autto, 3 minuuttia on täynnä. Jos te haluatte jatkaa, on syytä siirtyä puhujakorokkeelle.

Aha, no, arvoisa rouva puhemies, ehkä tämä nyt riittää tässä vaiheessa. Ilta on jo pitkällä. — Tämä on konkreettinen asia ja huoli, jonka halusin tuoda tässä esille, ja uskonpa, että tästä vielä tuonne ministeriöitten esikuntaan saattaa viesti kiiriä, että tähän asiaan on syytä kiinnittää huomiota, liittyen tähän monipaikkaisuuteen. — Kiitos.

Keskustelu päättyi.

Asia lähetettiin hallintovaliokuntaan.

5. Hallituksen esitys eduskunnalle laeiksi ulkomaalaislain eräiden säännösten sekä oikeusapulain 17 a §:n kumoamisesta

Hallituksen esitys HE 247/2020 vp

Lähetekeskustelu

Ensimmäinen varapuhemies Tarja Filatov: Lähetekeskustelua varten esitellään päiväjärjestyksen 5. asia. Puhemiesneuvosto ehdottaa, että asia lähetetään lakivaliokuntaan, jolle hallintovaliokunnan on annettava lausuntonsa.

Lähetekeskusteluun varataan totuttuun tapaan 30 minuuttia ja asian käsittelyssä noudatetaan aikataulutettujen asioiden osalta sovittuja menettelytapoja.

Ministeri Henriksson, esittelypuheenvuoro, 10 minuuttia maksimissaan.

Keskustelu

17.53 Oikeusministeri Anna-Maja Henriksson (esittelypuheenvuoro): Arvoisa puhemies, värderade talman! Meillä on tänään käsiteltävänä hallituksen esitys, jolla hallitus vahvistaa kansainvälistä suojelua hakevien oikeusturvaa hallitusohjelman mukaisesti. Nyt esitetään kumottavaksi 1.9.2016 voimaan tulleet ulkomaalaislain 9 §:n 2 momentti, 190 §:n 3 momentti, 196 §:n 3 momentti ja oikeusapulain 17 a §. Hallitus esittää muutoksia, jotka käytännössä tarkoittavat paluuta niihin turvapaikanhakijoiden oikeusturvaa koskeviin säännöksiin, jotka olivat voimassa ennen mainittuja lakimuutoksia.

Pöytäkirja PTK 7/2021 vp

Värderade talman! Regeringen stärker de asylsökandes rättsskydd i enlighet med regeringsprogrammet. Det innebär i praktiken en återgång till den praxis som gällde innan de lagändringar som trädde i kraft år 2016 kom till.

Enligt regeringsprogrammet ska det säkerställas att vi i Finland har en smidig asylprocess, och programmet har en stark betoning på grundläggande och mänskliga rättigheter.

Esityksestä seuraisi, että hakijalla voisi olla tarvittaessa julkisin varoin kustannettu avustaja myös turvapaikkapuhuttelussa. Nyt oikeusapuun kuuluu avustajan läsnäolo puhuttelussa vain, jos se on erityisen painavista syistä tarpeen tai hakijana on ilman huoltajaa maassa oleva alle 18-vuotias. Asiantuntevan avustajan mukanaolo turvapaikkapuhuttelussa on erityisen tärkeää, sillä se on asian selvittämisen ja ratkaisun kannalta menettelyn keskeisin vaihe. Avustaja tukee jo alkuvaiheessa myös viranomaisten työtä ja selvittämismenettelyjen toteutumista.

Tällä hetkellä valitusajaksi Maahanmuuttoviraston päätöksestä hallinto-oikeuteen on 21 päivää ja hallinto-oikeuden päätöksestä korkeimpaan hallinto-oikeuteen 14 päivää. Valitusajat pidennetään nyt siis takaisin 30 päivään, jos eduskunta tämän lain hyväksyy. Turvapaikanhakijoiden heikompi asema valitusasioissa kumotaan, ja heidän asemansa tältä osin on muutoksen jälkeen yhdenvertainen muiden kanssa.

Hakijoita avustaville yksityisille avustajille maksetaan nyt kansainvälistä suojelua koskeissa asioissa asiakohtainen palkkio. Asiakohtainen palkkio on hallinto-oikeudessa käsiteltävässä asiassa asian laadun ja laajuuden mukaan joko 400, 800 tai 1 300 euroa. Asiakohtaiset palkkiot ovat osoittautuneet ongelmallisiksi etenkin silloin, kun asia on ollut hyvin yksinkertainen, jolloin tuntiperusteinen palkkio olisi pienempi kuin asiakohtainen palkkio, ja silloin, kun asia on niin vaativa, että siihen käytettyyn työmäärään nähden palkkio ei kata tehtyjä tunteja. Esityksen mukaan avustajille maksetaan jatkossa kohtuullinen palkkio tarpeellisista toimenpiteistä niihin käytetyn ajan perusteella samalla tavalla kuin muissakin asiaryhmissä. Esitetyt muutokset tulisivat voimaan mahdollisimman pian.

Värderade talman! I utlänningslagen föreslås nu ändringar som möjliggör att en asylsökande vid behov också under asylsamtalet har rätt till ett biträde som finansierats med offentliga medel. Besvärstiden för besluten föreslås återställas till 30 dagar. Det betyder att besvärstiden är lika lång som i övriga förvaltningsrättsliga ärenden. Rättshjälpslagen skulle ändras så att privata biträden skulle erhålla en timbaserad ersättning i stället för en fast ärendebaserad ersättning.

Ehdotetut muutokset on jo huomioitu eduskunnan hyväksymässä budjetissa. Oikeusavun kustannukset on huomioitu talousarviossa ja julkisen talouden kehyksissä. Turvapaikanhakijoiden oikeusapuun on varattu vuodelle 2021 oikeusaputoimistoille 1,1 miljoonaa ja yksityisille avustajille 2,5 miljoonaa euroa.

Vuonna 2016 voimaan tulleet muutokset turvapaikanhakijoiden oikeusturvaan ovat herättäneet laajaa ja osin hyvin kriittistä keskustelua. Muutoksia on arvioitu ainakin kolmessa erillisessä hankkeessa. Selvityksissä on todettu, etteivät muutoksille asetetut tavoitteet ole kokonaisuudessaan toteutuneet toivotulla tavalla, ja selvityksissä on esitetty pitkälti juuri niitä muutoksia, joita hallitus nyt ehdottaa. Käsittelyajat eivät ole lyhentyneet merkittävästi, ja muita asioita lyhyempi valitusajaksi on voinut vaarantaa hakijoiden oikeusturvaa ja vaikuttaa myös nopeasti tehtyjen valitusten sisältöön. Asiakohtaiset palkkiot ovat vai-

Pöytäkirja PTK 7/2021 vp

kuttaneet avustajien mahdollisuuteen ja haluun erikoistua ja hoitaa kansainvälistä suojelua koskevia asioita. Arvoisa puhemies, esitetyille muutoksille on täten vankat perusteet.

Toinen varapuhemies Juho Eerola: Kiitoksia. — Ja edustaja Honkasalo.

18.00 Veronika Honkasalo vas: Arvoisa puhemies! Nyt saadaan käsiteltäväksi esitys, jota on odotettu pitkään ja laajasti. Olen iloinen, että eduskunta saa viimein käsiteltäväkseen esityksen, jonka puolesta olemme vasemmistoliitossa työskennelleet pitkään ja joka koronan myötä on ikävä kyllä viivästynyt.

Oikeus saada asiansa käsitellyksi asianmukaisesti viranomaisessa, oikeus muutoksenhaakuun ja tehokkaihin oikeussuojakeinoihin sekä muut hyvän hallinnon ja oikeudenmukaisen oikeudenkäynnin takeet ovat perusoikeuksia ja ihmisoikeuksia. Yksilön oikeusturvasta huolehtiminen on oikeusvaltion peruspilari. Oikeusvaltio kuuluu kaikille.

Vuonna 2016 Sipilän hallitus päätti murentaa oikeusturvaa yhtä ihmisryhmää koskevilla poikkeuksellisilla heikennyksillä. Yhden valmiiksi haavoittuvassa asemassa olevan ihmisryhmän kohdalla päätettiin rajoittaa oikeutta oikeudelliseen apuun estämällä avustajan käyttö turvapaikkapuhuttelussa, heikentää muutoksenhakuoikeutta lyhentämällä valitusai-koja ja heikentää turvapaikanhakijoita avustavien juristien palkkioita. Näin aiheutettiin ongelmia turvapaikkapuhutteluihin, vaikeutettiin muutoksenhakua ja heikennettiin turvapaikka-oikeuteen erikoistuneiden juristien mahdollisuuksia harjoittaa ammattiaan.

Turvapaikkamenettelyn kriittisen alkuvaiheen, turvapaikkapuhuttelun, rajaaminen pääsääntöisesti oikeusavun ulkopuolelle on hankaloittanut toimivaa turvapaikkamenettelyä. Tämän päälle yhden ihmisryhmän kohdalla valitusai-kojen lyhentäminen normaaleista on vielä osaltaan vaikeuttanut oikeusavustajien työtä ja muutoksenhaku-oikeuden toteutumista. Tuomioistuimille muutos on näkynyt puutteellisina valituksina ja lisäselvityksien tarpeena.

Kansainvälistä suojelua kokemansa viranomaisvainon takia hakeva turvapaikanhakija on viranomaismenettelyissä ja tuomioistuimen edessä erityisen haavoittuvassa asemassa. Oikeudellinen prosessi voi olla kenelle tahansa vaativa kokemus. Erityisen hauraassa asemassa on kuitenkin turvapaikanhakija, jolle turvapaikkamenettely merkitsee elämässä ainitlaatua koettelemusta, prosessia, josta koko oma ja perheen tulevaisuus on kiinni. Turvapaikanhakija, joka jättää kotimaansa, joka pakenee kotimaansa epärehellisten viranomaisten väkivaltaa ja vainoa, joka saapuu vieraaseen maahan ja jonka tulee vakuuttaa viranomaiset häntä uhkaavasta vainosta käymällä seikkaperäisesti läpi kokemiaan ihmisoikeusloukkauksia, on erityisen haavoittuvassa asemassa, ja turvapaikkamenettelyn lopputulos voi sanella koko hänen loppuelämänsä.

Kun ammattitaitoinen juristi ei ole tukena turvapaikkapuhuttelussa, kasvaa riski virheil-le siinä, että hakijan asia ei tule riittävän perusteellisesti läpikäydyksi tai hakija ei riittävästi ymmärrä haastattelijan esittämien kysymysten merkitystä. Myös Maahanmuuttoviraston näkökulmasta puhutteluja helpottaa se, että hakijan tukena on asiansa osaava juristi. Kun samaan aikaan valitusai-kaa turvapaikkapäätöksestä hallinto-oikeuteen on lyhennetty kuukaudesta kolmeen viikkoon, merkitsee tämä sitä, että jos hakijan apuna ei ole hakemusvaiheessa ollut ammattitaitoista avustajaa, pitäisi kolmessa viikossa löytää juristi, jonka sitten pitäisi ehtiä perehtyä läpikotaisin asiakkaansa tapaukseen, tämän elämään ja tämän kokemaan vainoon ja ehtiä sitten laatimaan perusteltu valituskirjelmä hallinto-oikeuteen. Ei ole yllätys, että hallinto-oikeuksien mukaan lyhennetyt määräajat eivät ole lyhentäneet

Pöytäkirja PTK 7/2021 vp

käsittelyaikoja mutta ovat sen sijaan heikentäneet valitusten laatua ja lisänneet tarvetta lisäselvityksiin.

Kun yhdessä asiaryhmässä, turvapaikkajutuissa, on siirrytty avustajien palkkioissa aikaperusteisten palkkioiden sijaan kiinteisiin, etukäteen määritettyihin taksoihin, eivät palkkiot ole enää vastanneet juttujen vaativaa työmäärää. Helpon bisnesmahdollisuuden perässä juosseille epäeettisillekin toimijoille on tarjoutunut mahdollisuus rahastaa helpoilla jutuilla. Samalla vaativampia, syvällistä oikeudellista erityisasiantuntemusta ja perehtymistä vaativia tapauksia hoitavien asiantuntijajuristien työ on muuttunut tappiolliseksi, monen kohdalla mahdottomaksi.

Vasemmistoliitto vastusti vuonna 2016 tehtyjä turvapaikanhakijoiden oikeusturvaa ja turvapaikkamenettelyn laatua murentaneita heikennyksiä. Niin tekivät myös laajasti turvapaikkamenettelyn parissa työskentelevät asiantuntijat. Kiristyksiä kritisivat myös ihmisoikeusjärjestöt, Asianajajaliitto ja useat professorit. Vuonna 2016 tehtyjen heikennysten tuhoisat vaikutukset niin yksilön, Maahanmuuttoviraston kuin tuomioistuinten näkökulmasta — oikeusturvan kannalta kohtalokkaat vaikutukset — olivat hyvin tiedossa jo heikennyksiä säädettäessä. Sittenmin saadut kokemukset ja tehdyt useat riippumattomat selvitykset ovat kaikilta osin vahvistaneet vuonna 2016 esitetyn kritiikin aiheelliseksi.

Se, että nuo kohtalokkaat virheet nyt korjataan, on saanut asiantuntijoiden yksimielisen kannatuksen. Toivon, että nämä oikeusvaltiota turvaavat muutokset saadaan voimaan mahdollisimman nopeasti. Tämä esitys ei yksin korjaa niitä ongelmia, joita turvapaikanhakijoiden ihmisoikeuksien toteutumisessa ja oikeudenmukaisessa turvapaikkamenettelyssä on olemassa, mutta tämä esitys peruu kaikkein keskeisimmän ja haitallisimman turvapaikanhakijoiden asemaan viime kaudella tehdyn lakimuutoksen. Ennen kaikkea tämä esitys turvaa suomalaista oikeusvaltiota. Oikeusvaltiosta voidaan puhua vain silloin, kun oikeus tahtuu jokaiselle.

Toinen varapuhemies Juho Eerola: Ja edustaja Hopsu.

18.07 Inka Hopsu vihr: Arvoisa puhemies! Viimeksi viime viikolla YK:n kidutuksen vastainen komitea pyysi Suomea keskeyttämään turvapaikanhakijan käännätyksen täytäntöönpanon. Tapauksessa traumatisoituneen kidutuksen uhrin haavoittuvaa asemaa ei oltu tunnistettu eikä huomioitu päätöksenteossa turvapaikan perusteita ja uskottavuutta arvioitaessa.

Arvoisa puhemies! Perus- ja ihmisoikeuksien kunnioitus ja toteutuminen on ytimellinen osa länsimaista demokratiaa ja oikeusvaltiota. Valitettavasti maassamme kaikkien yksilöiden perus- ja ihmisoikeudet eivät toteudu tasa-arvoisesti, niin kuin niiden kuuluisi. Sellainen ihmisryhmä, jonka oikeusturva on ollut jo useiden vuosien ajan muita heikompi, ovat Suomeen saapuneet turvapaikanhakijat. Turvapaikanhakijoiden oikeusturvaa heikennettiin merkittävästi Sipilän hallituskaudella. Kun Suomeen saapui vuonna 2015 ennätysellinen määrä turvapaikanhakijoita, asetti se silloiselle hallitukselle poliittisen paineen reagoida koko Euroopan yllättäneeseen muuttoliikkeeseen. Sen sijaan, että turvapaikanhakijoiden oikeusturvaa olisi vahvistettu ja näin huolehdittu asianmukaisesti perus- ja ihmisoikeudet huomioivasta, sujuvasta ja huolellisesta turvapaikkakäsittelystä, turvapaikkaprosessiin tehtiin muutoksia, jotka tosiasiallisesti kavensivat turvapaikanhakijoiden oikeusturvaa.

Pöytäkirja PTK 7/2021 vp

Ulkomaalais- ja oikeusapulakiin tehdyt lainsäädännölliset muutokset muun muassa rajoittivat turvapaikanhakijoiden oikeutta maksuttomaan oikeusapuun. Rajoitusten jälkeen puhutteluun sai maksuttoman oikeusavun vain erityisen painavasta syystä tai alle 18-vuotiaan asiassa eli käytännössä hyvin harvoin. Tämä tarkoittaa, että suurimmalla osalla hakijoista ei ole ollut oikeudellista avustajaa puhuttelussa. Turvapaikkapuhuttelulla on kuitenkin äärimmäisen tärkeä merkitys turvapaikanhakijan oikeusturvan ja loppuelämän kannalta. Avustajan läsnäolo puhuttelussa on usein ensiarvoista, jotta hakija osaa tuoda oikeat asiat esille ja saa apua myös yllättävässä tilanteessa. Puhutteluissa on ollut haasteita myös tulkkipalveluissa. Juristin avulla epäselviä kohtia on osattu ajoissa tarkentaa ja kysyä uudestaan.

Vuonna 2016 tehdyillä lainmuutoksilla myös muutettiin oikeusavun palkkiot asiakohdaisiksi, mikä heikensi turvapaikanhakijoiden mahdollisuutta saada yksityistä oikeusapua. Palkkion taso ei riittänyt asiantuntevan avustajan työhön, eikä varsinkaan vaativien turvapaikka-asioiden hoitaminen ollut enää taloudellisesti järkevää. Moni erityisasiantuntemusta omaava asianajaja lopettikin turvapaikka-asioiden hoitamisen kokonaan, jotkut onneksi jatkoivat työtä lähes vapaaehtois pohjalta.

Lisäksi ehkä yksi räikeimmistä muutoksista liittyy turvapaikanhakijoiden valitusoikeuden lyhentämiseen. Oikeusministerin vuonna 2018 teettämä selvitys, ”Turvapaikanhakijat oikeusavun asiakkaina”, antoi hyvin selvän kuvan rajoitustoimenpiteiden, erityisesti valitusaikojen lyhentämisen, vaikutuksista turvapaikanhakijoiden oikeusturvaan heikentävinä poliittisina toimina. Lainaan lyhyesti kyseisen selvityksen keskeisiä havaintoja: ”Valitusaikojen lyhentäminen ei ole lyhentänyt valitusprosessia kokonaisuudessaan. Sen sijaan se on vaikeuttanut valitusten tekemistä turvapaikkapäätöksistä ja vaarantanut turvapaikanhakijoiden oikeusturvan. Ei ole hyvän hallinnon eikä yhdenvertaisuusperiaatteen mukaista, että valitusajat ovat yhdessä asiaryhmässä lyhyempiä kuin muissa.”

Arvoisa puhemies! Hallituksen esitys on valonpilkahdus viimeisten vuosien turvapaikanhakijoiden oikeusturvan synkällä taipaleella. Esitystä vastustaville haluan sanoa sen, että turvapaikkamenettelyssä nimenomaan alkuvaiheen hyvä laatu varmistaa hakijoille kerralla oikean ratkaisun ja säästää näin myös viranomaisten resursseja. Tämä siksi, ettei samaa asiaa jouduta käsittelemään useaan kertaan oikeusprosessien kautta. Tämä esitys on ennen kaikkea yksittäisen turvapaikanhakijan oikeusturvan parantamista. Vältämme huolellisella turvapaikkapäätösten valmistelulla epäinhimillisen pitkiksi venyvät käsittelyajat ja pakkopalautukset sellaisiin tilanteisiin, joissa palautettava on hengenvaarassa tai häntä uhkaa kidutus tai väkivalta tai hänet aiottaisiin palauttaa maahan, jossa hakija ei ole koskaan käynytäkään, eikä hän tunne sieltä ketään muita kuin Suomesta aiemmin palautettuja. Näitä virheitä olen saanut läheltä seurata, ja olen iloinen, että voimme nyt edes osittain vahvistaa turvapaikkaprosessimme laatua.

Tämän esityksen jälkeen työtä riittää vielä muun muassa seuraavan hallitusohjelmakirjauksen toteuttamisessa: ”Parannetaan turvapaikanhakijoille suunnattua yleistä oikeudellista neuvontaa, arvioidaan turvapaikkamenettelyn laatua ja lapsen edun toteutumista sekä varmistetaan turvapaikanhakijoita avustavien lakimiesten pätevyys ja huolellisuus.” Lisäksi moni lainsäädännön ulkopuolinen asia, kuten maalinjaukset palautusmaiden turvallisuustilanteesta tai vaikka muukalaispassin myöntöperusteet, huutavat uudelleentarkastelua.

Toinen varapuhemies Juho Eerola: Edustaja al-Taee.

Pöytäkirja PTK 7/2021 vp

18.13 Hussein al-Tae sd: Kiitos, arvoisa puhemies! Haluaisin kertoa tähän esitykseen liittyen omakohtaisen kokemuksen. Kävin erään turvapaikanhakijan kanssa poliisilaitoksella alkuhaastattelussa, ja siellä oli toisessa päässä tulkki, puhelimitse näin korona-aikana, ja sitten toisessa päässä tämä haastateltava ja poliisi ja minä. Havaitsin alle puolessa tunnissa pitkin tätä prosessia noin neljätoista asia- ja muuta käännösvirhettä, jotka ilman läsnäoloani olisivat kääntäneet tämän haastattelun pääläelleen. Jos siinä tilanteessa olisi ollut mahdollisuus saada juristilta apua siten, että asiaa oltaisiin sen juristin kanssa käsitelty tarpeeksi ajoissa ja juristi olisi ollut selvillä näistä kysymyksistä, niin silloin juristi olisi voinut puuttua asiaan siinä tilanteessa, missä ne käännösvirheet olivat räikeimpiä, ja pyytää, että esimerkiksi kysymys kysytään uudestaan tai vastaus käännetään uudestaan.

Tällaisia virheitä on useita, jotka ovat tapahtuneet turvapaikkamenettelyn alkuvaiheissa, jotka ovat sitten johtaneet pitkin matkaa siihen, että henkilö on saanut kielteisen turvapaikkapäätöksen, päätyntä Suomeen paperittomaksi, ei ole voinut palata kotimaahansa, koska se uhka siellä on todellinen, ja näin ollen tämä henkilö ei ole kyennyt sitten käsittelemään asiaansa uudestaan, sillä jokaisen uuden käsittelyn yhteydessä Maahanmuuttovirastossa kaivetaan ne edellisen menettelyn pöytäkirjat ja sitten tehdään päätös niihin nähden, ja jos ne ovat olleet virheellisiä, niin silloin se päätös on virheellinen kerta toisensa jälkeen, vaikka sitä turvapaikkaa hakisi uudestaan ja uudestaan. Nyt kun mahdollistetaan se, että tällainen henkilö saisi juristin apua vielä laajemmin, niin se toivottavasti mahdollistaa sitten sen, että meidän oikeusvarmuus tässä kokonaisuudessa paranisi.

Sitten samanaikaisesti olen huomannut, että haastattelijoiden kanssa... En puhu nyt tästä nimenomaisesta poliisista, hän menestyi itse asiassa aika hyvin, mutta vuonna 2015—2016, kun kriisi oli päällä, haastattelijoina rekrytoitiin hyvin nopeasti, moni heistä ei osannut asiaansa, puhutteluprosessi ei ollut vielä niin hyvällä tolalla kuin se ehkä tänä päivänä on, ja näin ollen myöskin silloin alkuvaiheissa tapahtui paljon räikeitä virheitä, ja näitten ihmisten kohtalo on edelleen sidoksissa niihin entisiin räikeisiin virheisiin. Ja sitten samanaikaisesti kun kansainvälisestä turvapaikkakokonaisuudesta ei Suomessa ollut silloin paljon juristeilla kokemusta, niin siinäkin kävi myös niin, että monia turvapaikanhakijoita ei osattu auttaa oikealla tavalla eli heitä valmistella [Puhemies koputtaa] tähän prosessiin. — Saanko tulla jatkamaan sinne puhujapöytäntöön?

Toinen varapuhemies Juho Eerola: Oikein mielellään. [Puhuja siirtyy puhujakorokkeelle]

Kiitos, arvoisa puhemies! Vielä muutama asia, jotka tähän kokonaisuuteen liittyvät, jotka on mainittava.

Se, että me Suomessa pyrimme tätä oikeusvarmuutta saamaan aikaiseksi ja vietyä pidemmälle, on ensiarvoisen tärkeää suomalaisen oikeusvaltion näkökulmasta. Totta kai siinä on ihmiskohtaloita, mutta ennen kaikkea me halutaan suomalaisena hyvinvointivaltiona, pohjoismaisena hyvinvointivaltiona sanoa, että meillä oikeus toteutuu, ja nyt olen ollut huomaavinani, että aikaisemmassa lainsäädännössä oikeus ei ole toteutunut, ja tämä on tietenkin omanlaisensa ongelma, joka nyt onneksi korjataan tässä esityksessä.

Sitten laajemmassa spektrissä: Ei me näitä ongelmia Suomessa ratkaista kuin kenties näiden yksittäisten ihmisten kohdalla. Nämä ongelmat pitää ratkaista siellä lähtömaissa, siellä ne varsinaiset haasteet ovat. Se, että me Suomessa pyrkisimme jo vihdoinkin täyttämään sen 1970 luvun kehitysyhteistyön aikaansaamisen, tämän 0,7 bruttokansantuot-

Pöytäkirja PTK 7/2021 vp

teesta, voisi olla omiaan auttamaan sitten näitä maita siinä, että korruption vastaista työtä, suomalaista osaamista hallinnollisessa työssä, pankkijärjestelmien läpinäkyvyyttä, myöskin terrorismin vastaista työtä, rauhanvälitystyötä, konfliktin vastaista työtä pystyttäisiin näissä maissa edistämään, viemään lähemmäksi sitä suomalaista ihannetta, jota moni turvapaikanhakija tänne lastensa kanssa tulee elämään ja haluamaan.

Pakolaisuus on viheliäistä, se ei ole toivottua. Itse entisenä pakolaisena ja nykyisenä kansalaisena ja kansanedustajana voin sanoa, että emme me olisi lähteneet maastamme, elleivät se maa itse ja koti olisi muuttuneet meille vihollisiksi — siksi lähdimme. En usko, että ihmiset mielellään jättävät kielensä, kielikulttuurinsa, maansa, ystävänsä, omaisuutensa, omaisensa, jotka on haudattu siihen naapuriin, vain pelkästään paremman elämän tavoittelussa. Kyllä sen tarpeen täytyy olla tarpeeksi suuri, että pakolaiseksi lähtee ja muiden ihmisten armoille rupeaa, ja tässä kohtaa vähintä, mitä voimme tehdä, on varmistaa, että se perustuslaillinen oikeusvarmuus on näiden ihmisten kohdalla toteutunut ja sitten se, mihin olemme lupautuneet jo vuonna 1970 YK:n yleiskokouksessa, että tämä 0,7 saataisiin vihdoin meidän budjettiin täällä Suomessa. — Kiitoksia.

Toinen varapuhemies Juho Eerola: Kiitoksia. — Edustaja Biaudet poissa. Edustaja Hyrkkö.

18.19 Saara Hyrkkö vihr: Arvoisa puhemies! Tätä tärkeää uudistusta on odotettu pitkään. Tämä uudistus vahvistaa kansainvälistä suojelua hakevien oikeusturvaa sekä perus- ja ihmisoikeuksia. Oikeusvaltio on oikeusvaltio vain, jos se on sitä kaikille. Turvapaikkaprosessi voi olla elämän ja kuoleman kysymys. Turvapaikkamenettelyssä nimenomaan alkuvaiheen hyvä laatu varmistaa hakijoille oikeudenmukaisen ratkaisun ja asianmukaisen käsittelyn sekä säästää viranomaisten voimavaroja. Kun käsittely on asianmukainen ja se hoidetaan alusta asti huolella, vältetään saman asian käsittelemiseltä useaan kertaan. Se on paitsi inhimillisesti oikein ja järkevää myös toki taloudellisesti fiksua. Näistä panostuksista ja tästä uudistuksesta hyötyvät siis sekä yksilö että yhteiskunta. Tämän uudistuksen myötä turvapaikkaa hakeva saa jälleen avustajan mukaan turvapaikkapuhutteluun. Avustajana toimivien palkkioita koskevaa sääntelyä korjataan, jotta voidaan varmistaa oikeusavun laatu. Valitusajat yhdenmukaistetaan muiden hallinto-oikeudellisten prosessien kanssa. Uudistus siis palauttaa turvaa hakeville välttämättömät keinot saada riittävää oikeusturvaa.

Arvoisa puhemies! Uudistuksen juuret ovat siellä vuodessa 2016, jolloin oikeusavun saatavuutta vähennettiin, laatua heikennettiin ja valitusaikoja lyhennettiin. Noista muutoksista tehty selvitykset ovat yksiselitteisesti todenneet, että oikeusavun rajaamisen vaikutukset ovat olleet kielteisiä. Säästöjä ei ole syntynyt, turvapaikka-asioiden käsittely ei ole nopeutunut, muutokset kavensivat turvapaikanhakijoiden oikeusturvaa ja olivat ennen kaikkea ihmisoikeusnäkökulmasta täysin kestäättömiä. Kuten lukemattomat asiantuntijat, vihreät ovat vastustaneet näitä heikennyksiä alusta asti, ja nyt asia vihdoin korjataan.

Tämä hallitus on sitoutunut kaikessa toiminnassaan puolustamaan ihmisoikeuksia ja oikeusvaltiota, ja nyt suojelua ja turvaa hakevat voivat luottaa siihen, että apua on saatavissa. Ihmisarvo ei katso taustaa, se ei katso lompakon paksuutta, se ei katso syntymämaata, se on jokaiselle yhtäläinen. Jokaisella on oikeus elää, oikeus elää turvassa, oikeus elää vapaana sorrosta ja vainosta. Maailma ei tule tällä uudistuksella valmiiksi, ei tule valmiiksi edes Suomen turvapaikkapolitiikka, mutta tämä uudistus on välttämätön korjaustoimi, joka tur-

Pöytäkirja PTK 7/2021 vp

vaa sekä turvapaikanhakijoiden oikeuksia että myöskin meidän oikeusvaltion perustuksia. Kiitoksia hallitukselle, että saamme sitä ryhtyä käsittelemään.

Toinen varapuhemies Juho Eerola: Edustaja Rantanen.

18.22 Mari Rantanen ps: Arvoisa puhemies! Tässä kun kuuntelee toisten edustajien puheita, kuulostaa aivan siltä kuin meillä ei olisi lainkaan tässä maassa oikeusturvaa, nimenomaan turvapaikanhakijoille. Pidän hiukan erikoisena sitä ajatusta, kun nähdäkseni ja sen mukaan, mitä ollaan kuultu tässäkin talossa, välttämättä nämä ongelmat eivät johdu tästä kyseisestä lainsäädännöstä. Toisaalta herää tietysti kysymys, mikä on se oikea ratkaisu. Onko oikea ratkaisu ja sellainen ratkaisu, mikä on hyväksyttävissä, vain se oleskelulupa? Vai voisiko oikea ratkaisu olla jopa se negatiivinen päätös sieltä Migristä? Enpä oikein usko, että sitä tarkoititte, ja vaikuttaa vähän siltä, että tarkoititte nimenomaan sitä, että aina kun tulee negatiivinen päätös, se on väärä ratkaisu.

No tietysti tämä on hyvin irvokasta tänä päivänä, jolloin itse asiassa turvapaikanhakijan oikeusturvasta on tehty yksi ratkaisu, josta sai Suomessa tänään kaksi henkilöä vankeutta, kun he itse asiassa veivät tämän kyseisen väärän päätöksen Euroopan ihmisoikeustuomioistuimeen ja tältä osin Suomi sai siitä langettavan päätöksen. Tänä nämä valehtelijat on tuomittu rikoksesta, joten siinä mielessä tämä asia tulee erinomaisen hyvin tänne.

Se, mitä haluaisin kyllä ihmetellä tämän hallituksen toimissa, on se, että tällaisena aikana, korona-aikana, vaikka me tiedämme, että meidän talous sakkaa, nämä ulkomaalaisasiat ja niitä parantavat lainsäädännöt tulevat tänne kyllä kuin nakutettuna — jopa koronan varjollakin, vaikeivät ne liittyisi millään tavalla koronaan tai olisi millään tavalla perusteltuja. Nämä Marinin hallitus ministereineen muistaa aina tänne toimittaa.

Pidän hiukan erikoisena sitä ajatusta, mikä tässä nyt on, että turvapaikkapuhutteluun nimenomaan se avustaja pitää saada. Meillä on tässä maassa muitakin asioita. Meillä on vammaispalveluita, ja vammaisilla pitäisi olla ilmeisesti avustajat myöskin hakiessaan vammaispalvelua. Se on myös hallinnollinen menetelmä. Meillä on lastensuojelu, missä ei todellakaan vanhemmilla ole avustajia mukana. Meillä on terveydenhuollossa tänä päivänä hankaluuksia saada hoitoa. Miksi te ette tuo näitä? Juuri äsken puhuttiin kyselytunnilla vanhustenhoidosta. Onko esityksiä? Juu, on se hoitajamitoitus, joka tulee voimaan silloin vaalivuonna. Olisi minusta ihan asiallista kyllä pohtia tätäkin puolta.

Tähän liittyen itse asiassa meidän hallinto-oikeuksissa ja meidän korkeimmassa hallinto-oikeudessa on jo tällä hetkellä noin puolet asioista ulkomaalaisasioita, ja kuitenkin kun katsotaan suhteessa väestömäärään, herää tietysti kysymys, kenen oikeusturvasta tässä maassa huolehditaan ja kenen ei.

Pidän erikoisena myöskin sitä ajatusta, jota täällä esitetään koko ajan, että Migri tekee jollakin tavalla täysin laaduttomia päätöksiä ja että turvapaikkapuhuttelussa ei ole oikeusturvaa. Siellä on nähdäkseni erittäin korkea selvittämisvelvollisuus Migrin virkamiehillä, minkä pitäisi johtaa siihen, että he selvittävät kaikki seikat, mitä on. No nyt halutaan sitten tuoda sinne tämä avustaja, mutta samaan aikaan ei haluta rajata tätä meidän valituskierrettä. Juuri katsoin tuosta tilastoista, että voi olla jopa kymmenes hakemus menossa tässä maassa, ja joka kerta alkaa se prosessi uudelleen. No, nyt jos tämä avustaja siellä on ja hänen kuuluisi kertoa nämä kaikki seikat ja kertoa asiakkaalle, että kerro kaikki seikat, mitkä tähän vaikuttavat, niin veikkaanpa kuitenkin, että jos tulee kielteinen päätös, se viedään oikeuteen ja siellä on se avustaja mukana, koska tuli väärä päätös, kun se on kielteinen pää-

Pöytäkirja PTK 7/2021 vp

tös, ja alkaa se ralli alusta. Että kyllä minun mielestäni tässä samaan aikaan kun tuodaan alkupäähän, sitten vähintään täytyisi kyllä rajata sitä valitusoikeutta, ettei siellä ole sitten yhdeksäs ja kymmenes hakemus menossa.

Sitten haluan vielä palata tähän Migrin asiaan, kun totesitte, että siellä on huonoja ja laaduttomia päätöksiä tehty. 2017 siellä oli noin 4 prosentissa lainsäädännöllinen tai menettelvyvirhe, niin että en minä oikein tiedä, onko tämä sitten sitä huonoa asiaa.

Sitten on syytä tässä kohtaa myös todeta, että tätä kyseistä esitystä on nyt vastustanut korkein hallinto-oikeus, koska he katsovat, että asiakohdaisesta palkkiojärjestelmästä ei tulisi luopua. Tämä pidentää näitä. Sitten valtion oikeusapu- ja edunvalvontapiirit ovat suhtautuneet tähän esitykseen kriittisesti. Sen sijaan täällä on Demla, Suomen Asianajajaliitto, UNHCR, Amnesty ja Pakolaisneuvonta, jotka suorastaan taputtavat käsiänsä tälle esitykselle. Mikähän mahtaa olla syy siellä taustalla: se, että tämä on hyvä esitys, vai se, että tästä joku kenties hyötyy? [Hussein al-Tae: Miten Amnesty hyötyy?] — Kysypä sitä.

Sitten kiinnitän huomiota siihen, kun edustaja Honkasalo täällä totesi, että tällä on ollut hyvin tuhoisat vaikutukset asioihin. Mitähän nämä hyvin tuhoisat vaikutukset ovat, vai ovatko hyvin tuhoisia vaikutuksia juuri ne kielteiset, niin että jos meillä on 3 000 myönteistä päätöstä ja 4 000 kielteistä, niin tuhoisat vaikutukset ovat 4 000 kielteisessä? Kun olisi 7 000 myönteistä, mitään tuhoisia vaikutuksia ei olisi. Että kyllä tähän ehkä kannattaisi suhtautua aika pragmaattisesti ja miettiä, onko juuri tämä se asia, mikä meillä Suomessa vaatii tällä hetkellä resursseja. — Kiitos, arvoisa puhemies.

Toinen varapuhemies Juho Eerola: Kiitos. — Otetaan vielä edustaja Zyskowicz, ja sen jälkeen ministeri Henriksson, 2 minuuttia.

18.29 Ben Zyskowicz kok: Arvoisa herra puhemies! Arvoisa rouva ministeri, hyvät kansanedustajat! Vuoden 2015 lopulla Suomeen saapui ennennäkemätön määrä turvapaikanhakijoita, ja vaikka selvisimme mielestäni kohtuullisen hyvin syntyneestä täysin ennakoimattomasta tilanteesta, niin on selvää, että maamme ei ollut varautunut tällaiseen turvapaikanhakijoiden määrään. Tällaisessa tilanteessa tietysti pyrittiin eri tavoin asioihin reagoimaan, uusia vastaanottokeskuksia syntyi kuin sieniä sateella, koska niitä todella tarvittiin näiden ihmisten majoittamiseen, mutta tämä valtava määrä turvapaikanhakijoita lyhyen ajan sisällä synnytti myös joitakin epäterveitä ilmiöitä. Esimerkiksi jotkut hyvin aktiiviset juristit kiersivät vastaanottokeskuksissa jakamassa käyntikorttejaan ja ottivat hoitaakseen enemmän turvapaikanhakijoiden asioita kuin mihin heillä käytännössä oli mahdollisuus. Syntyi suoranaisia väärinkäytöksiä eräiden juristien tai juristitoimistojen puolelta, ja näissä asioissa on annettu myös rikostuomioita.

Näissä olosuhteissa muun muassa tämän kuvaamani ryöstöviljelyn hillitsemiseksi ja käsittelyaikojen lyhentämiseksi tehtiin muutoksia meidän lainsäädäntöön, joita muutoksia nyt korjataan ja perutaan. Näillä tehdyillä muutoksilla ei käytännössä päästy niihin tavoitteisiin, mitä haettiin. Kuten täällä on tuotu esiin, niin esimerkiksi käsittelyajat eivät lyhentyneet, ja on ilmeisesti myös käynyt niin, että vaikka näistä niin sanotuista ryöstöviljelijöistä, näistä juristeista, päästiinkin eroon, kun asiat keskitettiin oikeusaputoimistoille, niin monet kokeneet ja osaavat asianajajat ovat kokeneet, että he eivät saa näitä asioita hoitaakseen riittävää ja kohtuullista korvausta työstään. Näin ollen itse suhtaudun myönteisesti siihen, että nyt tällä hallituksen esityksellä käytännössä perutaan ne muutokset, jotka tuolloin

Pöytäkirja PTK 7/2021 vp

tehtiin. Hallintovaliokunnassa tietysti tulemme ja tulen itsekkin perehtymään yksityiskoh-
tiin, mutta lähtökohtaisesti kannatan hallituksen nyt antamaa korjausesitystä.

Samassa yhteydessä kiinnitän huomiota eräisiin muihin turvapaikkaprosesseihin liitty-
viin asioihin. Täällä edustaja Rantanen jo kiinnitti huomiota siihen, että Suomessa taitaa
tällä hetkellä olla tilanne, jossa turvapaikanhakija voi loputtomasti — siis loputtomasti, sa-
nanmukaisesti loputtomasti — hakea uudelleen turvapaikkaa ja näin käytännössä asettaa
Suomen valtion tällaiseen limboon, jossa aina uusimalla turvapaikkahakemuksensa tämä
turvapaikanhakija, jolle siis ei suomalaisen oikeuslaitoksen mukaan kuulu kansainvälistä
suojelua Suomessa, voi loputtomasti jatkaa tätä prosessia. Toivoisin, että hallitus tähän toi-
si jonkun korjauksen.

Toinen asia, mihin myös edustaja Rantanen kiinnitti huomiota: Täällä punavihreät pu-
huvat paljon näiden Maahanmuuttoviraston tekemien ratkaisujen laadusta, ja kun he arvos-
televat laatua, he arvostelevat käytännössä sitä, että ei ole annettu myönteistä päätöstä kan-
sainvälisen suojelun osalta. Minä arvostelen nyt laatua toisesta näkökulmasta: Euroopan
ihmisoikeustuomioistuimien, kuten tiedämme, tuomitsi Suomen Euroopan ihmisoikeussopi-
muksen keskeisten artiklojen rikkomisesta, kun henkilö, jolta oli Suomessa eväty kansain-
välinen suojelu, muka joutui surmatuksi palattuaan Irakiin. Myöhemmin on käynyt ilmi,
että tämä irakilainen henkilö on valekuollut, hän elää ja toivottavasti voi hyvin, ja edelleen
on tänään, siis tänään, tuomittu kaksi henkilöä ehdottomaan vankeusrangaistukseen tämän
asian tiimoilta. No, mikäs tässä tapauksessa oli Maahanmuuttoviraston ja hallinto-oikeu-
den päätösten laatu? Ne tekivät virheelliset päätökset. Niille valehdeltiin, niille annettiin
väärennettyjä dokumentteja, ja tämän perusteella tehtiin väärät päätökset. Milloin te puna-
vihreät siellä kiinnostutte näistä laatuongelmista? Siinä vaiheessa, kun luultiin, että tämä
EIT:n päätös oli vielä validi ja oikea, Migri — en tiedä, kenen päätöksellä — kävi läpi sa-
toja vastaavia tapauksia löytääkseen vastaavia ”virheitä”. Nyt kun on käynyt ilmi, että
Migriä harhautettiin, oikeuslaitosta harhautettiin, valehdeltiin, väärennettiin, onko nyt tar-
koitus käydä läpi satoja myönteisiä turvapaikkapäätöksiä, jotta vastaavasti etsitään niitä
virheellisiä ratkaisuja, vastaavanlaisia virheellisiä ratkaisuja, jotka on tehty valehtelun ja/
tai väärennetyjen asiakirjojen varassa? [Veronika Honkasalon välihuuto] — En saa sel-
vää, mitä sieltä vasemmalta pulistaan, mutta ymmärrän, että teidän mielestänne tässä ei il-
meisesti ole mitään ongelmaa. [Välihuutoja — Puhemies koputtaa] Eli ongelma on se, kun
tehdään virheellisiä kielteisiä päätöksiä teidän mielestänne, mutta ongelma ei ilmeisesti ole
se, kun kansainvälistä suojelua annetaan ihmisille, jotka kansainvälistä suojelua eivät mei-
dän lakien ja säädösten mukaan ansaitse, joille se ei siis kuulu.

Herra puhemies! Rouva ministeri, haluan vain sanoa sen, että minun ymmärtääkseni
Maahanmuuttovirasto ja oikeuslaitos tekevät huolellista ja hyvää työtä käsitellessään näitä
tapauksia. Virheitä syntyy, ne ovat traagisia, ne ovat valitettavia, ja jos syntyy, toivottavas-
ti ne korjaantuvat, mutta halusin tämän valekuolleen irakilaisen tapauksen tuoda esiin sii-
nä valossa, että kannattaa minun mielestäni kantaa huolta myös niistä virheistä, joissa va-
lehtelemalla ja väärentämällä saa kansainvälistä suojelua Suomesta, vaikka ei olisi kan-
sainvälisen suojelun tarpeessa. — Kiitos.

Toinen varapuhemies Juho Eerola: Kiitoksia. — Ministeri Henriksson, 2 minuuttia.

18.36 Oikeusministeri Anna-Maja Henriksson (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhe-
mies! Kiitos, edustajat, puheenvuoroistanne ja kaikista niistä näkökohdista, jotka on tässä

Pöytäkirja PTK 7/2021 vp

nostettu esille. Haluan myös kiittää edustaja Zyskowiczia siitä, että hän avoimesti on tämän esityksen kannalla. On hyvä joskus myös ymmärtää, että jos on tehty joku lakimuutos, joka ei toimi, niin on viisasta korjata se. [Ben Zyskowicz: Kyllä!] Ja minun mielestäni on erittäin hienoa, että oppositiosta käsin näinkin voidaan todeta, koska tässä on tilanne ollut juuri se, että ne selvitykset, jotka on tehty tämän edellisen hallituksen muutoksen jälkeen, osoittavat kerta kaikkiaan sen, että ei päästy niihin tavoitteisiin, mihin haluttiin, oikeusturva ei toteutunut. Se, että valitusajat ovat olleet turvapaikanhakijoille lyhyempiä, ei ole ollut hyvä tapa edetä. Ja se varsinainen pihvi on tässä ollut se, että kun ei tässä puhuttelussa ole ollut aina mahdollista olla avustajaa mukana, niin sehän ei ole omalta osaltaan myötävaikuttanut siihen, että olisi saatu se kokonaiskuva tapahtumista heti alussa oikeaksi. Nyt tehdään nämä korjausliikkeet, ja mielestäni se on erittäin hyvä asia, että tässä on laajaa kannatusta.

Toivoisin, että myös perussuomalaiset näkisivät sen, että oikeusvaltiossa on tärkeitä se, että yritetään alusta lähtien saada niin hyvä lopputulos kuin mahdollista, että asiat voidaan käydä sillä tavalla läpi, että faktat ovat kunnossa. Se on myös meidän kaikkien suomalaisten etu, että näissä puhutteluissa voi avustaja olla läsnä.

Sittenhän se on myös niin, että vaikka on korona-aika, niin hallitus tekee valtavasti töitä. Tänne ollaan tuomassa... Minun pöydälläni on vanhusasiainvaltuutetun viran [Puhemies koputtaa] perustaminen — se esitys tuodaan kohta. Myös naisiin kohdistuvan väkivallan raportoinnin tehtävä tullaan perustamaan. Toivon, että lakivaliokunnassa nyt tämä esitys käsitellään nopeassa tahdissa, [Puhemies koputtaa] jotta voidaan saada nämä tärkeät muutokset voimaan. — Kiitos.

Toinen varapuhemies Juho Eerola: Näin, kiitoksia. — Arvoisat edustajat, tätä asiakokonaisuutta varten oli tässä vaiheessa varattu 30 minuuttia, ja nyt on puhuttu 45 minuuttia, eli keskustelu ja asian käsittely keskeytetään ja asian käsittelyä jatketaan tässä samassa istunnossa päiväjärjestyksen muiden asiakohtien tultua käsitellyiksi.

Asian käsittely keskeytettiin kello 18.39.

Asian käsittelyä jatkettiin kello 22.00.

Ensimmäinen varapuhemies Tarja Filatov: Nyt jatketaan aiemmin tässä täysistunnossa keskeytetyn asiakohdan 5 käsittelyä.

Edustaja Kiljunen — poissa. Edustaja Adlercreutz — poissa.

Keskustelu ei jatkunut.

Asia lähetettiin lakivaliokuntaan, jolle hallintovaliokunnan on annettava lausunto.

6. Hallituksen esitys eduskunnalle laiksi Puolan Kansantasavallan kanssa oikeussuojasta ja oikeusavusta siviili-, perhe- ja rikosasioissa tehdyn sopimuksen eräiden määräysten hyväksymisestä annetun lain kumoamisesta

Hallituksen esitys HE 1/2021 vp

Pöytäkirja PTK 7/2021 vp

Lähetekeskustelu

Toinen varapuhemies Juho Eerola: Lähetekeskustelua varten esitellään päiväjärjestyksen 6. asia. Puhemiesneuvosto ehdottaa, että asia lähetetään lakivaliokuntaan.

Lähetekeskusteluun varataan enintään 30 minuuttia. Asian käsittelyssä noudatetaan aikataulutettujen asioiden osalta sovittuja menettelytapoja. — Ministeri Henriksson.

Keskustelu

18.39 Oikeusministeri Anna-Maja Henriksson (esittelypuheenvuoro): Arvoisa puhemies, värderade talman! Suomen ja Puolan välillä on voimassa Helsingissä 27.5.1980 tehty sopimus oikeussuojasta ja oikeusavusta siviili-, perhe- ja rikosasioissa. Sopimuksen mukaan sopimuspuolen kansalaiset nauttivat toisen sopimuspuolen alueella tuomioistuimissa, syyttäväviranomaisissa ja muissa viranomaisissa, joiden toimivaltaan siviili-, perhe- ja rikosasiat kuuluvat, samanlaista henkilöön ja omaisuuteen kohdistuvaa oikeussuojaa kuin oman maan kansalaiset.

Värderade talman! Mellan Finland och Polen gäller en i Helsingfors den 27 maj 1980 ingången överenskommelse om rättsskydd och rättshjälp i ärenden av civil- och familjerättslig natur samt i brottmål. Enligt överenskommelsen åtnjuter fördragsslutande parts medborgare på den andra partens område samma rättsskydd som de egna medborgarna i frågor om person och egendom. Det här gäller domstolar, åklagarmyndigheter och andra sådana myndigheter, till vilkas behörighet hör ärenden av civil- och familjerättslig natur samt brottmål.

Puola irtisanoi sopimuksen 11.7.2019. Sopimuksen voimassaolo päättyi 16.10.2021. Perusteena irtisanomiselle oli Suomessa 1.3.2017 voimaan tullut laki avioliittolain muuttamisesta, joka mahdollistaa avioliiton samaa sukupuolta olevan henkilön kanssa.

Polen sade upp överenskommelsen den 11 juli 2019. Grunden till uppsägningen var lagändringen i Finland som möjliggör äktenskap mellan samkönade par. Uppsägningen har inga konkreta inverknings på rättshjälp i civila och familjerättsliga ärenden eller brottmål. Inte heller inverkar uppsägningen på det rättsskydd som finska medborgare åtnjuter i polska domstolar och andra myndigheter.

Sopimuksen irtisanomisella ei ole konkreettisia vaikutuksia Suomen ja Puolan väliseen oikeusapuun siviili-, perhe- ja rikosasioissa eikä Suomen kansalaisten nauttimaan oikeussuojaa puolalaisissa tuomioistuimissa ja muissa viranomaisissa. Euroopan unionin perustamissopimukset, unionin lainsäädäntö sekä voimassa olevat oikeudellisen yhteistyön instrumentit kattavat sopimuksen palat kokonaisuudessaan.

Tämän lain ehdotetaan tulevan voimaan 16.10. tänä vuonna.

Toinen varapuhemies Juho Eerola: Kiitoksia. — Edustaja Sarkkinen.

18.42 Hanna Sarkkinen vas: Arvoisa puhemies! Puolan ihmisoikeus-, oikeusvaltio- ja tasa-arvokehitys herättää suurta huolta. Tämän sopimuksen mielenosoituksellinen irtisa-

Pöytäkirja PTK 7/2021 vp

nominen on yksi esimerkki maan huolestuttavasta kehityksestä. Puola irtisanoi tämän sopimuksen, koska Suomessa on hyväksytty tasa-arvoinen avioliittolaki. Puola siis mielenosoituksellisesti teki tämän irtisanomistoimen, koska Suomi tunnustaa perheiden moninaisuuden ja kunnioittaa ihmisten yhdenvertaisuutta lain edessä. Samaan aikaan Puolassa on käynnissä muutenkin huolestuttava kehitys, jossa oikeusvaltion rakenteita murennetaan valtaa pitävien poliittisten voimien toimesta.

Olemme myös lukeneet jälleen siitä, kuinka Puolan naiset joutuvat taas osoittamaan mieltä oikeuksiensa puolesta, kun maa on edelleen kaventamassa aborttioikeutta, joka on jo valmiiksi yksi Euroopan tiukimmista. Näin tehdään, vaikka me tiedämme, että aborttien kieltäminen ei lopeta abortteja. Se ainoastaan ajaa ne maan alle ja lisää niiden turvattuutta. Tämä kaikki tapahtuu Euroopassa EU-maassa 2020-luvulla. Tuntuu kuin historian pyörät pyörisivät taaksepäin. Puolan kehitys osoittaa, että oikeusvaltiota, ihmisoikeuksia ja ihmisten yhdenvertaisuutta on puolustettava herkeämättä. Tämä on tärkeä oppi meille kaikille ihmisoikeuksien, yhdenvertaisuuden ja oikeusvaltion puolustajille Suomessa ja kaikkialla Euroopassa.

Puolalaiset aktivistit, jotka puolustavat aborttioikeutta, ovat lähestyneet muiden maiden toimijoita, myös täällä meidän eduskunnassa istuvia kansanedustajia, ja kysyneet, voivatko puolalaiset tarvittaessa saada abortin muualla Euroopassa. En ole osannut täysin vastata tähän kysymykseen, mutta toivon, että mikäli mahdollista, muut maat voisivat mahdollisimman joustavasti tarjota puolalaisille mahdollisuuden saada abortin tarvittaessa muista EU-maista. Kyse on kuitenkin EU-kansalaisista, joiden oikeuksia heidän oma hallituksensa polkee.

Toinen varapuhemies Juho Eerola: Edustaja Honkasalo.

18.45 Veronika Honkasalo vas: Arvoisa puhemies! Samalla tavalla kuin edustaja Sarkkinen edellä olen erittäin huolissani Puolan kehityksestä, josta tämä käsiteltävä asia on yksi konkreettinen esimerkki. Kyse ei ole vain systemaattisesta ihmisoikeuksien polkemisesta, oikeusvaltion murentamisesta, vaan myös koko demokraattisen järjestelmän romuttamisesta. Esimerkiksi Puolan aborttilain totaalkiristytminen on oikeusvaltioperiaatteen vastaista. Päätös loukkaa naisten ihmisoikeuksia, asettaa heidän terveytensä ja henkensä vaaraan ja on sukupuolittuneen väkivallan muoto. Päätös on erityisen synkkä, kun sitä kehystää Puolan päätökseen vetäytyä Istanbulin sopimuksesta. Tuhannet ja tuhannet ihmiset ovat kuukausia vastustaneet järkyttävää kehitystä Puolassa, mutta rauhanomaiset mielenosoitukset ovat joutuneet puolalaisten viranomaisten uhkailujen kohteeksi, mielenosoittajat ovat kokeneet liiallista voimankäyttöä viranomaisten taholta ja fyysistä väkivaltaa äärioikeiston taholta. Kaikki tämä on ehdottoman tuomittavaa.

Arvoisa puhemies! Juuri nyt on ensisijaisen tärkeää, että osoitamme kaikin tavoin solidaarisuutta Puolan kansalaisia ja puolalaisia naisia kohtaan, jotka puolustavat ihmisoikeuksia, demokratiaa ja oikeusvaltioperiaatetta.

Toinen varapuhemies Juho Eerola: Edustaja Kiljunen, Kimmo.

18.46 Kimmo Kiljunen sd: Arvoisa puhemies! Suomi ja Puola kuuluvat samaan Euroopan unioniin, samaan arvoyhteisöön, jonka määrittää viime kädessä Euroopan ihmisoikeussopimus ja jäsenyys Euroopan neuvostossa, mikä määrittää sitten demokratian, oikeus-

Pöytäkirja PTK 7/2021 vp

valtion ja ihmisoikeuksien perusteet tässä eurooppalaisessa järjestelmässä. Kuten edeltävissä puheenvuoroissa tuli esille, niin Puola ja Unkari, toinen Euroopan unionin jäsenmaa, ovat selkeästi irtaantumassa siitä yhteisestä arvopohjasta, mikä meillä on näissä seksuaalivähemmistöjä koskevissa asioissa, kun niitä on otettu esille.

Nyt minä ymmärsin ministerin esittelystä äsken hyvin selkeästi, että tämä sopimus Puolan ja Suomen välillä koskien oikeussuojaa ja oikeusapua tarkoittaa käytännössä sitä, että puolalaisia Suomessa, niin kuin suomalaisia Puolassa, kohdellaan tasavertaisesti suhteessa oman maan kansalaisiin. Tämä on ollut se sopimuksen lähtökohta. Ja nyt sitten kuitenkin ministeri totesi tässä äsken, että Puolan irtisanoutuminen tästä sopimuksesta säilyttäisi edelleenkin suomalaisten oikeussuojan Puolassa — ymmärsinkö oikein, että myöskin puolalaisten oikeussuojan Suomessa? Jos näin on, niin tämä olisi puhtaasti demonstratiivinen eli mielenosoituksellinen toimi eikä sinänsä vaikuta sitten kansalaisten oikeusturvaan kummassakaan maassa. Minä halusin vain tarkennuksen ymmärtääkseni tämän oikein. Suomen lainsäädäntö siis mahdollistaa samaa sukupuolta olevien avioliiton. Jos toinen samaa sukupuolta olevista henkilöistä, kun menevät avioliittoon, onkin Puolan kansalainen, niin kun Suomessa he voivat mennä avioon mitä ilmeisimmin, niin onko olemassa oikeudellinen ongelma heidän menemisessään Puolaan — tunnistetaanko heidät sitten Puolassa toisella tavalla, onko siellä mahdollisesti joitain oikeustoimia tai jotain vastaavaa? Jäin kyselemään tätä siitä lähtökohdasta, että jos tämä irtisanoutuminen tästä ei vaikuta oikeussuojaan ollenkaan, niin mikä tämän sopimuksen todellinen merkitys sitten ylipäätään on.

Keskustelu päättyi.

Asia lähetettiin lakivaliokuntaan.

7. Hallituksen esitys eduskunnalle laeiksi henkilötietojen käsittelystä Rikosseuraamuslaitoksessa sekä vankeuslain ja eräiden muiden seuraamusten täytäntöönpanosta annettujen lakien muuttamisesta

Hallituksen esitys HE 246/2020 vp

Lähetekeskustelu

Toinen varapuhemies Juho Eerola: Lähetekeskustelua varten esitellään päiväjärjestyksen 7. asia. Puhemiesneuvosto ehdottaa, että asia lähetetään lakivaliokuntaan, jolle perustuslakivaliokunnan on annettava lausunto.

Lähetekeskusteluun varataan enintään 30 minuuttia. Asian käsittelyssä noudatetaan aikataulutettujen asioiden osalta sovittuja menettelytapoja. — Ministeri Henriksson, olkaa hyvä.

Keskustelu

18.50 Oikeusministeri Anna-Maja Henriksson (esittelypuheenvuoro): Arvoisa puhemies, värderade talman! Käsiteltävänä on Rikosseuraamuslaitoksessa toukokuussa 2021 käyttöön otettavaan uuteen tietojärjestelmään liittyvä lainsäädäntö. Tätä lainsäädäntöä on valmisteltu tietojärjestelmän kehittämistyön edetessä tiiviissä yhteistyössä Rikosseuraa-

Pöytäkirja PTK 7/2021 vp

muslaitoksen kanssa. Lainsäädännön voimaantulo on suunniteltu samanaikaisesti uuden tietojärjestelmän käyttöönoton kanssa.

Kyse on ensinnäkin kokonaan uusittavasta henkilötietojen käsittelyä Rikosseuraamuslaitoksessa koskevasta laista. Kysymys olisi lähinnä teknistyypisistä muutoksista verrattuna vuonna 2015 voimaan tulleeseen nykyiseen lakiin. Henkilötietojen käsittelyä koskevia säännöksiä selkiinnettäisiin. Samalla varmistettaisiin, että henkilötietojen käsittely on sekä Euroopan unionin yleisten tietosuojasäädösten mukaista että Rikosseuraamuslaitoksen toiminnan kannalta asianmukaista.

Värderade talman! Genom det nya informationssystemet och den nya lagstiftningen kan man trygga en hög nivå på informationssäkerheten när Brottsförhållanden behandlar personuppgifter om fångar, häktade personer och personer som avtjänar samhällsarbetsförluster. Genom propositionen säkerställs också att informationsutbytet mellan Brottsförhållanden myndigheten och andra myndigheter fungerar på ett ändamålsenligt sätt.

Uudella tietojärjestelmällä ja uudella lainsäädännöllä pystytään turvaamaan korkea tietoturvallisuuden taso Rikosseuraamuslaitoksen käsitellessä vankien, tutkintavankien ja yhdyskuntaseuraamusta suorittavien henkilötietoja. Esityksellä myös varmistetaan se, että Rikosseuraamuslaitoksen ja muiden viranomaisten välinen tietojenvaihto toimii tarkoituksenmukaisella tavalla.

Toiseksi kyse on lukuisista vankeuslakiin ja muihin seuraamusten täytäntöönpanoa koskeviin lakeihin tehtävistä muutoksista. Valmistelun aikana on käyty läpi seuraamusten täytäntöönpanoon liittyviä menettelytapoja, ja esityksessä ehdotetaan useita yksittäisiä muutoksia näihin menettelytapoihin. Muutoksia tehtäisiin esimerkiksi yhdyskuntaseuraamusten täytäntöönpanon aloittamista koskeviin säännöksiin, päihdevalvontaa koskeviin menettelysäännöksiin ja kurinpitomenettelyyn.

Syftet med ändringarna är att förtydliga och förenkla förfarandena både för personalen vid Brottsförhållanden myndigheten och för dem som avtjänar påföljder. Också bestämmelserna om beslutanderätt och om ändringssökande förtydligas och preciseras.

Muutosten tavoitteena on selkeyttää ja yksinkertaistaa menettelytapoja niin Rikosseuraamuslaitoksen henkilökunnan kuin seuraamuksia suorittavien henkilöidenkin kannalta. Myös lainsäädännön päätösvalta- ja muutoksenhakusäännöksiä selkeytettäisiin ja täsmennettäisiin. — Kiitos.

Toinen varapuhemies Juho Eerola: Kiitokset. — Ja edustaja Kinnunen.

18.53 Mikko Kinnunen kesk: Arvoisa herra puhemies! Kiitos ministerille asian esittelystä. Rikosseuraamuslaitoksen tietojärjestelmien yhdistäminen ja uudistaminen on lähtökohdaisesti tärkeä ja kannatettava hanke. Toimivat tietojärjestelmät parantavat kommunikointia eri osapuolten välillä sekä parantavat myös osapuolten oikeusturvaa.

Pidän tärkeänä, että ehdotettavassa laissa säädetään yksityiskohtaisesti, mitä tietoja voidaan luovuttaa, mille taholle ja mihin tarkoituksiin. Tätä on arvioitava myös perusoikeuksien valossa, ja sen teemme perustuslakivaliokunnassa.

Pöytäkirja PTK 7/2021 vp

Vankien oikeusturvan kannalta myös voimankäytön peruseriaatteiden täydentäminen lakiin on kannatettavaa. Ampuma-aseen käyttökynnyksen tulee olla edelleen korkea. Ehdotettu sääntely vastaisi voimankäytön sääntelyä poliisilaissa, ja sääntelyn yhtenäisyys on perusteltua voimankäytön peruseriaatteiden samankaltaisuuden vuoksi.

Keskustelu päättyi.

Asia lähetettiin lakivaliokuntaan, jolle perustuslakivaliokunnan on annettava lausunto.

8. Hallituksen esitys eduskunnalle laeiksi työtapaturma- ja ammattitautilain, eräiden työeläkelakien ja Kansaneläkelaitoksesta annetun lain muuttamisesta

Hallituksen esitys HE 213/2020 vp

Valiokunnan mietintö StVM 45/2020 vp

Ensimmäinen käsittely

Toinen varapuhemies Juho Eerola: Ensimmäiseen käsittelyyn esitellään päiväjärjestyksen 8. asia. Käsittelyn pohjana on sosiaali- ja terveysvaliokunnan mietintö StVM 45/2020 vp. Nyt päätetään lakiehdotusten sisällöstä. — Edustaja Sarkkinen.

Keskustelu

18.55 Hanna Sarkkinen vas: Arvoisa puhemies! Kansalaisaktiivisuudella on merkitystä. Vakuutuslääkärijärjestelmää koskeviin lakimuutoksiin on tällä vaalikaudella ryhdytty viime vaalikaudella eduskunnassa käsitellyn kansalaisaloitteen ja siitä laaditun sosiaali- ja terveysvaliokunnan mietinnön pohjalta. Lakimuutoksen tavoitteena on lisätä vakuutuslääkärijärjestelmän läpinäkyvyyttä ja kansalaisten luottamusta järjestelmää kohtaan. Muutoksilla pyritään parantamaan vakuutus päätösten laatua ja lisäämään käsittelyprosessin avoimuutta, joutuisuutta ja tunnettavuutta. Jo aiemmin tällä hallituskaudella lakia muutettiin lääketieteellisten lausuntojen osalta.

Arvoisa puhemies! Asiantuntijalääkärin tehtävänä on tehdä potilasasiakirjojen merkintöjen perusteella lääketieteellinen arvio siitä, täyttyvätkö hakijan hakeman etuuden myöntämiselle laissa säädetty edellytykset. Tällöin hänen on otettava huomioon hakijan terveydentilan lisäksi myös muut lainsäädännössä etuuden myöntämiselle asetetut vaatimukset. Lisäksi asiantuntijalääkärin tehtävänä on suhteuttaa hakijan tilannetta muiden vastaavien etuushakijoiden tilanteeseen ja muutoksenhakuelinten noudattamaan laintulkintakäytäntöön. Päätös etuuden tai korvauksen myöntämisestä ei siis perustu vain yksittäisen lääkärin tai korvauskäsittelijän päätökseen vaan vakuutuslaitoksen päätökseen, jonka taas pitäisi perustua lainsäädäntöön. Koska vakuutuslääkärin rooli on kuitenkin tärkeä, on tärkeää, että vakuutuslaitoksen päätöksessä perustellaan selkeästi, miksi ratkaisuun on päädytty.

Lakiesityksen mukaan kannanottoon on selkeästi merkittävä ne ratkaistavaa etuutta koskevan lain kriteerien mukaiset seikat, joihin lääketieteellinen arviointi keskeisiltä osin perustuu. Lisäksi sosiaali- ja terveysvaliokunta toteaa mietinnössään, että vakuutuslaitoksen päätöksen liitteeksi olisi hyvä lisätä asiantuntijalääkärin tekemä vakuutuslääketieteellinen arvio.

Pöytäkirja PTK 7/2021 vp

Lakimuutoksen jälkeen asiantuntijalääkärin tulee vahvistaa kannanottonsa sanoin ”käytettävissä olevien tietojen, asiantuntemukseni ja omantuntoni kautta”. Osa lausunnonantajista vastusti tätä uutta vahvistuslausumaa valiokuntakäsittelyssä. Valiokunta kuitenkin toteaa, että lausuman tarkoituksena on selvittää asiantuntijalääkärin roolia suhteessa hoitavaan lääkäriin ja hälventää vakuutuslääkärijärjestelmään kohdistuvaa epäluottamusta. Tästä syystä sosiaali- ja terveysvaliokunta pitää mietinnössä tärkeänä, että vahvistuslausuma eroaa hoitavaa lääkäriä velvoittavasta vahvistuslausumasta mutta siinä kuitenkin säilytetään viittaus omaantuntoon eettisenä ohjenuorana.

Arvoisa puhemies! Sosiaalivakuutusjärjestelmässä tehtävillä päätöksillä on usein erittäin suuri ja pitkäaikainen vaikutus hakijan elämään. Valtaosa tehtävistä päätöksistä on myönteisiä, mutta järjestelmään kohdistuva kritiikki kumpuaa epäoikeudenmukaisiksi koetuista kielteisistä ratkaisuista. On tärkeää, että nyt tehtävien muutosten vaikutuksia seurataan ja arvioidaan, miten järjestelmää tulee edelleen kehittää kansalaisten oikeusturvan parantamiseksi. Kuten valiokunta mietinnössään toteaa, on tarpeellista, että vakuutuslääkärijärjestelmän kehittämisen jatkotyössä arvioidaan, tulisiko korvausprosessissa mahdollistaa erikoislääkärin asiantuntemuksen käyttäminen tapauskohtaisesti erityisesti tilanteissa, joissa hakijan työkyvyttömyyden arvioinnissa on huomiotavaa eri sairauksien ja vammojen yhteisvaikutuksia. Lisäksi valiokunta toteaa, että on tärkeää, että hoitavien lääkäreiden sosiaaliturvaan liittyvää osaamista lisätään. Hoitavan lääkärin potilaan terveydentilasta tekemät merkinnät ovat keskeisen tärkeitä, koska niiden perusteella asiantuntijalääkäri tekee korvausta koskevat johtopäätökset lain säännösten ja tulkintakäytännön pohjalta. Lisäksi sosiaali- ja terveysvaliokunta pitää koko järjestelmän hyväksyttävyyden parantamisen kannalta tarpeellisena, että muutoksenhaun joutuisuutta ja muutoksenhakujärjestelmän avoimuutta lisätään.

Arvoisa puhemies! Valiokunta kiinnittää huomiota myös monien kielteisen päätöksen saaneiden vaikeaan tilanteeseen, kun he jäävät yksin ongelmiansa kanssa ja väliinputoajiksi etuusjärjestelmiin. Kuten valiokunta toteaa, jonkin korvauksen tai etuuden epääminen ei saa merkitä sitä, että henkilö jää kokonaan ilman toimeentuloturva, ja tämä asia tulee huomioida palvelu- ja etuusjärjestelmän kehittämisessä. Nämä valiokunnan mietinnössä toteamat jatkokehittämiskohteet on tärkeää ottaa jatkovalmisteluun, ja tätä vakuutuslääkärijärjestelmää täytyy kehittää edelleen jatkossakin.

Arvoisa puhemies! Liittyen vastalauseeseen ja Kuntoutusalan Asiantuntijat ry:n ehdotukseen siitä, että laissa tulisi säätää vakuutuslääkärille selkeämpi velvollisuus ylläpitää omaa lääketieteellistä osaamistaan ja huomioida päätöksissään sekä ajankohtainen tutkimustieto että kansalliset hoitokäytännöt, kuten Käypä hoito -suositukset: Kuulimme lain käsittelyn aikana, että tällaisen velvoitteen lisääminen lakiin on sosiaali- ja terveysministeriön mukaan sikäli tarpeellista, että vakuutuslääkäriä kuten muitakin lääkärin työtä tekeviä henkilöitä koskevat jo nyt lääkärin etiikkaan sekä terveydenhuollon ammattihenkilöitä koskeviin lakeihin, määräyksiin ja ohjeisiin liittyvät velvollisuudet. Vakuutuslaitoksen asiantuntijalääkäri esittää asioiden ratkaisemiseen liittyvät arvionsa nimenomaan lääkärin ominaisuudessa ja vastaa antamistaan arvioista ammatinharjoittajan vastuun perusteella. Ehdotetun kaltainen sääntely ei siis sosiaali- ja terveysministeriön virkamiesvastineen mukaan ole tätä vasten esitykseen sisältyvissä laeissa tarpeen, koska sen itsestään selvästi pitäisi jo sisältyä vakuutuslääkärien toimintaan.

Toinen varapuhemies Juho Eerola: Edustaja Reijonen.

Pöytäkirja PTK 7/2021 vp

19.01 Minna Reijonen ps: Arvoisa herra puhemies! Käsittelyssä on vakuutuslääkäriasia. Hallituksen esityksessä ehdotetaan eläkelakeihin lisättäväksi aiempaa yksityiskohtaisemmat säännökset siitä, millä tavalla vakuutuslääkäreiden edellytetään ottavan kantaa laitosten käsittelemisiin lääketieteellisiin selvityksiin. Kannanotot olisi laadittava selkeästi ja yhdenmukaisesti. Samaan lopputulokseen päätyi ministeri Paula Risikon asettama vakuutuslääkärijärjestelmän uudistamiseksi perustettu työryhmä vuonna 2014. Sen seurauksena lakeja muutettiin, mutta muutos jäi lähinnä kosmeettiseksi.

Perussuomalaisten valiokuntaryhmä katsoo, että merkittävin koettu epäoikeudenmukaisuus järjestelmässä on se, että vakuutuslääkärillä on mahdollisuus kävellä hoitavan lääkärin lausunnon yli potilasta näkemättä tai määräämättä potilasta toisen lääkärin tutkittavaksi. Tämä ongelma on tuotu esiin myös kansalaisaloitteessa vuonna 2018. Lakialoitteessa 75/2017, jonka allekirjoitti 57 kansanedustajaa laajalti yli puoluerajojen, esitettiin otettavaksi käyttöön vakuutuslääkäreiden totuusvelvoite terveydenhuollon ammattihenkilöstöstä annetun lain 23 §:ssä säädettyjä lääkintälaillisia todistuksia ja lausuntoja koskevia muovaatimuksia noudattaen.

Käsiteltävänä olevassa hallituksen esityksessä ehdotetaan, että asiantuntijalääkärin kannanotto vahvistettaisiin sanoin ”käytettävissä olevien tietojen, asiantuntemukseni ja oman tuntoni kautta”. Esitetty sanamuoto kuitenkin vesittyy esityksessä olevalla maininnalla, että lakimuutos ei vaikuttaisi vakuutuslääkärin oikeudellisiin velvollisuuksiin eikä virkavastuuseen. Edelleenkin vakuutusyhtiö tai sen käyttämä lääkäri ei siis joudu mihinkään vastuuseen siitä, minkälaisia arvioita hän tekee. Eli vakuutusyhtiö tai sen käyttämä lääkäri ei siis joudu mihinkään vastuuseen siitä, minkälaisia arvioita tehdään.

Niinpä meillä on tähän parannusehdotus eli vastalause. Siksi ehdotankin, että tämän käsittelyn pohjaksi otetaan vastalauseen mukainen ehdotuksemme. — Kiitos.

Toinen varapuhemies Juho Eerola: Edustaja Kinnunen.

19.04 Mikko Kinnunen kesk: Arvoisa herra puhemies! Minuun otti yhteyttä nuori perheenisä, joka löi liikenneonnettomuudessa päänsä ja vammautui eikä ole voinut tehdä sen jälkeen työtä, eikä opiskelu ole onnistunut kuntoutuksesta huolimatta. Taustalla on kiista vakuutuksesta. Miestä on tutkittu kahdessakin yliopistollisessa sairaalassa, ja seitsemän neurologia on todennut miehen työkyvyttömäksi ja hänen aivovammansa vaikeaksi, mutta vakuutusyhtiö on eri mieltä. Tilanne on jatkunut luvattoman pitkään. Perheen tilanne on kaikin puolin hankala. Nuoren miehen ja hänen perheensä luottamus vakuutuslääkärijärjestelmää kohtaan on horjunut pahemman kerran.

Tässä lakiehdotuksessa esitetään muutoksia, joiden tavoitteena on parantaa vakuutus päätösten laatua, lisätä käsittelyprosessin avoimuutta sekä vahvistaa vakuutuslääkärijärjestelmän läpinäkyvyyttä ja kansalaisten luottamusta järjestelmää kohtaan. Kun eduskunta käsitteli viime vaalikaudella aihetta käsittelevää kansalaisaloitetta, se lausui: ”Eduskunta edellyttää, että valtioneuvosto valmistelee esityksen vakuutuslääkärijärjestelmän epäkohtien korjaamiseksi.” Nyt meillä on käsittelyssä tämä esitys.

Vakuutuslaitoksen asiantuntijalääkärin kannanotto vahvistetaan jatkossa sanoin ”käytettävissä olevien tietojen, asiantuntemukseni ja oman tuntoni kautta”. Pidän tätä lisäystä tärkeänä. Asiantuntijalausuntojen yhdenmukaisuuteen ja vastuullisuuteen ohjaaminen lainsäädännöllä on tarpeen. Se varmistaa vakuutettujen yhdenvertaisemman kohtelun sekä oikeusturvan toteutumisen. Vaikka yksittäinen lääkäri ei tee vakuutuspäätöksiä yksin, on

Pöytäkirja PTK 7/2021 vp

erittäin tärkeää, että asiantuntijalausunnat ovat yhdenmukaisia, asiallisesti perusteltuja ja ne on kirjoitettu ymmärrettävään muotoon.

On hyvä, että sosiaali- ja terveystieteiden kirjasi, että asiakas tulee saamaan automaattisesti itseään koskevat asiakirjat itselleen. On yhteisen edun mukaista, että kuluttajat saavat oikeudenmukaisia päätöksiä ja pystymme luottamaan vakuutusjärjestelmän toimivuuteen.

Tämä lakimuutos tulee aitoon tarpeeseen. Meidän tulee saada kaikki vammautuneet riittävään kuntoutukseen ja uudelleen työn ja elämän syrjään kiinni.

Toinen varapuhemies Juho Eerola: Edustaja Kiviranta.

19.08 Esko Kiviranta kesk: Arvoisa puhemies! Minulla on sen verran kokemusta tästä alueesta, että olen joskus takavuosina toiminut vakuutusoikeuden maallikkojäsenenä, vaikka juristi olenkin. Vakuutusoikeushan on sosiaaliturvan erityistuomioistuin. Voin sanoa kokemuksesta, että työkyvyttömyyseläkeasiat ovat erittäin ongelmallisia. Luultavasti vakuutusoikeuden kokoonpanoon edelleen kuuluu viisi henkilöä pääsääntöisesti, kaksi on juristeja, joista toinen on puheenjohtaja, sitten on lääkärijäsen ja kaksi maallikkojäsentä, ja hyvin harvoin tuo lääkäri jää vähemmistöön.

Vakuutuslääkärijärjestelmän läpinäkyvyyttä ja kansalaisten luottamusta järjestelmää kohtaan on syytä lisätä. Hallituksen esitys toteuttaa Marinin hallitusohjelman kirjausta, jonka mukaan vakuutuslääkärijärjestelmän epäkohtia korjataan. Kirjaus perustuu alun perin vuonna 2018 eduskunnalle jätettyyn kansalaisaloitteeseen. Järjestelmän uskottavuuden näkökulmasta on perusteltua, että asiantuntijalääkärit veloitetaan perustelemaan selkeästi, miksi ratkaisuun on päädytty. Ehdotettujen lainsäädännösten sanamuodoista käyvät nykyistä paremmin ilmi asiantuntijalääkärien ja hoitavan lääkärin erilaiset roolit korvausprosessissa. Päätös etuuden tai korvauksen myöntämisestä ei koskaan perustu yksittäisen lääkärin tai korvauskäsittelijän päätökseen vaan vakuutuslaitoksen päätökseen.

Pidän ehdotettuja muutoksia perusteltuina. Aika näyttää, ovatko ne myös riittäviä epäkohtien korjaamiseksi. Jos eivät ole, niin lisätoimenpiteitä pitää tehdä, sillä kysymys on usein asianomaisen henkilön kannalta todella merkittävästä päätöksestä.

Toinen varapuhemies Juho Eerola: Edustaja Purra.

19.10 Riikka Purra ps: Arvoisa puhemies! Vakuutuslääkäreihin liittyvää ongelmakokonaisuutta on yritetty korjata kauan, mutta se ei vain ota luonnistuaakseen. Teema on ollut perussuomalaisten huolenaiheena ja ohjelmissa vuosikautia. Kuten edustaja Reijonen toi ilmi, suurin ongelma on siinä, että vakuutuslääkärillä on mahdollisuus sivuuttaa hoitavan lääkärin lausuntoja, jopa olla näkemättä potilasta tai määäämättä häntä toisen lääkärin tutkittavaksi.

Valitettavasti tämä hallituksen esitys sivuuttaa monet asiantuntijoidenkin esittämät näkökohdat, jotka ovat perusteltuja ja painavia. Perussuomalaisten mietintöön tekemä vastalause puuttuu niihin seikkoihin, jotka esitys sivuuttaa mutta jotka ovat äärettömän tärkeitä näiden toimenpiteiden kohteeksi joutuneille henkilöille.

Arvoisa puhemies! Kannatan edustaja Reijosen tekemää esitystä.

Toinen varapuhemies Juho Eerola: Edustaja Risikko.

Pöytäkirja PTK 7/2021 vp

19.11 Paula Risikko kok: Arvoisa puhemies! Tosiaan, aivan niin kuin edustaja Reijonen täällä muisteli, aikoinansa kun olin sosiaali- ja terveysministerinä, käynnistin työn tämän ongelman eräänlaiseksi läpivalaisuksi. Nimittäin se on aivan valtava yhteydenottomäärä, mikä ministerille sosiaali- ja terveysministeriössä tulee — tiedoksi vain, edustaja Sarkkinen — juuri tästä asiasta, ja se sellainen valtava luottamuspula, mikä kansalaisilla kohdistuu tähän vakuutuslääkärien toimintaan, jopa aikaansaa sen, että kukapa haluaa enää vakuutuslääkäriksi, kun se paine on suhteellisen kova ja siellä voi tapahtua vaikka mitä. Ja se työmäärä on valtava, mikä siinä tietysti on, mikä liittyy sitten niihin valituksiin. Meistä jokainen on varmaan kohdannut kansanedustajanakin sen, että me autamme niitä kansalaisia, jotka ovat tällaisessa ristiriitatilanteessa, sitten meillä potilasasiamiehet tekevät näitä töitä, sosiaali- ja terveydenhuollossa sosiaalityöntekijät tekevät näitä valituksia.

No, aivan niin kuin täällä edustaja Kiviranta ansiokkaasti totesi, on muistettava, että vakuutuslääkärillä ja hoitavalla lääkärillä on eri tehtävät ja roolit. Sitä kannattaa perusteellisesti katsoa, mitkä ovat ne tehtävät, mutta se, että nämä tehtävät ovat erilaiset, ei poista kuitenkaan vuorovaikutuksen tarvetta näitten sen potilaan, asiakkaan, ympärillä olevien henkilöiden kohdalla. Ja minä itse olen miettinyt tätä asiaa, että varmasti tämä lakiesitys, minä hallitus on nyt antanut ja mikä on täällä sosiaali- ja terveysvaliokunnassa käsitelty, vie tätä asiaa eteenpäin. Yksi tärkeä on nimenomaan tämä, että tälle kansalaiselle, hakijalle, etuisuuden hakijalle, tulee tieto niistä vaiheista ja myöskin siitä prosessista. Esimerkiksi jos minä käsitelen henkilön asioita tällaisessa tilanteessa, niin olen aina tilannut käsittelyasiakirjat itselleni ja käyn ne ihan pieteetillä läpi, suurennuslasilla, mitä siellä on tapahtunut, ja teen kysymyksiä. Nyt ne paperit tulevat automaattisesti tälle henkilölle — hyvä niin.

Mutta sitten minä muistuttaisin sellaisista asioista, että on paljon sellaisia asioita, joilla voidaan tätä asiaa helpottaa, joita ei voi kirjoittaa eksaktisti lakiin. Lain pitäisi olla aina tarkkarajaista, ja on paljon sellaisia asioita, joilla tämä asia menisi eteenpäin ja tulisi henkilö kuulluksi, jos me vain otettaisiin nämä asiat käyttöön, mitkä ovat sen lain hengen mukaisia ja jotka jo silloin, kun olin itse ministerinä, tehtiin sinne lakiin yksityiskohtaisiin perusteluihin. Edustaja Reijonen sanoi, että silloin tämän työryhmän lakimuutokset olivat vain pieniä. No, en ota siihen kantaa, olivatko ne pieniä vai isoja, mutta kannattaa lukea se koko raportti. Siellä on paljon sellaisia asioita, mitkä pitäisi saada käytäntöön, ja niitä ei vain valitettavasti voi laittaa sinne lakiin, [Puhemies koputtaa] kun ne eivät ole niin sanottua lakitekstiä. — Minä jatkan seuraavassa puheenvuorossa.

Toinen varapuhemies Juho Eerola: Edustaja Kari.

19.14 Mika Kari sd: Arvoisa herra puhemies! Ensiksi ajattelin, että en tästä aihealueesta puheenvuoroa käytä, mutta oli niin hyviä puheenvuoroja tässä edellä, että suorastaan innostuin käyttämään puheenvuoron.

Puheenvuoron sisältö on oikeastaan se, että kun Marinin hallituksen esitys menee nyt oikeaan suuntaan — me mennään eteenpäin, oikeaan suuntaan — niin on ollut mukava kuulla entisen kokoomusministerin työryhmästä ja nyt perussuomalaisten vastalauseesta. Kun viime kaudella perussuomalaiset olivat hallituspuolue, niin silloinkaan ei päästy vielä maa-liin. Nyt tämän hallituksen toimesta mennään taas askel eteenpäin. Tämähän kuulostaa sinänsä hyvältä, että meillä kaikilla on sama tarkoitus ja sama pyrkimys mutta siltä osin valitettavalta, että vaikka matkan varrella meillä on ollut aina hyvä pyrkimys, niin ihan maa-liin asti emme ole päässeet.

Pöytäkirja PTK 7/2021 vp

Itsekin olen saanut aika paljon yhteydenottoja vakuutuslääkäreitten epäoikeudenmukaisten — uskallan näin sanoa — ratkaisujen osalta. Niihin joihinkin olen itsekin tutustunut ja olen tutustunut myös siellä taustalla olleitten muitten lääkäreiden lausuntoihin. Pidän tätä kyllä isona ongelmana, jos tämä jää hallitus toisensa jälkeen ikään kuin tilaan, jossa todetaan, että mennään askel oikeaan suuntaan. Edelleen se peruskysymys on se, että Suomessa vakuutuslääkäreiden oikeus todeta kyseessä olevaan tapaukseen oma kantansa menee yli kaiken muun, lääketieteen asiantuntijoiden lausuntojen, ja tässä rakenteessa vammautunut henkilö on pahimmillaan hyvin väärän oikeuden kohteena — varsinkin niissä ratkaisuissa ja niissä kysymyksissä, joista jäljempänä pystytään osoittamaan vakuutuslääkärin tehneen asiassa väärän diagnoosin, syyistä tai toisesta.

Toinen varapuhemies Juho Eerola: Edustaja Sarkkinen.

19.17 Hanna Sarkkinen vas: Arvoisa puhemies! Täällä on käyty erittäin hyvää keskustelua tärkeästä aiheesta, josta todella me kaikki saamme paljon yhteydenottoja, ja kuulemme näistä traagisista ihmiskohtaloista myös. Varmaan tämän lakiesityksen voisi tämän keskustelun pohjalta ja myös sosiaali- ja terveystieteiden käsittelyn pohjalta summata niin, että tämä vie oikeaan suuntaan mutta ei ehkä vielä täysin perille ja jatkokehittämistä tarvitaan varmasti aina ja edelleen.

On tietysti tärkeää huomata tämä, mitä tässä edeltävätkin puhujat totesivat, että hoitavan lääkärin ja vakuutuslääkärin roolit ovat väistämättä erilaiset tässä järjestelmässä, mutta kyllä tämä vakuutuslausuma on silti tarpeellinen ja oikea. On hyvä huomata myös se, että joskus silloin, kun hakija saa kielteisen päätöksen, kyse ei ole vakuutuslääkärin tai vakuutuslaitoksenkaan toiminnasta välttämättä vaan siitä, mihin laissa on asetettu päätöksen saamisen kriteeri esimerkiksi työkyvyttömyyden osalta. Eli on myös niin, että joskus tämän kielteisen päätöksen taustalla on ihan lainmukaiset kriteerit ja se, mille tasolle ne on asetettu, ja tietysti niiden tarkasteleminen on sitten eri asia, ja sitä toivottavasti tehdään myös sosiaaliturvakomitean työssä tulevana vuosina.

Itse olen aikaisemmin ajatellut usein, että olisi olennaista, että vakuutuslääkäri näkisi hakijan, mutta sitten kun olen perehtynyt enemmän tähän järjestelmäprosessiin, niin olen ajatellut niin, että ehkä kuitenkin sitä näkemistä olennaisempaa on tutkiminen ja se, että ne potilaan toimintakyvyn alenemat ja sairaudet on oikein kirjattu jo siellä hoitavan lääkärin prosessissa, sekä sitten mahdollisesti vakuutuslääkäriprosessissa jatkotutkimuksiin lähettäminen epäselvissä tilanteissa. Tätä jatkotutkimuksiin tai lisätutkimuksiin lähettämistä tehdään jo, näin olen ymmärtänyt, mutta kenties sitä pitäisi todella tehdä enemmän.

Jo aiemmin tällä hallituskaudella tehtiin lakimuutos siitä, että yliopistosairaaloilla on velvollisuus antaa lausuntoja näistä tapauksista, ja uskon, että sillä on varmasti merkitystä näiden monimutkaisten tilanteiden ratkaisussa ja näiden potilaiden tilanteiden arvioinnissa. Valiokunta teki kannanoton jatkokehittämisen suhteen siitä, että tässä järjestelmän jatkokehittämisessä tulisi arvioida sitä, tulisiko korvausprosesseissa käyttää enemmän erikoislääkärien asiantuntemusta, ja näen tämän hyvin tärkeänä valiokunnan kannanottona ja jatkokehittämiskohteena.

Arvoisa puhemies! Sataprosenttisen täydellistä järjestelmää [Puhemies koputtaa] ei varmaan ikinä saada, mutta toivottavasti mennään parempaan suuntaan.

Toinen varapuhemies Juho Eerola: Näin. — Ja edustaja Risikko.

Pöytäkirja PTK 7/2021 vp

19.20 Paula Risikko kok: Arvoisa puhemies! Täällä tulikin jo esille näitä, ja minulla jäi kesken oma puheenvuoroni äsken, koska kerroin vain siitä taustasta. Oma kantani on se, että kun kaikkea ei voi lakiin kirjoittaa, niin pitäisi selkeästi... Esimerkiksi nyt kun edustaja Sarkkinen siirtyy ministeriöön, niin tässä on yksi sellainen työkalu, mitä kannattaisi miettiä, että käynte vakuutuslääkäriorganisaation kanssa läpi tätä problematiikkaa ja sitä, mitä vielä voidaan tehdä. Esimerkiksi se työryhmään esitti asioita, mitä kannattaa tehdä, joihin itsekin viittasitte, esimerkiksi sitä, että olisi enemmän vuorovaikutusta. Minun oma kantani, joka pohjautuu hyvin paljon siihen, että olen näiden kanssa keskustellut, ja sitten se työryhmä oli siinä johtamassa, on, että yksi sellainen on, että me saamme vuorovaikutusta — hoitava lääkäri ja sitten tämä vakuutuslääkäri, tavalla tai toisella — nimenomaan, että kansalaisella tulisi luottamus siihen, että he ovat hänen puolellaan, vaikka he katsovat eri näkökulmista.

Toinen on sitten tämä, mihin täällä jo viitattiinkin, eli erikoislääkärien käyttäminen. Se tuli ihan selvästi siellä työryhmässä esille, että enemmän pitäisi käyttää. Meillä on hyvin paljon esimerkiksi onnettomuustapauksissa tapahtuu sellaista, että tulee hyvin monien erikoisalojen vaikeuksia ihmiselle, ja silloin se ei riitä, että kysytään neurologilta, vaan siellä tarvitaan ehkä sisätautilääkäreitä, siellä ehkä tarvitaan lastenlääkäreitä, jos on lapsesta kysymys. Siinä pitää konsultoida niitä erikoislääkäreitä enemmän matalalla kynnyksellä. No, se on resurssikysymys, mutta minun mielestäni tässä kannattaa kyllä sitä tehdä.

Sitten suulliset kuulemiset. Me nimenomaan sitä ehdotimme, että kannattaa lisätä suullisia kuulemisia. Se on resurssikysymys, mutta minä tiedän sen, että kun ihminen tulee itse kertomaan siitä hänen tilanteestaan... Minä olen itse ollut kerran sellaisessa tilanteessa, että oli hoitava lääkäri ja henkilö itse, hakija, vakuutettu, ja sitten minä olin siinä ulkopuolisena henkilönä, ja me oltiin suullisessa kuulemisessa, ja se oli nimenomaan erittäin vuorovaikutuksellinen tilanne.

Nämä ovat erilaisia keinoja, joita ei eksaktisti voi lakiin kirjoittaa mutta joista kannattaa esimerkiksi sosiaali- ja terveysministeriön käydä keskusteluja, ja myöskin resursseista pitää huolehtia.

Mitä tulee tuohon yliopistosairaaloitten lausuntojen antamiseen, niin se on valtavan hyvä uudistus, joka silloin aikoinansa tehtiin, koska aikoinansa ne lausunnot antoi Valvira, joka on täysin työllistetty kaikista muista valvonta-asioista, ja Valvira suoralla sanalla sanoi, että he eivät pysty näitä antamaan. Nyt ne ovat yliopistosairaalat, ja sinänsä se on hyvä, siellä on ne erikoislääkäritkin.

Näillä saatesanoilla — paljon on kehitettävää vielä.

Toinen varapuhemies Juho Eerola: Näin. — Ja edustaja Rantanen.

19.23 Mari Rantanen ps: Arvoisa puhemies! Perussuomalaisista tätä vakuutuslääkäriasiaa on toistuvasti ja jo useita vuosia pitänyt esillä edustaja Jari Ronkainen, ja hän on itse asiassa esittänyt tähän asiaan useita ratkaisuehdotuksia, joista nostan tähän keskusteluun nyt yhden, kun edustaja Sarkkinen siirtyy ministeriksi.

Kuten me tiedämme, niin hoitava lääkäri ja vakuutuslääkäri tekevät eri työtä. Hoitava lääkäri hoitaa sitä vaivaa, tutkii vaivaa ja arvioi potilaan tilaa, mutta vakuutuslääkäri lähtökohtaisesti arvioi sitä lainsäädäntöä ja sitä, löytyykö näissä kahdessa yhtä. Hyvin usein ei löydy, niin kuin tiedämme tässäkin salissa näistä tapauksista. Mutta ehkä voisi pohtia vielä kertaalleen Ronkaisen tekemän lakialoitteen pohjalta sitä, että tässä siirryttäisiin käänte-

Pöytäkirja PTK 7/2021 vp

sen todistustaakan järjestelmään, jossa siis vakuutuslääkärin tulisi osoittaa hoitavan lääkärin arvio vääräksi. Muussa tapauksessa tässä ei tulla varmastikaan pääsemään kovin hyvään. Kuten edustaja Sarkkinenkin sanoi, sataprosenttista järjestelmää ei ole, mutta tämä varmaan muuttaisi ehkä ne pahimmat ylilyönnit sieltä sellaisiksi, että niitä ei enää jatkossa tapahtuisi. — Kiitos.

Yleiskeskustelu päättyi ja asian käsittely keskeytettiin.

9. Seksuaalirikoksesta Suomessa tuomitun oleskeluluvan peruuttaminen ja karkoitus

Kansalaisaloite KAA 5/2019 vp

Valiokunnan mietintö HaVM 29/2020 vp

Ainoa käsittely

Toinen varapuhemies Juho Eerola: Ainoaan käsittelyyn esitellään päiväjärjestyksen 9. asia. Tässä käsittelyn pohjana on hallintovaliokunnan mietintö HaVM 29/2020 vp.

Keskustelun avaa hallintovaliokunnan puheenjohtaja, edustaja Purra, joka esittelee mietinnön.

Keskustelu

19.25 Riikka Purra ps (esittelypuheenvuoro): Arvoisa herra puhemies! Esittelen lyhyesti hallintovaliokunnan mietinnön kansalaisaloitteesta koskien seksuaalirikoksesta Suomessa tuomitun oleskeluluvan peruuttamista ja karkotusta:

Kansalaisaloitteessa ehdotetaan lainvalmisteluun ryhtymistä ja ulkomaalaislain muuttamista sen varmistamiseksi, että seksuaalirikokseen syyllistynyt ulkomaalainen menettäisi automaattisesti oleskelulupansa ja että hänet voitaisiin karkottaa välittömästi. Lisäksi perusteluissa esitetään, että rikoksesta tuomittu on otettava välittömästi säilöön mahdollisen pakenemisen estämiseksi ja että tuomittu ei saisi hakea Suomen kansalaisuutta riippumatta siitä, missä maassa rikos on tehty. Aloitetta perustellaan seksuaalirikosten kansalaisissa aiheuttamalla turvattomuudentunteella, rikosten vakavuudella ja ulkomaalaisten tekemien rikosten osuudella kaikista rikoksista. Aloite on kerännyt huomattavan määrän kannattajia, lähes 120 000 kannatusilmoitusta.

Mietinnössämme käsitellään laajasti voimassa olevaa ulkomaalaisten maasta poistamista koskevaa lainsäädäntöä ja sen soveltamista ja täytäntöönpanon käytännön ongelmia. Samoin mietinnössä kuvataan Suomessa tapahtuvaa seksuaalirikollisuutta, kansainvälisen suojeluaseman lakkauttamista ja peruuttamista ja kansalaisuuden saamisen edellyttämää nuhteettomuutta. Huomionarvoisaa on, että jo nykyinen lainsäädäntö mahdollistaa seksuaalirikokseen syyllistyneen ulkomaalaisen karkottamisen. Voimassa olevat säännökset mahdollistavat eräiltä osin rikoksiin syyllistyneiden maasta poistamisen lievemmin perustein kuin kansalaisaloitteessa ehdotetaan. Varsinaiset aloitteessa vaaditut automaatiot eivät ole mahdollisia.

Valiokunta ehdottaa edellä mainitut asiat huomioiden, että kansalaisaloite hylätään. Valiokunta pitää kuitenkin aloitteessa esiin nostettua asiaa tärkeänä ja korostaa, että seksuaalirikokset ovat omiaan heikentämään kansalaisten turvallisuudentunnetta.

Pöytäkirja PTK 7/2021 vp

Mietinnössä käsitellään laajasti myös palauttamisen ja maasta poistamisen problematiikkaa, kuten usein hallintovaliokunnan maahanmuuttoa käsittelevissä mietinnöissä ja lausunnoissa. Valiokunta jälleen korostaa, että rikoksiin syyllistyneiden maasta poistamisen tulee olla mahdollisimman sujuvaa ja nopeaa, minkä vuoksi myös prosessien tulee olla tehokkaita. Näin ei nyt kuitenkaan ole. Käännyttäminen voi lyhimmillään kestää vain muutamia päiviä, mutta yleensä sekin kestää pidempään. Turvapaikanhakijoita ei myöskään käännytetä rikosperusteella kesken turvapaikkaprosessin, koska heillä on pääsääntöisesti oikeus oleskella maassa hakemuksensa käsittelyn ajan. Karkottamismenettely voi kestää jopa vuosia. Keskimäärin karkottamisasioiden kokonaiskäsittelyaika on saadun selvityksen mukaan tasolla 480 vuorokautta. Myös muutoksenhakutuomioistuinten käsittelyajat ovat pitkiä. Tällaiset ajat ovat valiokunnan käsityksen mukaan liian pitkiä, mikä aiheuttaa tyytymättömyyttä ja vastakkainasettelua.

Vastakkainasettelua aiheuttaa ulkomaalaisia koskeva maahanmuutto- ja turvapaikkapolitiikka valiokunnan mukaan laajemminkin. Valiokunta kuvaa, kuinka EU:ssa yli 20 vuotta tavoitteena ollut yhteistä maahanmuutto- ja turvapaikkapolitiikkaa ei ole kyetty toteuttamaan. Yhteisten sääntöjen puuttuminen näkyy muun muassa palautuspolitiikassa, joka siis toimii huonosti. Merkittävä osa turvapaikanhakijoista ei täytä turvapaikan tai kansainvälisen suojelun saamisen edellytyksiä. Palauttaminen ei toimi muun muassa sen vuoksi, etteivät valtiot ole välttämättä halukkaita ottamaan takaisin omia kansalaisiaan.

Vaikka mietinnössä esitetään siis aloitteen hylkäämistä, esittää valiokunta voimakkaan lausuman: ”Eduskunta edellyttää, että hallitus huolehtii seksuaalirikoksiin ja törkeisiin rikoksiin syyllistyneiden ulkomaalaisten nopeasta ja tehokkaasta maasta poistamisesta sekä varmistaa muutoinkin kansalaisten turvallisuudentunteen ja rikosten uhrien ja asianosaisten itsensä oikeusturvan parantamiseksi entistä sujuvammat käsittelyprosessit rikosasioissa.” Lisäksi lausumassa vaaditaan, että hallitus antaa valiokunnalle selvityksen tehdyistä toimenpiteistä ja niiden tuloksista.

Mietintöön sisältyy yksi vastalause.

Toinen varapuhemies Juho Eerola: Näin, ja sitten muuhun keskusteluun. — Edustaja Honkasalo.

19.30 Veronika Honkasalo vas: Arvoisa puhemies! Jokaisen tulee olla Suomessa lain edessä tasavertainen: samasta rikoksesta tulee antaa sama tuomio riippumatta kansalaisuudesta. Suomen on kaikissa tilanteissa kunnioitettava kansainvälisiä ihmisoikeussopimuksia. Viranomaisilla on jo nyt hyvin laaja harkintavalta esimerkiksi karkotuksiin liittyen, myös melko lievien rikosten perusteella. Suomi on edelleen oikeusvaltio, ja tästä me tulemme pitämään kiinni.

Arvoisa puhemies! Seksuaalirikoksissa ei ole kyse maahanmuuttopolitiikasta. Viranomaisilla on nykyisinkin hyvin laaja harkintavalta aloitteessa vaadittaviin toimiin. Suomen on noudatettava perustuslakia ja kansainvälisiä ihmisoikeussopimuksia. Esimerkiksi pakolaista ei voida palauttaa alueelle, jolla häntä uhkaa kidutus tai muu epäinhimillinen kohtelu.

Seksuaalirikoksissa ei ole kyse maahanmuutosta — myös suomalaistaustaiset tekevät seksuaalirikoksia. Vasemmisto peräänkuuluttaa ennaltaehkäisyn ja rikosten uhrien tuki- palveluihin panostamista. Keskiössä tässä työssä on tekeillä oleva seksuaalirikoslainsäädännön kokonaisuudistus. Se on tämän hallituksen tärkeimpiä uudistuksia, ja meidän tulee

Pöytäkirja PTK 7/2021 vp

huolehtia, että se saadaan maaliin. Suuri ongelma Suomessa on tällä hetkellä se, että uhrin nykyään uskaltavat vain harvoin viedä näitä järkyttäviä rikoksia eteenpäin eivätkä ne etene oikeusjärjestelmässämme niin kuin niiden pitäisi. Tällä hetkellä vain joka kuudes poliisille ilmoitetusta raiskauksesta johtaa tuomioon. Uhrille järjestelmä tarkoittaa tällä hetkellä sitä, että oikeuden toteutuminen on kiinni siitä, kuka lakia tulkitsee.

Karkotus puuttuu vakavasti sekä karkotettavan että hänen lähipiirinsä perustuslaissa taattuihin oikeuksiin. Karkotusta arvioidessa on aina selvitettävä, olisiko mahdollista käyttää vähemmän perusoikeuksiin puuttuvaa keinoa.

Arvoisa puhemies! Haluaisin vielä tuoda esille, että tämä kansalaisaloite, joka on nyt esitetty, on ristiriidassa muun muassa perustuslain, Euroopan ihmisoikeussopimuksen, Euroopan unionin perusoikeuskirjan, YK:n kidutuksen vastaisen sopimuksen, Geneven pakolaissopimuksen ja YK:n kansalaisoikeuksia ja poliittisia oikeuksia koskevan yleissopimuksen kanssa. Suomen lainsäädäntö mahdollistaa jo nyt varsin laajasti vakavien rikosten perusteella jo myönnetyn oleskeluluvan perumisen tai uuden luvan myöntämättä jättämisen, ulkomaalaisen karkottamisen sekä kaksoiskansalaisuuden lakkauttamisen. [Puhemies koputtaa] Hallintovaliokunta on käsittelyssään kuullut laajasti asiantuntijoita ja todennut nykyisen lainsäädännön vastaavan jo pitkälti aloitteen esittämiin vaatimuksiin siinä määrin kuin mahdollista. [Ben Zyskowiec: Annoitte väärän todistuksen! Ei se mahdollista oleskeluluvan lakkauttamista, vaikka olisi tehnyt minkäläisen rötöksen!]

Toinen varapuhemies Juho Eerola: Edustaja Rantanen.

19.33 Mari Rantanen ps: Arvoisa puhemies! Käsittelemme jo toista kertaa tässä talossa vastaavaa kansalaisaloitetta. Tämä on nyt toinen kerta, kun tämä tänne tuodaan, ja yli 118 000 ihmistä on tämän tärkeän aloitteen allekirjoittanut. Tässä on pitkälti kysymys siitä, miten kansalaiset kokevat saavansa oikeutta ja mitä he pitävät oikeudenmukaisena tässä maassa. Itse asiassa presidentti Niinistökin on nostonut useasti esiin viime vuosien puheissansa sitä, että tässä maassa tulisi pohtia tarkasti sitä, että silloin kun tänne joku tulee turvaa hakemaan ja sitä myönnetään, niin hän ei saisi tässä maassa aiheuttaa turvattuutta itse ympärilleen. Ja toisaalta Niinistö on tuonut myös sen asian esiin, että meidän pitäisi pystyä tässä maassa katsomaan lainsäädännössä sitä, mikä on yleinen etu ja mikä on yksilön etu ja mikä näiden tasapaino on.

Arvoisa puhemies! Edustaja Honkasalo tässä äsken antoi hiukan erikoisen lausunnon siltä osin, että itse asiassa kansainväliset sopimukset ja Geneven pakolaissopimus antavat mahdollisuuden palauttaa ihmisen sinne, mistä hän on tullut, mutta meidän oma perustuslakimme ei sitä anna, vaan sinne on leivottu sisään momentti, joka tämän estää — tiedoksi tämä. Mutta lähtökohtaisesti tästä hallintovaliokunnan mietinnöstä näkee sen, että on mahdollisuuksia tehdä näille asioille jotain, jos tahtoa on. Jos me arvotamme täällä uhrin oikeudet tekijän edelle, niin meillä on myös mahdollisuus puuttua tähän. Se argumentti, että kyllä suomalaisetkin raiskaavat, on kyllä vähän omituinen siitä lähtökohdasta, että miksi me haluaisimme tänne lisää raiskaajia, jos suomalaisetkin raiskaavat. Heitä ei halua kukaan tänne. Nämä ovat niin törkeitä rikoksia toista ihmistä kohtaan, että on täysin mahdotonta ajatella, että kun tuokin raiskaa, niin ei se haittaa, jos tuokin raiskaa. Ja toisaalta pidän kyllä hyvin erikoisena sellaista ajatusta, että maahanmuuttajatausta tekee tekijästä jotenkin tämmöisen suojeltavan kohteen, kuten hyvin usein tuntuu, että vasemmisto tätä asiaa esittää. Mielestäni on juuri toisinpäin: jos aiheutat täällä turvattuutta, niin silloin ulos.

Pöytäkirja PTK 7/2021 vp

On kiistatta selvää, että eritoten seksuaalirikoksissa maahanmuuttajataustaisten yliedustus on suuri. Se on tietyistä taustamaista tulevilla erityisen suuri, kun katsotaan tilastoja. Esimerkiksi Helsingissä he edustavat jopa yli 50:tä prosenttia tekijöistä, ja silloin voidaan tietysti kysyä, onko mitään järkeä, että me emme tee tälle asialle mitään. On melko hupaisaa, kun tämä sali on monilta osin varsin EU-uskovainen ja mielellään täällä EU:hun vedotaan, että vaikka Euroopan unionin erilaiset direktiivit antaisivat mahdollisuuden tehdä täällä tiukempaa lainsäädäntöä, niin Suomi unohtaa ne aina siinä kohtaa, kun tarkoittaisi sitä, että ne olisivat tiukennuksia maahanmuuttajataustaisten oikeuksiin. Velvollisuuksiaan heillä ei vissiin kauheasti tällä hetkellä olekaan.

Todella tässä on kysymys mitä suurimmassa määrin — tätä aloitetta ei voida tällaiseen täytäntöön panna eikä laittaa lain sisään — siitä, ottaako tämä sali vakavissaan tämän huolen, jonka kansalaiset meille esittävät. Mielestäni se pitäisi ottaa vakavissaan sen sijaan, että toistuvasti tämä samantyyppinen aloite tähän saliin tulee. Eikä se olisi edes millään lailla epäinhimillistä, jos me otettaisiin edes ne tiukennukset, mitä EU-direktiivitkin antavat meille mahdollisuuden tehdä lainsäädäntöön. Ja siitä onkin kysymys silloin, kun puhutaan politiikan erilaisuudesta. Perussuomalaiset ovat valmiita tekemään erilaisia lainsäädäntömuutoksia, jotka itse asiassa eivät riko kansainvälisiä sopimuksia, eivät riko EU-direktiivejä, mutta jostain syystä tästä salista ei löydy sitä tahtoa, että me katsoisimme uhrien olevan tärkeämpi suojelukohde kuin sellaisen henkilön, joka on maahanmuuttajataustainen. [Mika Kari: Ei pidä paikkaansa, olipa väite!]

Toinen varapuhemies Juho Eerola: Edustaja Purra.

19.39 Riikka Purra ps: Arvoisa herra puhemies! Tietyt maahanmuuttajaryhmät ovat Suomessa, samoin kuin lähes kaikissa muissakin länsimaissa, reilusti yliedustettuna seksuaalirikosten tekijöinä. Seksuaalirikoksiin syyllistyvät tilastollisesti erityisesti miehet, jotka tulevat konfliktialueilta ja maista tai kulttuureista, joissa naisen asema on heikko ja sukupuolten välinen tasa-arvo olematonta. Afrikassa ja Lähi-idässä syntyneiden miesten raiskausrikollisuuden taso on 17-kertainen syntyperäisiin suomalaisiin nähden. Tilastokeskuksen tuoreissa tilastoissa korostuvat erityisesti irakilaiset miehet, jotka ovat seksuaalirikoksissa epäiltyinä lähes 13-kertaisesti suomalaisiin miehiin nähden.

Ulkomaalaisten yliedustus seksuaalirikostilastoissa on suoraan seurausta hallitsemattomasta ja vääränlaisesta maahanmuutosta. Sitä ei korjata valistuskampanjoilla tai TikTok-videoilla, ei naisen asemasta kertovilla sarjakuvilla, ei kulttuurisella ymmärtämisellä eikä syrjinnän vastaisilla toimilla. Somalialaistustainen feministiaktivisti Ayaan Hirsi Ali kuvaa juuri ilmestyneessä kirjassaan tätä naisvihamielisistä maista saapunutta massamaahanmuuttoa ja sen yhteyttä seksuaaliseen häirintään ja seksuaalirikoksiin. Hänen mukaansa poliitikot, jotka väistelevät tätä päivän selvää yhteyttä, ovat kyvyttömiä ja todellisuuspakoisia. Heitä näyttää tässäkin salissa olevan.

Suomalaisten henkilökohtaisen koskemattomuuden ja turvallisuuden vuoksi lainsäädännölliset muutokset turvapaikka- ja maahanmuuttopolitiikkaan ovat välttämättömiä. Hallintovaliokunta lähettää mietinnössään ja sen yksimielisessä lausumassa hallitukselle voimakkaan viestin seksuaalirikoksiin syyllistyneiden ulkomaalaisten nopeasta ja tehokkaasta maasta poistamisesta. Vaikka muuten kansalaisaloitteessa ehdotetut lakimuutokset eivät ole toteutettavissa, nousi aloitteen käsittelyn yhteydessä nopeasti esiin sellaisia toteu-

Pöytäkirja PTK 7/2021 vp

tettavia sääntelymahdollisuuksia, joilla voimassa olevaa ulkomaalaislainsäädäntöä voitaisiin tarpeelliseksi katsottavalla tavalla kiristää.

Perussuomalaiset jättivät valiokunnan mietintöön vastalauseen ja yhteisen lausuman lisäksi kolme muuta lausumaa, joissa esitetään näitä lainsäädännöllisiä muutoksia. Nämä liittyvät ulkomaalaislain osalta EU:n määritelmädirektiiviin ja paluudirektiiviin sekä Suomen kansalaisuuslakiin.

EU:n määritelmädirektiivi mahdollistaa kansainvälisen suojeluaseman poistamisen tiettyissä tilanteissa rikos- ja turvallisuusperusteilla. Suomi ei ole kuitenkaan direktiivin kansallisen täytäntöönpanon yhteydessä ottanut tätä mahdollisuutta osaksi kansallista lainsäädäntöään, minkä vuoksi kansainvälisen suojelun asemaa ei voida Suomen voimassa olevan lainsäädännön mukaan peruuttaa tai lakkauttaa sillä perusteella, että henkilö on syylistynyt Suomessa oleskelunsa aikana rikokseen. [Ben Zyskowicz: Kuulitteko, edustaja Honkasalo?] Tämä on ongelmallista, mikä on tunnistettu myös valiokunnan mietinnössä toteamalla, että määritelmädirektiivi on syytä saattaa Suomessa voimaan tältäkin osin. Perussuomalaiset vaativat, että hallitus ryhtyy viivytyksettä toimenpiteisiin, joilla mahdollistetaan suojeluaseman poistaminen tällaiselta henkilöltä.

EU:n paluudirektiivin ja sitä koskevan oikeuskäytännön mukaan säilöönotto ei ole mahdollista palauttamisen perusteella niin kauan kuin palautettavalla on lupa jäädä maahan. Direktiivin 2 artikla antaa toisaalta jäsenvaltioille mahdollisuuden olla soveltamatta direktiiviä rikoksen perusteella palautettaviin henkilöihin. Yllätys yllätys, Suomi ei ole tätä soveltamisalarajausta kuitenkaan tehnyt. Perussuomalaiset vaativat, että säilöönoton käyttöala tulee laajentaa paluudirektiivin mahdollistamalla tavalla siten, että palautettava rikollinen henkilö voidaan välittömästi ottaa säilöön. Säilöönotto on lisäksi ainoa käytännössä toimiva turvaamistoimi onnistuneen maasta poistamisen varmistamiseksi.

Kolmanneksi vaadimme, että kansalaisuuslakia muutetaan siten, että vakavaan rikokseen syyllistyneet ulkomaalaiset eivät koskaan voi saada Suomen kansalaisuutta. Esimerkkiä voidaan ottaa Tanskasta, missä muun muassa seksuaalirikoksiin syyllistyneiltä ulkomaalaisilta on pysyvästi suljettu pois mahdollisuus saada kansalaisuus.

Lainsäädännöllisiä keinoja reagoida ulkomaalaisten tekemiin rikoksiin olisi siis käytettävissä. Ongelmana on, ettei niitä haluta käyttää — mieluummin taas pöyristymisiä, nollatoleranssia ja typerä veronmaksajan rahalla tuotettuja valistusvideoita.

Arvoisa puhemies! Esitän, että eduskunta hyväksyy perussuomalaisten vastalauseen mukaiset kolme lausumaa. [Mauri Peltokangas: Siellä tuli faktaa, toisin kuin vasemmalta!]

Toinen varapuhemies Juho Eerola: Edustaja Vestman — poissa. Edustaja Halla-aho — paikalla.

19.45 Jussi Halla-aho ps: Arvoisa herra puhemies! Naisten oikeudet ovat korkealla punavihreän hallituksen agendalla. Yksi sokea piste punavihreillä kuitenkin on: ulkomaalaisten miesten, pääasiassa arabien ja afrikkalaisten, tekemät seksuaalirikokset.

Punavihreä ajattelu perustuu intersektionaaliseen uhrhierarkiaan. Afrikkalais- ja arabi-taustainen mies on tämän uhrhierarkian huipulla. Hänen oikeutensa, tässä tapauksessa oikeus oleskella Suomessa veronmaksajien rahalla, ohittaa kaikki muut oikeudet, mukaan lukien naisten ja lasten oikeuden olla joutumatta ahdistelluksi tai raiskatuksi. Tämän kansalaisaloitteen ympärillä käyty keskustelu, tai sen puute, on tuonut hyvin esiin tämän epäterveen punavihreän ajattelutavan.

Pöytäkirja PTK 7/2021 vp

Punavihreät pakenevat tätä aihetta sanomalla, että raiskaus on raiskaus, teki sen suomalainen tai ulkomaalainen. Se ei kuitenkaan ole aivan sama asia. Ensinnäkin ulkomaalaisen rikollisen kohdalla voimme varmistaa, että hän ei tee rikosta uudelleen ainakaan Suomessa. Toiseksi ulkomaalaisten tekemät seksuaalirikokset ovat erityisongelma, koska eräät maahanmuuttajaryhmät ovat räikeästi yliedustettuna näiden rikosten tekijöinä. Kyseiset ryhmät voidaan varsin helposti määritellä sekä lähtömaan että maahantuloperusteen mukaan.

Pahimpina vuosina yli puolet pääkaupunkiseudulla tietoon tulleista raiskauksista on maahanmuuttajien tekemiä. On älyllisesti aika veltoa sanoa, ettei tämä ongelma liity maahanmuuttoon. Näillä henkilöillä on kohonnut alttius seksuaalirikoksiin, eikä suomalainen rikosseuraamusjärjestelmä selvästikään muodosta riittävää pelotetta. Miksi muodostaisikaan? Pahimmassakin tapauksessa seuraamus toisen ihmisen elämän tuhoamisesta on vuosi tai pari hotellimaisissa olosuhteissa. Sakoille tai vahingonkorvauksille tekijät päästävät räkänaurun.

Mahdollisimman automaattinen maasta poistaminen on oikeudenmukainen seuraamus henkilölle, joka kiittää saamastaan suojelusta ja ylläpidosta raiskaamalla naisia ja lapsia, mutta se on myös pelote, joka toivon mukaan ehkäisee tällaisia tekoja. Pitää muistaa, että turvapaikkashoppailijat tulevat Suomeen vastikkeettoman rahan houkuttelemena. Eivät he mielellään ota sitä riskiä, että kissanpäivät uuninpankolla loppuvat. Automaattinen karkotus ei ole kohtuuton eikä epäinhimillinen seuraamus. Jos maasta poistaminen on lain säättämä seuraamus raiskauksesta, raiskaukseen ryhtyvä henkilö valitsee maasta poistamisen vapaasti. Suomeen tulemisen ja Suomessa pysymisen ei pidä olla ihmisoikeuksia vaan etuoikeuksia.

Kuten hallintovaliokunnan mietinnöstä käy ilmi, lakia ei voida muuttaa kansalaisaloitteessa esitetyllä tavalla. Sen sijaan kansalaisaloitteen tavoitetta voidaan edistää lukuisilla erillisillä lakimuutoksilla, joita tuodaan esiin perussuomalaisten vastalauseessa.

Arvoisa puhemies! Kannatan edustaja Purran tekemää esitystä.

Toinen varapuhemies Juho Eerola: Edustaja Zyskowicz.

19.49 Ben Zyskowicz kok: Arvoisa herra puheenjohtaja! Arvoiset kansanedustajat! Hallintovaliokunta on tehnyt tämän kansalaisaloitteen käsittelyssä hyvää työtä, ja kannustan kaikkia kansanedustajia mutta myös virkamiehiä hallituksessa, ja miksei ministereitkin, perehtymään tähän hallintovaliokunnan mietintöön.

Edustaja Honkasalo puheenvuoronsa perusteella luulee — vilpittömästi, en epäile sitä hetkeäkään — että jos kansainvälistä suojelua Suomessa saanut eli oleskeluluvan kansainvälisen suojelun perusteella Suomessa saanut henkilö syyllistyy vaikkapa murhaan tai raiskaukseen, mitä molempia on valitettavasti tapahtunut, niin tämän henkilön kohtalona on tulla karkotetuksi Suomesta, ellei niin sanottu palautuskielto, joka on ehdoton, sitä estä. Edustaja Honkasalo, tämä käsitys, joka teilläkin puheenvuoronne valossa näyttää olevan, on valitettavasti väärä. Siis ulkomaalainen, joka on saanut Suomessa kansainvälistä suojelua, eli joko pakolaisaseman tai toissijaisen suojelun perusteella oleskeluluvan, ei joudu karkotetuksi, vaikka hän Suomessa syyllistyisi murhaan, vaikka hän Suomessa raiskaisi. Tässä ei siis ole esteenä tämä palautuskielto, joka totta kai olisi viime kädessä esteenä, vaan esteenä on se, että Suomessa ei häneltä voida lakkauttaa tätä kansainvälisen suojelun asemaa näiden törkeiden rikosten perusteella.

Pöytäkirja PTK 7/2021 vp

Kuten valiokunnan mietinnön sivulta 9 — varmistetaan vielä [Puhuja selaa mietintöä], todellakin sivulta 9 — käy hyvin ilmi, niin Euroopan unionissa hyväksytty määritelmädirektiivi merkitsee sitä, että kansainvälisen suojelun antama status voidaan lakkauttaa, jos ihminen on ”yhteiskunnalle vaarallinen kyseisessä jäsenvaltiossa, koska hänet on lainvoiman saaneella tuomiolla tuomittu erityisen törkeästä rikoksesta”. Nyt vain on niin, että tätä määritelmädirektiivin kohtaa, joka ei siis ollut sitova, ei Suomessa otettu osaksi lainsäädäntöämme. [Mauri Peltokangas: Oijoi!] Eli kun yleinen käsitys on se, että jos ulkomaalainen kansainvälisen suojelun saanut henkilö murhaa, raiskaa tai tekee lievempiäkin rikoksia, niin tällainen henkilö karkotetaan Suomesta, ellei niin sanottu ehdoton palautuskielto ole esteenä, niin tämä yleinen käsitys on virheellinen. Tämä näkyy hyvin valiokunnan mietinnön sivulta 9.

No, miksi tätä määritelmädirektiivin kohtaa ei otettu Suomessa käytäntöön? Määritelmädirektiivin kansallista voimaan saattamista koskevassa hallituksen esityksessä tätä perusteltiin sillä — ja tämä oli siis jo vuonna 2007 — että nämä kohdat ovat ongelmallisia ja ristiriidassa pakolaissopimuksen määräysten kanssa. Siis Suomessa tiedettiin paremmin kuin unionissa ja muissa unionin jäsenmaissa, että nämä direktiivin kohdat ovat ristiriidassa pakolaissopimuksen kanssa. Meillä ollaan siis viisaampia tässä suhteessa.

En nyt mene siihen laajempaan ongelmakenttään, miksi Suomessa tulkitaan omaa perustuslakiamme hyvin tiukasti ja kansainvälisiä sopimuksia tiukemmin kuin monissa muissa maissa, mutta tässäkin tämä ongelma nähdäkseni näkyy, vaikken tuolloista käsittelyä sen tarkemmin seurannutkaan.

Nyt on siis niin, että jos tällainen ulkomaalainen raiskaaja tuomitaan vankilaan, hän istuu siellä pari vuotta ja sen jälkeen hän omaa saman oleskeluluvan kuin ennen tätä raiskausta. Ajatelkaa, mikä signaali hänelle olisi se, että häneltä tämä kansainvälisen suojelun asema lakkautettaisiin, signaali siitä, että hän ei saakaan olla Suomessa, hän joutuukin Suomesta pois, ja mikä signaali tämä olisi myös kaikille muille hänen lähipiirissään oleville tai muille, jotka tulevat tästä tietoisiksi. Mutta Suomi ei siis näin nykyisen lainsäädännön mukaan voi tehdä. Istut pari vuotta linnassa, sen jälkeen sinulla on sama oleskelulupa jatkaa oleskeluasi tässä maailman parhaassa maassa kuin oli ennen näitä raiskausrikoksiasi. [Jussi Halla-aho: Bileet jatkuu!] On todella suuri sääli, että Suomi ei halua antaa sitä signaalia, että kun raiskaat, murhaat tai teet muita vakavia rikoksia, niin joudut Suomesta pois. Sehän olisi se todellinen sanktio, joka vaikuttaisi näiden rikollisten käyttäytymiseen, sikäli kuin näissä rikostilanteissa heidän aivoissaan yleensä mikään ajatus sillä hetkellä pyörii. [Mauri Peltokangas: Kultapojista halutaan pitää huolta!]

Nyt eduskunnan hallintovaliokunta on ollut täysin yksimielinen siitä — edustaja Honkasalo, täysin yksimielinen, teidän puoluetoverinne ja muut — että tämä asiantila Suomessa tulee korjata, ja täällä valiokunnan mietinnön sivulla 13 todetaan, että ”valiokunta katsoo, että määritelmädirektiivi on syytä saattaa Suomessa voimaan tältäkin osin”. Eikö tämä ole hyvä ehdotus? Kun murhaat, kun raiskaat, sinut karkotetaan Suomesta, ellei niin sanottu ehdoton palautuskielto ole esteenä, ja silloinkin, kun se on esteenä, se on esteenä sen aikaa kuin se on esteenä, ja sen jälkeen tämä karkotus täytäntöönpannaan.

Arvoisa herra puhemies! Tämä hallintovaliokunnan yksimielinen kanta tämän asian osalta on mielestäni todella arvokas, ja toivon totisesti, että maan hallitus hyvin nopeasti toisi eduskunnalle lakiesityksen, jolla tämä hallintovaliokunnan mietinnöstä ilmenevä yksimielinen kanta saatettaisiin maassamme voimaan.

Toinen varapuhemies Juho Eerola: Näin. — Edustaja Elo.

19.56 Tiina Elo vihr: Arvoisa puhemies! Tässä käsitteillä olevassa kansalaisaloitteessa ehdotetaan lainvalmisteluun ryhtymistä ja/tai ulkomaalaislain muuttamista sen varmistamiseksi, että seksuaalirikokseen Suomessa syyllistynyt ulkomaalainen menettäisi automaattisesti oleskelulupansa ja että hänet voitaisiin karkottaa välittömästi. Lisäksi aloitteen perusteluissa esitetään, että rikoksesta tuomittu on otettava välittömästi säilöön mahdollisen pakenemisen estämiseksi ja että tuomittu ei saisi hakea Suomen kansalaisuutta riippumatta siitä, missä maassa rikos on tehty. Aloitetta perusteellaan seksuaalirikosten kansalaisissa aiheuttamalla turvattomuudentunteella, näiden rikosten vakavuudella ja ulkomaalaisten tekemien seksuaalirikosten osuudella kaikista seksuaalirikoksista. Nykyistä lainsäädäntöä pidetään aloitteessa riittämättömänä.

Arvoisa puhemies! Aloitteen tekijät ovat nostaneet esiin tärkeän asian. Seksuaalirikokset ovat vakavia rikoksia, jotka jättävät uhriin syvät jäljet. Seksuaalirikoksia on pystyttävä torjumaan ja ennaltaehkäisemään nykyistä tehokkaammin, ja uhreja on pystyttävä suojelemaan ja auttamaan nykyistä paremmin.

Arvoisa puhemies! Kuten täällä on jo todettu, hallintovaliokunta käsitteli kansalaisaloitetta perusteellisesti kuullen laajasti asiantuntijoita. Suomessa kaikki, myös täällä oleskelevat ulkomaalaiset, ovat rikosoikeudellisessa vastuussa teoistaan. Ulkomaalaiset tuomitaan teoistaan rangaistukseen vastaavasti kuin muutkin rikokseen syyllistyneet. Suomen voimassa oleva lainsäädäntö sisältää jo nyt laajat mahdollisuudet rikoksiin syyllistyneiden ulkomaalaisten karkottamiseen. Ulkomaalaista ei kuitenkaan saa perustuslain mukaan karkottaa, luovuttaa tai palauttaa, jos häntä tämän vuoksi uhkaa kuolemanrangaistus, kidutus tai muu ihmisarvoa loukkaava kohtelu. [Jussi Halla-ahon välihuuto]

Valiokunnan saaman selvityksen mukaan poliisi tekee käännättämis- tai karkottamisesityksen käytännössä aina kun ulkomaalaislaissa säädetyt perusteet esityksen tekemiselle täyttyvät. Valiokunta korostaa mietinnössään, että on tärkeää varmistaa, että maasta poistaminen saadaan mahdollisimman tehokkaasti toteutettua ja että viranomaisten välinen tiedonkulku sujuu ongelmitta.

Arvoisa puhemies! Nyt käsiteltävänä olevassa kansalaisaloitteessa on paljon samoja piirteitä kuin muutama vuosi sitten käsitellyssä kansalaisaloitteessa, jossa ehdotettiin vakaviin rikoksiin syyllistyneen ulkomaalaisen karkottamista vankeusrangaistuksen pituudesta riippumatta. Aloitteet eroavat siinä, että nyt käsitellyssä olevassa aloitteessa huomio kiinnitetään ainoastaan seksuaalirikoksiin sekä niihin syyllistyneiden ulkomaalaisten mahdollisimman nopeaan maasta poistamiseen. Eduskunta hylkäsi silloisen hallintovaliokunnan mietintöön perustuen aiemman kansalaisaloitteen. Tuolloin kävi selväksi, että vaaditut asiat olisivat heikentäneet olemassa olevaa lainsäädäntöä.

Arvoisa puhemies! Lopuksi vielä yleisesti seksuaalirikoksista: Seksuaalirikoksia tekevät kaikenlaiset ihmiset taustaan katsomatta, ja myös uhriksi joutuu kaikenlaisia ihmisiä. Valitettavasti poliisin tietoon tulee vain osa seksuaalirikoksista. Pelko ja häpeä voivat estää rikosilmoituksen tekemisen. Aina uhri ei myöskään tunnista joutuneensa rikoksen uhriksi. [Riikka Purran välihuuto] On pelottavaa, että esimerkiksi nuorten lähestyminen seksuaalissävytteisesti sosiaalisessa mediassa on niin yleistä, ettei sitä osata edes välttämättä nähdä rikollisena toimintana. Parhailleen on meneillään seksuaalirikoslainsäädännön kokonaisuudistus, jossa lähtökohtina ovat koskemattomuus ja seksuaalinen itsemääräämisoikeus. Siinä muun muassa arvioidaan törkeimpien väkivalta- ja seksuaalirikosten rangaista-

Pöytäkirja PTK 7/2021 vp

vuotta niin, että rangaistukset ovat oikealla tasolla suhteessa teon vahingollisuuteen ja muista rikoksista langetettavaan rangaistuksiin. Lisäksi on laadittu hallitusohjelman tavoitteiden mukainen naisiin kohdistuvan väkivallan torjunnan ohjelma. Poliisin, syyttäjälaitoksen ja tuomioistuinten resursseja on lisättävä niin, että ne voivat käsitellä seksuaalirikosepäilyt nopeasti mutta sensitiivisesti. Käsittelyaikojen lyhentäminen on erityisen tärkeää seksuaalirikosten kohdalla, koska uhrin toipumisprosessi alkaa vasta kun rikosepäily päättyy.

Arvoisa puhemies! Aivan lopuksi korostan vielä, että ihmisten turvallisuuden kannalta on ensiarvoisen tärkeää, että pystymme jatkossa ennaltaehkäisemään seksuaalirikoksia nykyistä tehokkaammin, riippumatta siitä, ketkä niihin syyllistyvät.

Ensimmäinen varapuhemies Tarja Filatov: Edustaja Vikman.

20.01 Sofia Vikman kok: Arvoisa rouva puhemies! Kokoomus haluaa kiittää kansalaisaloitteen tekijöitä tärkeän asian esiin nostamisesta. Yhteiskunnan on turvattava jokaisen oikeus turvallisuuteen ja henkilökohtaiseen koskemattomuuteen. Suomen lakia on jokaisen noudatettava taustasta riippumatta. Ei voi olla niin, että turvan hakijasta tulee turvattomuuden aiheuttaja. [Jussi Halla-aho: Mutta niin on!]

Arvoisa puhemies! Hallintovaliokunta on tehnyt käsiteltävässä asiassa hyvää työtä ja antanut hallitukselle merkittäviä ja tärkeitä evästyksiä. Nyt hallituksen on aika toimia, tarvitaan tekoja.

Kokoomus on esittänyt ”Turvapaikat hädänalaisille, estetään väärinkäyttö” -ohjelman, että pysyvän oleskeluluvan saamisen ehdoksi asetetaan sitoutuminen yhteiskunnan sääntöjen noudattamiseen. Sen ulkomaalainen voisi osoittaa esimerkiksi suorittamalla hyväksytysti suomalaisen yhteiskunnan peruskurssin ja kurssikokeen. Kurssin ja kokeen sisältö keskittyisi suomalaisen yhteiskunnan perustaviin sääntöihin sekä perusoikeuksiin, kuten ihmisen fyysiseen koskemattomuuteen ja yhdenvertaisuuden kunnioittamiseen kaikissa tilanteissa. Kokoomuksen ehdotus on hallituksen vapaasti toteutettavissa.

Kokoomus pitää tärkeänä myös hallintovaliokunnan kannanottoa, jonka mukaan EU:n määritelmädirektiivi on syytä saattaa Suomessa kokonaisuudessaan voimaan siten, että kansainvälisen suojelun asema voidaan poistaa seksuaalirikokseen syyllistyneeltä ulkomaalaiselta. Tämä on kokoomuksen linjan mukainen kanta. Esitimme mainitussa ohjelmassamme maaliskuussa 2020, että kansainvälisen suojelun asema on poistettava henkilöltä, joka on syyllistynyt törkeään rikokseen saatuaan kansainvälisen suojelun aseman Suomessa. Muutoksella voi hallintovaliokunnan kuulemien asiantuntijoiden mukaan olla tärkeä rikoksia ennaltaehkäisevä vaikutus.

Hallintovaliokunta nostaa esiin myös karkottamisasioiden kohtuuttoman pitkät kokonaiskäsittelyajat. Ongelmana ovat valiokunnan mukaan sekä Maahanmuuttoviraston että muutoksenhakutuomioistuimen käsittelyajat. Kokoomus on esittänyt vaihtoehtobudjetissaan Maahanmuuttoviraston resursseihin 10 miljoonan euron lisäystä, mutta hallitus ei ole valitettavasti tähän tarttunut. Nyt tarvitaan hallitukselta tekoja, jotta karkottamisasioiden käsittelyajat saadaan kuriin.

Hallintovaliokunta huomauttaa mietinnössään, että Suomessa kotouttamistoimenpiteet ovat maahanmuuttajia vähemmän velvoittavia kuin esimerkiksi Tanskassa ja Norjassa. Valiokunta pitää perusteltuna, että myös Suomessa lisätään kotouttamistoimenpiteiden velvoittavuutta. Kotouttamisen toimivuus on tärkeä aihe, jota myös kokoomus on pitänyt

Pöytäkirja PTK 7/2021 vp

pitkään esillä. Suomen on kotoutettava töihin, ei työttömäksi. Olemme esittäneet, että työnhakua ja työn vastaanottamista koskevat velvoitteet astuisivat voimaan heti oleskeluluvan saamisen jälkeen. Tämäkin ehdotus on hallituksen vapaasti toteutettavissa.

Hallintovaliokunta nostaa esiin sen, etteivät palauttamiset kaikissa tapauksissa toimi kunnolla sen vuoksi, etteivät valtiot ole välttämättä halukkaita ottamaan takaisin omia kansalaisiaan. Tällainen maa on esimerkiksi Irak. Olemme kokoomuksessa esittäneet ”Turvapaikat hädänalaisille, estetään väärinkäyttö” -ohjelmassamme, että Irakille myönnettävä taloudellinen apu tehdään ehdolliseksi sille, että palautussopimus Irakin kanssa syntyy. Tämäkin ehdotus on sellainen, johon hallituksen toivon pikaisesti tarttuvan.

Ensimmäinen varapuhemies Tarja Filatov: Edustaja Peltokangas.

20.05 Mauri Peltokangas ps: Arvoisa rouva puhemies! Käsittelyssä on — nyt ainoassa käsittelyssä — kansalaisaloite ”Seksuaalirikoksesta Suomessa tuomitun oleskeluluvan peruuttaminen ja karkoitus”. Suomalaiset saavat säännöllisin väliajoin lukea lehdistä toinen toistaan järkyttävämpiä uutisia Suomessa oleskeluluvalla tai ilman olevien henkilöiden tekemistä seksuaalirikoksista. Kun tänne vasemmalle katselee, niin tuntuu välillä ja kuulostaa siltä, että näiden henkilöiden tekemät rikokset kuuluvat ihmisoikeuksiin. Järkyttävää. Toteuttamiskelpoisia lainsäädännöllisiä keinoja reagoida ulkomaalaisten tekemiin rikoksiin olisi käytettävissä. Ongelmana on, ettei nykyinen hallitus ole halukas niitä käyttämään. Kultapojista halutaan pitää hyvää huolta.

Arvoisa puhemies! Hallintovaliokunnassa käsiteltiin tätä asiaa suurella pieteteillä. Olen hyvin tyytyväinen siihen, että laajasti otettiin kantaa ja tähän käytettiin aikaa. Käynkin nyt, arvoisat kuulijat, vähän tällaista teknistä juttua läpi.

Perussuomalaiset jättivät mietintöön lausumavastalauseen, ja vastalauseen ydin on siinä, että vaikka kansalaisaloitteessa esitetyt lakimuutokset eivät olekaan toteuttamiskelpoisia, on aloitteen käsittelyn yhteydessä kuitenkin noussut esiin myös toteutettavissa olevia sääntelymahdollisuuksia, joilla voimassa olevaa ulkomaalaislainsäädäntöä voitaisiin tarpeelliseksi katsottavalla tavalla kiristää. Tähän liittyen perussuomalaiset esittävät eduskunnan hyväksyttäväksi kolme lausumaehdotusta. Ja nyt, kansalaiset, kun te kuuntelette näitä meidän lausumaehdotuksia, niin miettikää tarkoin, mitä näissä sanotaan. Nämä ovat niitä, jotka parantaisivat suomalaisen asemaa, suomalaisen turvallisuutta.

Ensimmäinen lausumaehdotuksemme oli: ”Eduskunta edellyttää, että hallitus tuo viivyttelämättä eduskunnan käsiteltäväksi esityksen ulkomaalaislain muuttamiseksi siten, että kansainvälisen suojelun asema on poistettavissa henkilöltä, jonka on perusteltua olettaa olevan vaaraksi Suomen turvallisuudelle tai joka on Suomessa oleskelunsa aikana syylistynyt törkeään rikokseen.” Tämänkaltaisen esitys toisi turvaa, ja me perussuomalaiset haluamme turvaa.

Toisena lausumaehdotuksena ”eduskunta edellyttää, että hallitus tuo viivyttelämättä eduskunnan käsiteltäväksi esityksen ulkomaalaislain muuttamiseksi siten, että henkilö, joka on rikosoikeudellisen seuraamuksen johdosta määrätty palautettavaksi, voidaan välittömästi ottaa säilöön”. Mielestäni tämän järkevämpää tapaa ei olisi turvata suomalaisia. Sellainen henkilö tulee ottaa välittömästi säilöön.

Kolmantena esitimme lausumaehdotuksen, että eduskunta edellyttää, että hallitus tuo viivyttelämättä eduskunnan käsiteltäväksi esityksen kansalaisuuslain muuttamiseksi siten, että kaikki kansalaistamisen yleisistä edellytyksistä poikkeamisen mahdollistavat lainkoh-

Pöytäkirja PTK 7/2021 vp

dat kumotaan ja samalla kansalaistamisen edellytyksiä tiukennetaan pidentämällä asu-misaikaedellytys kymmeneen vuoteen ja asettamalla kielitaitoedellytykseksi suomen kie-len hyvä suullinen ja kirjallinen taito. [Jussi Halla-aho: Kuulostaapa järkevältä!] Jos tämän järkevämpää esitystä ei joku keksi, että velvoitetaan maahamme tulevia henkilöitä oppi-maan edes suomen kieli, niin ihmettelen sitä, joka ei tällaista hyväksy.

Korostan vielä, että perussuomalaisten lausumaehdotuksissa tarkoituksemme oli saat-taa lainsäädännön tila siihen, että eteneminen tapahtuisi Suomen kansalaisten turvallisuus edellä. Jokainen voi pohtia, mikä on nykytilanne ja mihin nykypolitiikalla päästään. Hyy-säämällä saamme ongelmia, selkeillä lainmuutoksilla ja tiukentamalla niitä saamme Suo-meen turvallisuutta. — Kiitos.

Ensimmäinen varapuhemies Tarja Filatov: Edustaja Talvitie.

20.11 Mari-Leena Talvitie kok: Arvoisa rouva puhemies! Meillä on tosiaan käsittelyssä kansalaisaloite, ja mistä tässä kansalaisaloitteessa on kyse? Siinä on ehdotettu lainvalmis-teluun ryhtymistä ja/tai ulkomaalaislain muuttamista siltä osin kuin se vaatii muutosta, jot-ta Suomessa seksuaalirikoksen tehnyt ja siitä tuomittu menettää automaattisesti oleskelu-luvan ja Maahanmuuttovirastolla on lupa karkottaa tuomittu välittömästi. Lisäksi aloitteen perusteluissa on ehdotettu, että rikoksesta tuomittu on otettava välittömästi säilöön mah-dollisen pakenemisen estämiseksi ja että tuomittu ei saisi hakea Suomen kansalaisuutta riippumatta siitä, missä maassa rikos on tehty.

Kiitos kansalaisaloitteen tekijöille. Se keräsi lyhyessä ajassa loppuvuodesta 2018 mel-kein 120 000 allekirjoittajaa. Kiitos siis aiheen esille nostamisesta, vaikkakaan aloitteen si-sällön kaltainen lainvalmistelu ei suoraan ole mahdollista. Aloitimme kansalaisaloitteen käsittelyn valiokunnassa vuoden 2019 lopussa ja päätimme sen viime joulukuussa.

Seksuaalirikokseen syyllistyneen ulkomaalaisen karkottamisen osalta hallintovaliokun-ta toteaa, että maasta voidaan jo nykyisen lainsäädännön nojalla karkottaa ulkomaalainen, jonka on todettu syyllistyneen rikokseen, josta on säädetty enimmäisrangaistuksena vähin-tään yksi vuosi vankeutta, taikka jonka on todettu syyllistyneen toistuvasti rikoksiin. Mo-nelta muultakin osalta toteamme, että lainsäädäntömme on jo kunnossa.

Mutta on sitten myöskin toimia, joista valiokunta totesi, että niihin on syytä kiinnittää erityistä huomiota. Yksi on tämä rikokseen syyllistyneiden maasta poistaminen. Sen tulisi olla sujuvaa ja nopeaa, ja prosessien pitäisi olla tehokkaita. Valiokunnan kuulemisten mu-kaan näin ei todellakaan tällä hetkellä ole. Keskimäärin karkottamisasioiden kokonaiskä-sittelyaika on hallintovaliokunnan saaman selvityksen mukaan peräti 480 vuorokautta, puolitoista vuotta.

Entä sitten tämä kansainvälisen suojeluaseman lakkauttaminen seksuaalirikokseen syy-listymisen perusteella? Ehdotuksesta lakkauttaa oleskeluluvan saaneen ulkomaalaisen kansainvälinen suojeluasema seksuaalirikokseen syyllistymisen perusteella valiokunta to-tesi, että EU:n määritelmädirektiivi mahdollistaisi tiettyjen edellytysten täytyessä tämän pakolaisaseman peruuttamisen ja lakkauttamisen nimenomaan sillä perusteella, että hänet on tuomittu erityisen törkeästä rikoksesta. Direktiiviä ei ole aiemmin kuitenkaan tältä osin otettu osaksi Suomen lainsäädäntöä, ja asiantuntijakuulemisissa muodostui käsitys sellai-sesta mahdollisuudesta, että törkeään rikokseen syyllistyminen voi johtaa kansainvälisen suojeluaseman menettämiseen ja tätä kautta mahdollisesti maasta poistamiseen ja se saat-taa toimia myös ennaltaehkäisevänä tekijänä. Tältä osin valiokunta tekikin merkittävän

Pöytäkirja PTK 7/2021 vp

kannanoton: katsomme, että määritelmädirektiivi on syytä saattaa Suomessa voimaan tältäkin osin, ja valiokunta totesi, että olisi tärkeää, että tämä säännös sisältyisi myös EU:n maahanmuutto- ja turvapaikkapolitiikan uudistamiskokonaisuuteen, joka on parhaillaan EU:n tasolla valmistelussa ja tulee päätöksentekoon toivottavasti lähiaikoina.

Arvoisa rouva puhemies! Tulemme huomenna äänestämään kolmesta vastalauseen lausumaehdotuksesta.

Ensimmäinen koskee sitä, että hallitus tuo viivyttelämättä eduskunnan käsiteltäväksi esityksen ulkomaalaislain muuttamiseksi siten, että kansainvälisen suojelun asema on poistettavissa henkilöltä, jonka on perusteltua olettaa olevan vaaraksi Suomen turvallisuudelle tai joka on Suomessa oleskelunsa aikana syyllistynyt törkeään rikokseen. Tämä on kannatettava lausumaesitys, ja kokoomuksen eduskuntaryhmä tulee myöskin sen puolesta huomenna äänestämään.

Säilöönoton osalta kokoomuksen linja on se, että säilöönoton mahdollisuutta perustelusta syystä on laajennettava ja säännöllisen ilmoittautumisen velvollisuus on otettava käyttöön. Laajennus olisi 6 kuukauden sijasta 12 kuukauteen, ja lainvoimaisen käännytyspäätöksen saaneita vastaanottopalvelujen piiristä poistettuja henkilöitä koskeva ilmoitusvelvollisuus olisi otettava käyttöön. Mutta näitä 2. ja 3. lausumaehdotusta, mitä perussuomalaisten ryhmä on esittänyt, kokoomus ei tule kannattamaan.

Tärkeää on kuitenkin huolehtia, kuten edustaja Vikman tuossa edellä puheenvuorossaan toi esiin, että heistä, jotka hakevat turvaa meiltä Suomesta, ei voi tulla turvattomuuden aiheuttajia. Näin ollen odotammekin, että hallitus ryhtyy ripeästi niihin toimiin, mitä valiokunta on tässä mietinnössään esittänyt, ja toivottavasti myöskin huomenna vielä lisää lausumissa äänestetään.

Ensimmäinen varapuhemies Tarja Filatov: Edustaja Autto.

20.17 Heikki Autto kok: Arvoisa rouva puhemies! Tässä valiokunnan varapuheenjohtaja Talvitie puhui hyvin, ja täällä edellä muun muassa edustaja Zyskowicz on käyttänyt aivan erinomaisen puheenvuoron. Näihin ei ole mitään lisättävää, mutta tämä aihe on tärkeä.

Turvallisuus ja se, että suojelemme suomalaisia, suojelemme erityisesti lapsia ja naisia tällaisilta törkeiltä rikoksilta, on erittäin tärkeä teema, ja siksi haluan lyhyesti kuitenkin tästä aiheesta todeta sen, mitä itse asiassa valiokuntakin lausumaehdotukseensa kiteyttää: ”Eduskunta edellyttää, että hallitus huolehtii seksuaalirikoksiin ja törkeisiin rikoksiin syylistyneiden ulkomaalaisten nopeasta ja tehokkaasta maasta poistamisesta sekä varmistaa muutoinkin kansalaisten turvallisuudentunteen rikosten uhrien ja asianosaisten itsensä oikeusturvan parantamiseksi entistä sujuvamat käsittelyprosessit rikosasioissa sekä antaa hallintovaliokunnalle selvityksen tehdyistä toimenpiteistä ja niiden tuloksista vuoden 2022 syysistuntokauden alkuun mennessä.” On erittäin kannatettavaa ja on todella hienoa, että eduskunta voinee yksimielisesti tähän kannanottoon yhtyä. Tämä on todella tärkeä askel eteenpäin siinä, että lisäämme turvallisuutta suomalaisessa yhteiskunnassa ja ihmisten luottamusta lakiin. — Kiitos, rouva puhemies.

Ensimmäinen varapuhemies Tarja Filatov: Edustaja Zyskowicz.

20.18 Ben Zyskowicz kok: Arvoisa rouva puhemies! Haluan vielä täsmentää muutamaa mielestäni tärkeää näkökohtaa, jotka toin puheenvuorossanikin esiin. Ulkomaalaisen, joka

Pöytäkirja PTK 7/2021 vp

syyllystyy Suomessa rikokseen, karkottamiskynnys Suomesta ei ole korkea. Jos meillä on täällä vaikkapa ulkomaalainen opiskelija, joka syyllystyy törkeään pahoinpitelyyn, tai meillä on ulkomailta tullut työssä oleva ihminen, joka on työperusteisesti tullut Suomeen, ja hän syyllystyy johonkin rikokseen, josta voi seurata yli vuoden vankeusrangaistus — siis ei tarvitse seurata siitä teosta, mutta voi seurata — niin hänen karkottamisensa Suomesta on mahdollista. Siinä tehdään kokonaisharkinta, missä otetaan huomioon perhesiteet ja monet muut seikat tätä karkottamispäätöstä tehtäessä.

Tästä johtuen yleinen väärinkäsitys Suomessa on se, että jos ulkomaalainen, joka on tullut turvapaikanhakijana ja saanut Suomesta kansainvälisen suojelun perusteella oleskeluluvan, syyllystyy rikokseen, vaikkapa hyvin törkeäänkin rikokseen, vaikkapa raiskaukseen tai murhaan, niin kuin valitettavasti on tapahtunut, niin sen jälkeen, kun hän on tuomionsa istunut, hänet Suomesta karkotetaan, koska on se yleinen käsitys, että jos tekee rikoksia, joista voi seurata yli vuosi vankeutta, niin silloin ulkomaalainen voidaan karkottaa Suomesta. Kuten sanottu, tämä on väärinkäsitys, koska kansainvälisen suojelun saanutta ulkomaalaista, vaikka hän tekisi kuinka törkeän rikoksen Suomessa, ei voida karkottaa, ja se johtuu siitä, että hänen kansainvälisen suojelun statustaan ei voida lakkauttaa, minkä jälkeen tämä karkottaminen siis olisi mahdollista. EU-direktiivi, kuten kerroin ja kuten valiokunnan mietinnöstä käy hyvin ilmi, tarkoittaisi sitä, että myös tällaisen kansainvälisen suojelun saaneen henkilön karkottaminen olisi mahdollista, mikäli hän tekee törkeän rikoksen ja mikäli ehdoton niin sanottu palautuskielto ei ole karkottamisen toimeenpanoa estämässä.

Mutta kuten sanoin, Suomessa saat raiskata, saat murhata, mutta jos olet saanut kansainvälistä suojelua, sinua ei voida karkottaa. Ajatelkaa, minkä viestin tämä antaa niin sanotun viidakkorummun — kai tänä päivänä pitäisi sanoa: somen — kautta kaikille samassa tilanteessa oleville eli Suomesta kansainvälistä suojelua saaneille, esimerkiksi nuorille miehille. Raiskaat, murhaat, et joudu tästä maailman parhaasta maasta pois. Tämä on se asia, jonka valiokunta yksimielisesti haluaa muuttaa, ja tästä mietinnöstä siis tämä valiokunnan tahto käy ilmi. Toivon, että hallitus hyvin nopeasti ryhtyy asian edellyttämiin toimiin.

Ensimmäinen varapuhemies Tarja Filatov: Edustaja Risikko.

20.21 Paula Risikko kok: Arvoisa puhemies! Täällä keskustellaan seksuaalirikoksesta Suomessa tuomitun oleskeluluvan peruuttamisesta ja karkotuksesta, ja tämä on kansalaisaloite. Kansalaisaloitteen pohjalta on tehty hallintovaliokunnassa erinomainen mietintö. Tämä kansalaisaloite on mitä kannatettavin, ja tämän nyt sanon myöskin siitä syystä, että olen sisäministerinä joutunut käsittelemään tämän tyyppisiä asioita, mutta olen kyllä, vaikka en olisi sitäkään kokemusta kokenut, tätä mieltä.

Hallintovaliokuntahan on tehnyt tässä hyvää työtä, ja sen ovat täällä todenneet monet edustajat, muun muassa edustaja Zyskowicz, Vikman, Talvitie ja monet, monet muut. Tämä on täysin oman kantani mukainen esitys. Ben Zyskowicz on tuossa kaksi puheenvuoroa käyttänyt ja on oikeastansa sanonut sen, mitä itse olen mieltä. En ala niitä nyt toistamaan, totean vain, että olen samaa mieltä. Nämä kaikki tällaiset tiukat toimet ovat signaali siitä, että se, mikä Suomessa on rikos, on kaikille rikos ja siitä seuraa rangaistus. Ja tämä esitetty toimi on myös selvä muistutus siitä, ettei Suomeen pidä tulla tekemään rikoksia, koska täältä karkotetaan sitten pois, ja mielestäni tämä signaali pitää todentaa.

Pöytäkirja PTK 7/2021 vp

Siellä hallintovaliokunnan mietinnössä on monta hyvää ohjetta nyt hallitukselle siitä, miten kannattaa toimia, ja mielestäni niin ripeästi kuin mahdollista nämä toimet on nyt tehtävä. — Kiitos.

Ensimmäinen varapuhemies Tarja Filatov: Edustaja Rantanen.

20.23 Mari Rantanen ps: Arvoisa puhemies! Minäkin toivon edustaja Zyskowiezin tavoin, että tästä salista lähtisi hyvin voimakas viesti näille ulkomaalaistaustaisille nuorille miehille, mutta kun se ongelma on se, että varsin monet heistä eivät osaa suomen kieltä eivätkä pysty seuraamaan tätä keskustelua.

Lisäisin vielä tähän perussuomalaisten erinomaiseen lausumaehdotukseen kansalaisuussehtojen kiristämisestä sen tuloseselvitysasian. Nimittäin nythän on tilanne se, että meillä toimii tämä kansalaisuus kuin automaatti sen neljän oleskeluvuoden jälkeen ja tuloiksi riittää se, että sinne ilmoittaa, että tulot maksaa Kela. Aika harvassa maassa on niin, ettei ensin edellytetä tiettyjä vuosia niin, että itse hankkii sen elantonsa työllään. Ja tämä on kyllä yksi semmoinen asia, mitä pitäisi meidänkin täällä pohtia, että Suomen kansalaisuuden tulee olla palkinto siitä, että tänne kotoutuu ja että täällä ryhtyy rakentamaan yhteiskuntaa.

Mutta sitten näihin säilöihin. Se oli toinen asia, mitä perussuomalaiset esittivät: se, että paluudirektiivin säilöönottoa koskeva mahdollisuus otettaisiin käyttöön. Totean tähän vain, että meillä tämä toimii kyllä valitettavan heikosti. Meillä on aika huonot ehdot siinä säilöönoton osalta, joka voi olla sitten myös tämmöistä yleisen edun turvaamista. Nyt korona-aikana — en tiedä, muistatteko, mutta viime vuonna siitä uutisoitiin — meillä ei näitä palautuksia ole ihan hirveästi tehty, ja näinpä ollen ne, jotka siellä säilössä jo ovat olleet, ovat sieltä päässeet vapaaksi. Meillä on vienti sakannut sinänsä, Suomeen päin tuonti on silti kuitenkin pelittänyt, niin että meillä tässäkin mennään vain toiseen suuntaan, mitä pidän huonona. Meillä on kyetty tuomaan jopa al-Holin leiriltä ihmisiä, mutta me emme saa täältä palautettua rikoksiin syyllistyneitä henkilöitä takaisin.

Mutta itsekkin pidän, arvoisa puhemies, erinomaisena tätä hallintovaliokunnan mietintöä ja myös sitä yhteistä lausumaa, joka oli yksimielinen. Kehotan, että kaikki lukevat sen läpi. Siellä on erinomaista, hyvää tietoa ja hallitukselle myös ohjeita, mitä kaikkea todella voi tämän asian eteen tehdä ja miten voi lisätä turvallisuutta maassa. — Kiitos.

Ensimmäinen varapuhemies Tarja Filatov: Edustaja Mika Kari.

20.26 Mika Kari sd: Arvoisa rouva puhemies! Ensiksi kansalaisaloitteesta sen verran, että erinomaisen hyvä kansalaisaloite — hyvä sisällöltään ja hyvä tavoitteiltaan ja kannatettava. Ja vähintään yhtä tyytyväisyydellä kävin läpi hallintovaliokunnan mietinnön tästä asiasta ja valiokunnan lausumaehdotuksen, jonka senkin osalta ajattelen hyvin samalla tavalla, ja kannatan siltä osin valiokunnan lausumaehdotusta. Se, mikä siitä lausumaehdotuksesta tekee erinomaisen hyvän, on se, että se on hyvin parlamentaarinen. Siitä ei erikseen erota hallitusta ja oppositiota vaan kansanedustajia, joita yhdistää sama huoli.

Se on sitten jo toinen asia, mitä mieltä olen niistä kaikista puheenvuoroista, joita tänään täällä salissa on käytetty. Minusta on kuitenkin keinotekoista ainakin se, että annetaan kuva, että osa meidän kansanedustajista hyväksyisi tällaiset laittomuudet ja samaan aikaan vielä haluaisi, että tällaiset henkilöt, jotka ovat Suomesta saaneet vaikkapa kansainvälisen suojelun nimissä turvapaikan, saisivat ainoastaan tuomion ja sen jälkeen vielä turvapaik-

Pöytäkirja PTK 7/2021 vp

kajatkon täällä. Se ei ole yleisen oikeustajun mukaista, ja ainakin toivon, että tässä salissa ei sen tyyppiselle ajattelulle kannatusta tule, joten ei meidän täällä pidä toisiamme myöskään leimata näillä puheilla.

Sain olla hallintovaliokunnassa edelliset kahdeksan vuotta, ja pidän hallintovaliokuntaa ja sen tehtäviä tietenkin hyvin tärkeinä, mutta erityisen arvokkaana pidän sitä, kun hallintovaliokunnassa syntyy parlamentaarinen henki joidenkin asioiden korjaamiseksi. Ja kun tämä asiointi ei ollut edellisellä kaudella — jolloin perussuomalaiset olivat hallituksessa ja kokoomus oli hallituksessa — eikä asiointi ole tälläkään hetkellä toivotulla tasolla, niin toivon, että eduskunnasta tämänkin täysistunnon kautta lähtee yhteinen viesti nykyiselle hallitukselle, että asiointi korjataan. Henkilökohtaisesti olen tämmöisen remontin kannalla. — Kiitos.

Ensimmäinen varapuhemies Tarja Filatov: Edustaja Kiuru, Pauli Kiuru.

20.28 Pauli Kiuru kok: Arvoisa rouva puhemies! Edustaja Vikman otti omassa hyvässä puheessaan esille palautussopimuksen Irakin kanssa. Se olisi syytä Suomella ja Irakilla olla. Meillä on Suomessa noin 4 000 — ainakin viime vuonna oli noin 4 000 — irakilaista, jotka ovat saaneet kielteisen turvapaikkapäätöksen mutta jotka eivät kuitenkaan suostu palaamaan kotimaahansa, eikä Irak suostu suomalaisia viranomaisia auttamaan heidän palauttamisessaan. Pelkkä sopimus ei tietenkään riitä, ellei sopimusta noudateta. Ruotsilla ja Irakilla on keskinäinen palautussopimus, mutta asiat eivät sielläkään sen jouhevammin ilmeisesti suju.

EU:lla ja Irakilla on keskinäinen kumppanuussopimus, ja näkisin, että näin isossa asiassa, joka koskee useimpia EU-maita, EU:lla pitäisi olla halu ja lihakset toimia tässä niin, että kun sitä apua Irakiin menee — ja monessa suhteessa aivan aiheesta — niin siihen apuun liittyy vastavuoroisuus niin, että Irakin viranomaiset ja Irakin hallinto pyrkivät auttamaan auttajiaan, antamaan tietoja, kun pitää esimerkiksi päästä selville, mikä on henkilön oikea identiteetti, onko hän ylipäätään irakilainen vai mistä hän on kotoisin. Monella heistä on passi hukassa tai tahallaan hukattuna, eikä tiedetä todellista identiteettiä. Se, että annetaan apua, on oikein, mutta on oikein kyllä vaatia vastavuoroisesti sitä, että maa, joka sitä apua saa, tekee parhaansa omien kansalaistensa edestä ja sen rahan edestä, jota heille annetaan. Se ei ole liikaa pyydetty.

Viime vuonna heinäkuussa Suomi avasi suurlähetystön Bagdadiin. Silloin ulkoministeri siellä vieraili, ja hänen arvionsa oli, että lähetystön avaaminen helpottaa näiden neuvottelujen käymistä Irakin viranomaisten kanssa. Nyt en ole ihan viimeisimmistä tiedoista perillä, onko se auttanut, mutta tästä olisi kyllä hyvä saada vähän lisää tietoa, onko näin. Se, miksi nostin tämän asian esiin, liittyy kyllä välillisesti tähän kansalaisaloitteeseen ja näihin rikoksiin, joista tänään on puhuttu. — Kiitos.

Ensimmäinen varapuhemies Tarja Filatov: Edustaja Niikko.

20.31 Mika Niikko ps: Arvoisa puhemies! Kiitos kansalaisaloitteen tekijöille, jotka ovat tuoneet tämän tärkeän aiheen jälleen tänne eduskuntaan keskusteluun. Tämä ei kyllä ole ensimmäinen kerta, kun täällä keskustellaan vastaavanlaisesta lainsäädäntötarpeesta, vaan tämä on kuultu aikaisempinakin vaalikausina, ja ikävä kyllä siitä huolimatta meidän lainsäädäntömme laahaa perässä hyvinkin paljon.

Pöytäkirja PTK 7/2021 vp

Meidän täytyy tässä talossa osoittaa tahtotilamme, miten me toimimme suojellaksemme meidän naisiamme ja meidän lapsiamme. Meidän naiset ja lapset tarvitsevat sellaista lainsäädännön suojaa, että rikoksentekijä ei ryhdy tekoon toistamiseen, ei ainakaan tässä maassa, jos kyseessä ovat ulkomaalaiset, jotka ovat tänne tulleet alkuaan turvaa hakemaan.

Perussuomalaiset ovat nostaneet asian esille siltä näkökannalta, että vaikka hallintovaliokunta oli yksimielinen siinä, että tämä on niin vakava asia, että tähän täytyy saada muutosta, kuitenkin se tahtotila kansalaisaloitteen tekijöiden osalta jää toteutumatta. Meillä on tässä talossa mahdollisuus toteuttaa kansalaisaloitteen sisältöä siltä osin, että me voimme lainsäädäntöä kiristää siinä käsittelyn vaiheessa niiltä osin, mitä parhaaksi katsomme. Siinä mielessä täytyy todeta, että osa puolueista ei halunnut kuitenkaan välittömästi lähteä sellaiselle linjalle, että näitä kiristyksiä lähdetään toteuttamaan niin mittavassa laajuudessa, että se todellisesti tuo turvan naisillemme ja lapsillemme.

Tämän johdosta perussuomalaiset ovat tässä vastalauseessa nostaneet esille kolme tärkeää kohtaa, ja nämä kolme tärkeää kohtaa toistan, vaikka meidän puolueen puheenjohtajat nämä asiat täällä jo toivat esille. Muistutan teille, hyvät kollegat:

Ensimmäisenä: Miksi me emme voisi poistaa kansainvälisen suojelun asemaa henkilöltä, jotka ovat vaaraksi Suomen turvallisuudelle tai jotka oletettavasti ovat vaaraksi Suomen turvallisuudelle ja ovat syyllistyneet oleskelunsa aikana törkeään rikokseen? Miksi me emme voisi tätä tehdä? [Mika Kari: Voimme!] — Hienoa, että voimme, ainakin osan hallituksesta mielestä.

Sitten toinen lausumaehdotus puhuu siitä, että miksi me emme voisi ottaa säilöön niitä henkilöitä, jotka on määrätty palautettavaksi ja jotka eivät halua palata täältä maasta pois rikoksen täällä tehtyään. Meidän täytyy sen rikosoikeudellisen seuraamuksen jälkeen toteuttaa maasta poistaminen tavalla tai toisella, ja tämäkin vaatii lainsäädäntömuutosta joltain osin, jos emme suoraan halua tulkita näitä Euroopan unionin direktiivin mahdollisuuksia näille toimenpiteille.

Kolmanneksi vielä on se, että miksi emme voi vakavasta rikoksesta, kuten seksuaalirikoksesta, tuomittua henkilöä saattaa sellaiseen asemaan, että hän ei koskaan voi saada Suomen kansalaisuutta. Näinhän toimitaan muun muassa Tanskassa, ja näin voitaisiin toimia myös Suomessa.

Uskon, että tällaista lainsäädäntöä kansan enemmistö odottaa, ja he eivät halua sitä, että me selitämme erilaisia juridisia kommervenkkejä siihen, miksi tätä kansalaisaloitteen tahtotilaa ei voida täysimääräisesti toteuttaa. Sen tähden nyt mitataan tämän eduskunnan tahtotila huomenna, kun näistä perussuomalaisten lausumaesityksistä äänestämme, ja toivon mukaan silloin äänestätte suomalaisen naisen, suomalaisen tytön, suomalaisen lapsen turvallisuuden puolesta. — Kiitos.

Ensimmäinen varapuhemies Tarja Filatov: Edustaja Kopra.

20.36 Jukka Kopra kok: Arvoisa rouva puhemies! Tämä kansalaisaloite on hyvä ja tervetullut, ja hyvä, että me siitä täällä tänään keskustelemme.

Hallintovaliokunta on sen läpikotaisin analysoinut, ja olen iloinen siitä, että hallintovaliokunta on mietinnössään tullut varsin tiukkaan mutta yksimieliseen lopputulokseen: asiassa on paljon korjattavaa. On selvää, että on väärin, että jos henkilö, joka Suomeen tulee ja nauttii meidän suojelustamme, syyllistyy täällä rikokseen, niin häntä ei voida karkottaa. Henkilö, joka täällä itse aiheuttaa uhkaa ja luo turvattomuutta, ei Suomen suojelua tar-

Pöytäkirja PTK 7/2021 vp

vitse. Tällaiset henkilöt tulee saada maasta pois, ja jos olen oikein ymmärtänyt tätä salikeskustelun henkeä, niin me olemme hyvin pitkälle samaa mieltä tästä asiasta täällä salissa: ei ole hallitus—oppositio-asetelmaa, vaan suomalaisten turvallisuus on meillä kaikilla etusijalla.

Hallintovaliokunnan mietintö on hyvä, ja siinä esitetyt lausumat ja toimenpide-ehdotukset tulee toteuttaa. Erityisen suurta kummastusta koen itsekkin, kun totean, että tämä määritelmädirektiivi, joka muissa EU-maissa on käytössä, ei täällä Suomessa kuitenkaan ole käytössä, ja sehän meidän tulee mahdollisimman nopeasti saada täällä käyttöön. Ja kun täällä nyt on hallituspuolueiden edustajia paikalla, niin toivon, että kuulette tämän viestin ja vaikutatte omiin ryhmiinne, että tämä asia otettaisiin työn alle ja pantaisiin ripeästi kuntoon.

Ensimmäinen varapuhemies Tarja Filatov: Edustaja Vikman.

20.37 Sofia Vikman kok: Arvoisa puhemies! Eduskunnassa meidän on tehtävä kaikkemme, jotta jokainen voi tuntea olonsa turvalliseksi. On oikein hyvä kuulla, että täällä yli puoluerajojen on vahva tuki sille tahdolle, joka valiokunnan mietinnöstä ja lausumastakin käy esille: ”Eduskunta edellyttää, että hallitus huolehtii seksuaalirikoksiin ja törkeisiin rikoksiin syyllistyneiden ulkomaalaisten nopeasta ja tehokkaasta maasta poistamisesta sekä varmistaa muutoinkin kansalaisten turvallisuudentunteen, rikosten uhrien ja asianosaisen itsensä oikeusturvan parantamiseksi entistä sujuvammat käsittelyprosessit rikosasioissa sekä antaa hallintovaliokunnalle selvityksen tehdyistä toimenpiteistä ja niiden tuloksista vuoden 2022 syysistuntokauden loppuun mennessä.”

Tässä keskustelussa on lisäksi tullut muitakin oikein hyviä huomioita ja hyviä puheita on pidetty, erityisesti edustaja Zyskowiezin toimesta, ja kun täällä nyt niin laaja yksimielisyys tuntuu näiden asioiden kuntoonlaittamisesta olevan, niin seuraavaksi meillä on lupa odottaa kyllä hyvin ripeää toimintaa hallitukselta, jotta me kaikki voimme luottaa siihen, että Suomessa ei voi käydä niin, että turvanhakijasta tulee Suomessa turvattomuuden aiheuttaja. Se on tärkeä periaate, ja se, että siitä pystymme huolehtimaan, on myös edellytys sille, että meidän järjestelmämme uskottavuus säilyy. Tällöin meillä on myös edellytykset auttaa niitä turvanhakijoita, jotka tulevat tänne puhtain aikomuksin ja ovat valmiita Suomen lakien mukaan täällä elämään.

Ensimmäinen varapuhemies Tarja Filatov: Edustaja Risikko.

20.40 Paula Risikko kok: Arvoisa puhemies! Oikeastansa täällä on jo kaikki mahdollinen sanottu. Vielä totean sen, että olen ehdottomasti tämän kansalaisaloitteen kannalla, ja vielä sanon sen, että nämä tehtävät, mitä hallintovaliokunta on ansiokkaasti listannut tänne, on tärkeää viedä eteenpäin nopeasti.

Mutta siksi haluan erityisesti käyttää tässä nyt vielä puheenvuoron, että aika useasti — en nyt halua mistään erityisestä asiasta mainita, mutta aika useasti — tässä salissa nykyään sanotaan, että ettehan tekään tehneet sitä viime kaudella, vaikka olitte hallitusvastuussa. Aikoinansa, kun menin ministeriksi, vanhemmat kollegat sanoivat minulle kaksi muistutusta: Muista, että sinä olet ministeri ja sinä päätät ja jokainen hallitus tekee omaa politiikkaansa. Ja sitten kun monissa hallituksissa myöskin pitää kirkko laittaa keskelle kylää, kun on erilaisia näkemyksiä, niin vasta sitten ymmärtää sen, että ihan kaikkia niitä, mitä itse ha-

Pöytäkirja PTK 7/2021 vp

luaisi tehdä, ei voikaan tehdä. Toinen neuvo, mikä silloin aikoinansa annettiin, oli se, että älä koskaan syytä edellistä hallitusta vaan katso peiliin. Siitä syystä minä sanonkin tämän nyt pieneksi neuvoksi kaikille teille, jotka aina vetoatte siihen, että ettehan tekään tehneet sitä: minä pyydän muistuttamaan, että politiikka on kompromissien taidetta ja aina joskus joutuu tekemään kompromisseja asioista, joista haluaisi olla jyrkempi, mutta kun se ei vaan siinä koalitiossa onnistu. Ja aina pitää muistaa, että jokainen hallitus tekee ne omat päätöksensä, joko kompromissina tai sitten ei kompromissina. Yleensä se on kompromisseja täynnä. — Kiitos.

Ensimmäinen varapuhemies Tarja Filatov: Edustaja Multala.

20.42 **Sari Multala kok:** Arvoisa puhemies! Kansalaisaloitteen ehdotus on tärkeä. Kuuntelin keskustelua pitkään huoneessani ja huomaan, että täällä on laaja yksimielisyys siitä, että seksuaalirikoksista Suomessa tuomitun oleskeluluvan peruuttaminen ja karkotus sinällään pitää nimenomaan toteuttaa. Teknisesti tässä ikään kuin hylätään kansalaisaloite, vaikka kuitenkin näihin toimenpiteisiin nimenomaisesti eduskunta lähes kokonaisuudessaan hallitusta kehottaa nyt ryhtymään, siis siihen, että meillä lainsäädäntöä noudatetaan, ja jos täältä turvaa hakee, turvaa voi saada mutta meidän lakiemme mukaisesti on täällä eletävä ja kenenkään koskemattomuutta ei saa loukata. Uskon, että nyt tämä etenemistapa, jonka tässä hallintovaliokunta on löytänyt, on se, mitä myös suomalaisten laajan joukon oikeustaju sanoo, että tämä on oikein, näin tulee tehdäkin.

Kuitenkin samalla muistutan siitä, että meillä on vielä paljon asioita, jotka ovat tekeillä ja jotka tulisi tehdä liittyen esimerkiksi terrorismilainsäädäntöön, ja oli hyvä huomata, että lainsäädäntösuunnitelmassa on siihenkin asiaan tulossa korjauksia. Uskon niin, että oikeastaan kaikki tässä salissa ajattelevat, että oli sitten suomalainen tai ulkomaalaistaustainen, tänne muuttanut, niin täällä on eletävä siten kuin meidän lainsäädäntömme sanoo, ja kyllään ei tule olla mitään erityisoikeuksia. Toisaalta on myös niin, että siinä tilanteessa, jos on tänne ulkomailta tullut, turvaa hakenut, ei ole ehkä oikein sekään, että meidän veronmaksajamme sitten maksavat niitä kustannuksia näiden henkilöiden täällä maassa pitämiseksi.

Siksi tervehdin erittäin ilolla sitä, että hallintovaliokunnassa on tehty erittäin huolellista työtä ja tämä kansalaisaloite on saanut huolellisen ja hyvän käsittelyn ja myös erittäin myönteisen vastaanoton, saa varmasti myös äänestyksessä täällä salissa.

Ensimmäinen varapuhemies Tarja Filatov: Edustaja Kimmo Kiljunen.

20.44 **Kimmo Kiljunen sd:** Arvoisa rouva puhemies! Minusta tämä kansalaisaloite, joka koskee seksuaalirikoksiin syyllistyneitä oleskeluluvan saaneita ja heidän oleskelulupansa peruutusta ja maastakarkotusta, on käsitelty täällä vakavasti ja on saanut ansaitsemansa huomion, ja nämä johtopäätökset — niin kuin on todettu — tässä salissa jaetaan kauttaaltaan.

Minusta edustaja Kilpi muistaakseni käytti aika hyvän puheenvuoron, kun hän pohti sitä, että turvapaikansaajat, oleskeluluvan hakijat, ovat hakemassa suojaa heihin kohdistuvasta vainosta. Kyllä täytyy lähteä liikkeelle Suomessakin siitä — ei ainoastaan siitä, että noudatetaan tämän maan lakeja — että ei myöskään muodostuta uhaksi sitten kenellekään suomalaiselle missään muodossa, ja silloin tässä on tietysti oma perusteensa.

Pöytäkirja PTK 7/2021 vp

Edustaja Niikolle ehkä haluaisin sanoa, että jos me emme allekirjoittaisi teidän vastalausettanne huomenna, niin se ei kyllä tarkoita sitä, ettemmekö myöskin me olisi suomalais-ten naisten ja tyttöjen koskemattomuuden takana mitä suurimmassa määrin [Mika Niikko: Ette täysin, vain osin!] — oli pikkuisen hankalaan kulmaan asetettu meidät muut täällä, jotka ehkä emme ole samaa mieltä teidän vastalauseenne kanssa.

Arvoisa puhemies! Halusin kuitenkin tämän puheenvuoron käyttää osittain siksi, että olen käynyt vähän tilastoja lävitse nähdäkseni sitä asetelmaa, mikä tässä on taustalla, tässä ulkomaalaisten syyllistymisessä seksuaalirikoksiin suhteessa enemmän kuin suomalais-ten. Kannattaa kuitenkin muistaa, että raiskausrikoksista, joita viime vuonna Suomessa tehtiin 1 056 kappaletta, 659 oli kantasuomalaisten tekemiä eli suomalaisten tekemiä. Suhteessa siihen määrään, mikä ulkomaalaistaustaista väestöä Suomessa on, heitä on luonnol-lisesti huomattavasti enemmän tuossa joka tapauksessa, lähes kolmasosa kaikista, [Mika Niikko: Onko kaikki hyvin?] mutta olennaista on tunnistaa, että seksuaalirikoksiin syyllis-tyvät kaikki, ja ne ovat kaikki yhtä tuomittavia. [Mika Niikko: Kaikki hyvin nyt, niinkö?] Tässä siis on se, että jos on oleskeluvan saanut, tulee vielä tuplarangaistus siitä päälle, mikä on tässä tapauksessa perusteltua, kuten me täällä olemme nyt tässä vaiheessa todenneet.

Haluaisin kuitenkin ottaa yhden seikan myöskin esille, koska samassa yhteydessä me joudumme puhumaan ylipäätään ulkomaalaisväestöstä ja heidän suhteellisista osuuksis-taan rikoksista. Meillä on kaikista rikoslakirikoksista noin 11 prosenttia ulkomaalais-taustaisten ihmisten tekemiä, mikä on siis suhteessa enemmän kuin ulkomaalaistaustaisia ihmisiä asuu pysyvästi Suomessa. Mutta tässä on yksi tilastollinen harha, ja se tilastollinen harha tulee siitä, että ulkomaalaistaustaisiksi luetaan kaikki täällä olevat ulkomaalaistaus-taiset ihmiset, jotka ovat tehneet rikoksia ja joista itse asiassa merkittävin osa, valtaenem-mistö, on turisteja, jotka ovat väliaikaisesti tässä maassa — vähän samalla tavalla kuin suo-malaiset tekevät enemmän rikosoikeusrikoksia ulkomailla suhteessa siihen, mitä he teke-vät kotimaassa, johtuen monista tekijöistä, joita en lähde tässä erittelemään. Mutta täytyy tunnistaa se, että tämä ulkomaalaistaustaisuus tässä tapauksessa ei tarkoita niitä, jotka ovat täällä pysyvästi maahanmuuttajia, silloin kun me otamme tuon luvun 11 prosenttia esimer-kiksi tästä. Se laskee 4 prosenttiin, kun otetaan ainoastaan maahanmuuttajaväestö siihen mukaan. Se on hieman suurempi luku kuin heidän kokonaisosuutensa väestöstä, tämä pro-senttiosuus syyllistymisessä rikoksiin. Tämä tässä kannattaa koko ajan pitää mielessä, et-temme lähde syyllistämään tieteen tahtoon jotakin väestöryhmää vain etnisen taustan vuok-si, vaan pyrimme tunnistamaan niitä syitä, jotka ovat tässä takana. Esimerkiksi seksuaali-rikoksissa tutkijoiden mukaan yksi syy siihen, että siellä on suhteellisesti ehdottomasti enemmän ulkomaalaistaustaisia, on ollut se, että se on nuorempaa väestöä, ehkä myöskin miespuolista väestöä suhteessa enemmän, ja silloin se kertaantuu. Tietysti ongelma... [Pu-hujan mikrofoni sulkeutuu] ...tässä on taustalla. Eli tässä kannattaa näitä tilastoja katsoa sil-lä silmällä, että näemme sen kokonais kuvan tässä, enkä vähättele nyt ollenkaan tässä asias-sa tätä itse ongelmaa...

Ensimmäinen varapuhemies Tarja Filatov: Edustaja Kiljunen, anteeksi, nyt mikki ei kuulu.

Joo, minultakin hävisi mikki. Joku ilmeisesti joko sensuroi sen tai...

Pöytäkirja PTK 7/2021 vp

Ensimmäinen varapuhemies Tarja Filatov: Painoiko joku muu edustaja koneelta vahingossa mikin pois?

— Nyt tänne tuli uudestaan mikrofoni. Voinko jatkaa vielä?

Ensimmäinen varapuhemies Tarja Filatov: Joo, jatkakaa vain.

Minulla on minuutti — minä luulin, että tuo minuutti jo loppui. Minä rupesin melkein tekemään loppulausetta, mutta jos tässä vielä ehtii...

Ensimmäinen varapuhemies Tarja Filatov: Ei ihan 7:ää minuuttia kuitenkaan, vaikka kello siltä näyttää.

Ehkä se punainen lanka, arvoisa puhemies, sitten meni tässä, eli tässä tuli sanottua se...

Ensimmäinen varapuhemies Tarja Filatov: 3 minuuttia olisi.

...tärkein. — Kiitokset. Minä lopetan.

Ensimmäinen varapuhemies Tarja Filatov: Okei, selvä. Kiitoksia. — Edustaja Mika Kari.

20.49 Mika Kari sd: Arvoisa rouva puhemies! Olen edustaja Risikon kanssa ihan samaa mieltä, että politiikassa huomattavasti mielenkiintoisempaa on pyrkiä katsomaan eteenpäin. Tosin sen peräaallon pohjalta, joka kulloisestakin hallituksesta jää, lähtee seuraava hallitus. Vastasin itse täällä aikaisemmin niihin puheenvuoroihin, joissa viitattiin siihen, ettei tällä hallituksella olisi erityistä halua tällaista asiaa korjata, ja viittasin omassa puheenvuorossani edellisiin hallituksiin. Tämä keskustelu käytiin ennen kuin edustaja Risiko tähän saliin tuli.

Mutta kyse on kompromissien taiteesta. Se on hyvä kuvaus siitä, millä tavalla parlamentarismi toimii. Kävin vielä läpi tuota hallintovaliokunnan ansiokasta mietintöä tästä hyvästä kansalaisaloitteesta, ja toivon, että tämä arviointiprosessi niistä teknisistä töistä, jotka lainsäädännön tekemiseksi tarvitsee tehdä, käynnistyy nyt siis nopeammin — vielä nopeammin ja tehokkaammin — kuin vuoden 22 alkuun mennessä, minkä hallintovaliokunta tuossa mietinnössään on kirjannut. Toisaalta tämä ongelma on tunnistettu useamman hallituksen aikana — niiden kaikkien hallitusten aikana, joissa mekin kaikki täällä olemme olleet. Sen jälkeen, kun tämän lain arviointiprosessi on pyörähtänyt, vielä menee hetki aikaa ennen kuin laki ehtii voimaan, ja toivon, että tämä laki saataisiin voimaan jo tämän eduskunnan aikana. — Kiitos.

Ensimmäinen varapuhemies Tarja Filatov: Edustaja Mari Rantanen.

20.51 Mari Rantanen ps: Arvoisa puhemies! Tässä salissa kuullaan paljon puhetta, paljon puhetta siitä, että on tärkeitä asioita ja asioita, joita tulee korjata. Nyt haluan muistuttaa siitä, että perussuomalaisten vastalauseen ykköslausuma lähtee siitä, että tämä nimenomainen menettelydirektiivin gäppi korjataan, ja tällöin ulkomaalaislakiin tehdään se mahdol-

Pöytäkirja PTK 7/2021 vp

lisuus, että rikoksentekijän suojeluasema voidaan poistaa. Ja tästä me pääsemme huomenna äänestämään. Olisi tietysti tavattoman hienoa, että myös hallituspuolueet äänestäisivät tämän puolesta ja toisivat tämän lakimuutoksen tänne eduskuntaan käsiteltäväksi. Se ei liene kovin suuritöineenkään valmistella, joten siltä osin, jos haluatte tämän tehdä, huomenna tulee mahdollisuus muuttaa puheet teoiksi. Toinen asia on sitten se, halutaanko tehdä kaikki mahdollinen, mitä voidaan, nyt tämän kansalaisaloitteen myötä. Sille perussuomalaisten lausumaehdotukset antavat myöden. Niissä puututaan tähän paluudirektiivin ongelmistoon: me olemme siis maa, joka ei ole ottanut käyttöön sitä, että voidaan ottaa säilöön tällainen henkilö ja poistaa hänet maasta, kun sille EU-lainsäädäntö kuitenkin antaisi myöden. Ja kolmas on sitten tämä kansalaisuusasia, jossa riittää pureskeltavaa. Että kyllä minä toivoisin, että jos tätä todella pidetään tärkeänä, niin silloin myöskin teot vastaavat puheita. Nimittäin se, että me sanomme täällä, että tämä on tärkeä asia ja tähän pitää puuttua, mutta ei sitten tehdä niin, ei ole kyllä reilua, varsinkaan näin herkässä asiassa, jossa uhreja — edustaja Kiljusen tilastoesitelmästä huolimatta — tässä maassa on runsaasti. Ja ei voi olla niin, että turvaa hakeva tulee aiheuttamaan tänne turvattomuutta ja kenties loppuelämän traumoja. — Kiitos.

Ensimmäinen varapuhemies Tarja Filatov: Edustaja Niikko.

20.53 Mika Niikko ps: Arvoisa puhemies! Ei tässä hallintovaliokunnan perussuomalaisten vastalauseen lausumaesityksessä ole kyse yksistään siitä, että me haluamme tarttua tähän tilanteeseen, koska kyse on Suomessa ehkä osin jopa laittomasti maassa olevista henkilöistä tai muuten tänne tulleista, jotka syyllistyvät näin vakavaan rikokseen kuin raiskaukseen tai muuhun seksuaaliseen rikokseen. Kyse on kokonaisuudesta, kyse on siitä, että me haluamme sellaista lainsäädäntöä, joka suojelee meidän naisiamme ja lapsiamme jyrkämmin kuin mitä se nyt tähän saakka on tehnyt. Ja tässä väistämättä tulee sellainen mielikuva, että monet puolueet ajavat puolilla valoilla viime kädessä, kun lakeja pitäisi kiristää.

Esimerkkinä nostan sen, että viime vaalikaudella ja edelliselläkin vaalikaudella ainakin itse olen esittänyt täällä ja on tuotu esille sellaisia lainsäädäntötarpeita, että rikoslain 2 c luvun 5 §:n muuttaminen olisi tehtävä sen johdosta, että törkeiden henkeen ja terveyteen kohdistuneiden rikosten tekijöiden osalta saadaan suuria lievennyksiä siihen vankilatuomioon. Mehän tiedämme sen, että vaikka törkeisiin rikoksiin syyllistyy, kuten raiskaukseen tai seksuaalisen hyväksikäyttöön lasten osalta, niin rikoksentekijä istuu vankilassa yleensä enintään sen kaksi kolmasosaa saamastaan tuomiosta, tai puolet, jos aikaisemmasta vankilatuomiosta on aikaa yli kolme vuotta. Sen lisäksi alle 21-vuotias rikoksentekijä istuu vain yhden kolmasosan siitä tuomiosta. Tiedän edellisestä työstäni, kun olen tavannut useita henkilöitä ja ikävä kyllä myös niitä, jotka vankilaan joutuivat, että henkilökin, joka sai yhdeksän vuoden tuomion taposta, oli reilun kolmen vuoden päästä siviilissä, ja hän itsekin sanoi, että vähällä pääsi. Ei tällainen lainsäädäntö ole millään tavalla oikeudenmukainen uhria kohtaan tai ylipäätensä niitä kohtaan, jotka kärsivät, myös omaisten joukossa.

Näitten esimerkkien valossa olen nyt todennut sen, että jostain syystä vanhat puolueet eivät halua lakeja kiristää. Me perussuomalaiset yritimme hallituksessa ollessamme kahden vuoden ajan näitä asioita lähteä muuttamaan, mutta valitettavasti silloisen oikeusministerin Lindströmin upeassa työssä homma jäi puolitiehen. Sen jälkeen, kun se kapula vaihtui kokoomuksen käsiin, ei tapahtunut yhtään mitään — pieniä kosmeettisia muutok-

Pöytäkirja PTK 7/2021 vp

sia tehtiin. Tosin se oli arvattavissa. Jos hallituspuolueena lähtee [Puhemies: Edustaja Niikko, 3 minuuttia on täynnä!] hyvin pitkälle kompromissien tielle, niin mitään muutoksia ei tapahdu. Tätä perussuomalaiset eivät hyväksy, me haluamme teiltä rehellisyyttä. Ajatteko te...

Ensimmäinen varapuhemies Tarja Filatov: Edustaja Niikko, jos te haluatte jatkaa, niin siirtykää puhujakorokkeelle.

...puolilla valoilla vai ajatteko te täysillä valoilla myös näiden rikosten kohentamisen suhteen?

Ensimmäinen varapuhemies Tarja Filatov: Edustaja Multala.

20.57 Sari Multala kok: Arvoisa puhemies! Tuossa jo kerroin mielipiteeni kansalaisaloitteesta, ja siihen en enää puutu. Ehkä siihen hieman puutun, mitä edustaja Kiljunen puhui. Mielestäni tässä ei ole millään tavalla kyse siitä, että ikään kuin leimaaisimme jotakin tiettyä ihmisryhmää, vaan ikään kuin annamme myös viestin siitä, että kun Suomesta haakee oleskelulupaa ja mahdollisesti sen myös saa, niin täällä ei silloin ole oikeus vaarantaa meidän turvallisuuttamme, ei kenenkään meistä.

Pidän myös sinällään ihan hyvänä tätä perussuomalaisten ensimmäistä lausumaehdotusta, että tällaisia henkilöitä, joiden voidaan olettaa olevan vaaraksi, voitaisiin siinä tilanteessa Suomessa oleskelun aikana maasta poistaa. Tietenkin sen toteaminen on paljon haastavampaa kuin tällaisen rikosoikeudellisen prosessin läpikäyneen henkilön osalta, joka on tietysti saanut tuomion jo siinä tilanteessa, niin että se on ikään kuin todettu ja oikeusprosessin läpikäynyt, mutta joka tapauksessa. Tähän lähinnä kommentti. En usko, että edustaja Kiljunenkaan ehkä nyt näin kuitenkin ajatteli, ja varmaan itse asiasta on samaa mieltä, mutta tässä on paljon kyse myös siitä, minkälaisen viestin me lähetämme: tänne on tervetullut, jos on valmis rakentamaan maata, elämään meidän yhteiskuntamme normien, lakien, sääntöjen mukaisesti, ja sitten taas jos ei, niin silloin on syytä lähteä. [Mika Niikko: Maassa maan tavalla!]

Ensimmäinen varapuhemies Tarja Filatov: Edustaja Kimmo Kiljunen.

20.58 Kimmo Kiljunen sd: [Puhuja aloittaa puheenvuoron mikrofonin ollessa suljettuna]

Ensimmäinen varapuhemies Tarja Filatov: Edustaja Kiljunen, mikki.

Arvoisa puhemies! Keskustelu muuttuu kyllä hyvin oudoksi, jos esittää argumentin siitä, kun me katsomme lävitse näitä tilastoja, juuri sitä, mitä ne kertovat, ja yhtäkkiä minä joudun ikään kuin puolustamaan sitä, että olisin sitä mieltä, että ikään kuin joitakin rikoksia voisi tehdä. Me olemme käsitykseni mukaan kaikki sitä mieltä, että seksuaalirikokset ovat poikkeuksellisen vakavia, ja kuka tahansa niihin syyllistyy, tulee ehdottomasti saattaa rangaistuksen kohteeksi. Ja tässä tapauksessa, kun me puhumme ulkomaalaistaustaisista oleskeluluvan saaneista, on perusteltua myöskin se, että heidän oleskelulupansa perutaan ja heidät poistetaan maasta. Ei tästä nyt ole epäselvyyttä ollenkaan.

Pöytäkirja PTK 7/2021 vp

Edustaja Rantanen sanoi, että tilastoista huolimatta näitä rikoksia tehdään runsaasti. Joka ikinen seksuaalirikos on julkea ja vakava rikos, ja niitä tehdään Suomessa. Jos antaa sen tilastotiedon, että niitä tehtiin vuonna 2019 tilastojen mukaan 1 059 ja niistä on 659 kantasuomalaisten tekemiä, niin tämäkin on fakta, ja suhteessa enemmän siinä on ulkomaalaistaustaisia. Yritettiin katsoa osittain niitä syytöksiä, mitä siinä taustalla on, miten se ulkomaalaistaustaisuus määritellään, minkälainen sen väestöryhmän luonne on. Mutta se olennaisin viesti, mikä minulla, arvoisa puhemies, on siinä — ja se minulla jäi tuossa äsken kesken — että se, että me syyllistäisimme jotakin kansanryhmää tai ainoastaan löytäisimme rangaistuksia, [Mika Niikko: Onko täällä joku syyllistänyt?] kuinka rangaista ihmisiä, on väärä tie lähteä liikenteeseen. Niitäkin tarvitaan, me tarvitsemme sanktioita, ja me joudumme tietysti tutkimaan, mitkä ovat syyllisyyden taustat, mutta aivan olennainen tekijä, arvoisa puhemies, on ennaltaehkäisy: tehdään kaikki ne toimet kaikkiin niihin väestöryhmiin nähden, jotka ovat potentiaalisesti syyllistymässä seksuaalirikoksiin, niin että me pystymme torjumaan tämän ilmiön suomalaisesta yhteiskunnasta täysin riippumatta sen ihmisen niin sanotusta etnisestä taustasta, kielellisestä taustasta tai jostain muusta tekijästä. Joka ikinen seksuaalirikos on julkea teko, ja meidän on tehtävä voitavamme, että semmoista ei tapahdu Suomessa.

Ensimmäinen varapuhemies Tarja Filatov: Edustaja Mari Rantanen.

21.01 Mari Rantanen ps: Arvoisa puhemies! On pakko pikkuisen nyt tarttua tähän edustaja Kiljusen tilastokikkailuun tältä osin, kun en tiedä, mistä te luette, mutta minä luen täältä näitä Tilastokeskuksen julkaisemia rikos- ja pakkokeinotilastoja, ja kyllä täytyy sanoa, että jos meidän raiskauksista 27 prosenttia on ulkomaalaistaustaisten tekemiä — joissa ei siis ole heitä, jotka ovat jo saaneet Suomen kansalaisuuden, joka siis tulee neljän vuoden jälkeen lähestulkoon automaattisesti — niin kyllähän tuo on ihan tolkuton luku siihen nähden, mitkä ovat ne väestöosuudet. Minusta on tärkeää tässä kohtaa myöntää se, koska niin kauan kuin tässäkin salissa ei sitä problematiikkaa myönnetä, ei löydy myöskään ratkaisuja. Ne TikTok-videot, joihin edustaja Purra viittasi, eivät ole tässä kohtaa niitä, vaan ehkä enemmänkin kyse on siitä, että meidän kotouttamisjärjestelmämme ei ole millään lailla velvoittava, siellä on pelkkiä oikeuksia, ei velvollisuuksia, ja itse asiassa viime hallituskaudella täältä eduskunnasta on lähtenyt yksimielinen raportti nähdäkseni näistä kotouttamisen haasteista, joihin olisi ehkä hyvä nyt liittää... Kuten täällä kokoomuskin viittasi, tulee olla kielikokeet ja tulee olla kokeet yhteiskuntajärjestelmästä ja niin edespäin. Siinä varmasti tekemistä riittää.

Totean vain, että aina voidaan sanoa, että joku on leimaamista, mutta jos joku ryhmä tai porukka taustaltansa tulee sieltä esiin, niin pitäähän meidän voida se fakta sanoa, jotta me pääsemme kiinni siihen, mikä tässä järjestelmässä on pielessä. Jos meillä on irakilaisten osuus tekijöistä, raiskausten tekijöistä, tämän tilaston mukaan yli 10 prosenttia, niin onhan se ihan toivotonta. Se on täysin toivotonta, ja perässä seuraavat Afganistan, Iran, Somalia, Viro ja Marokko — siinä on aika paljon näitä tuttuja maita. Kyllä sanoisin, että tässä pitää tehdä aika laajalla rintamalla työtä. Ensimmäinen asia on se, että tosiasiat on tunnustettava, koska todella niitä ratkaisuja ei löydy niin kauan kuin täällä pistetään päätä pensaaseen. Otetaan se fakta vastaan ja ryhdytään tekemään tälle asialle jotain. Yksi asia ovat tietysti nämä nyt esitetyt toimenpiteet, joita perussuomalaisetkin tässä esittävät, mutta sitten toi-

Pöytäkirja PTK 7/2021 vp

nen asia on, että minusta pitäisi aika kiireen vilkkaa palata siihen tarkastusvaliokunnan raporttiin kotouttamisesta ja tehdä sinne aika graaveja muutoksia. — Kiitos.

Ensimmäinen varapuhemies Tarja Filatov: Edustaja Niikko.

21.04 **Mika Niikko ps:** Arvoisa puhemies! Haluan sanoa arvostamalleni kansanedustajakollegalle Kiljuselle sen, että kun tilastoja lähdetään lukemaan, niin eikö ole niin, että niissä tilastoissa, niissä yksityiskohdissa, piru asuu — eikö se sanonta näin kuulu? — että jos tilastolla halutaan kertoa, niin se saadaan kerrottua just niin kuin se halutaan kertoa.

Ja nythän tästä mainitsemastasi tilastosta puuttuu muutamia semmoisia sivuhuomioita, kuten esimerkiksi se, mikä se väestöosuus on ulkomaalaistaustaisten henkilöiden tekemisessä seksuaalirikoksissa. Se väestöosuus on tässä vastalauseessakin mainittu, jos olette lukee ne, eli perussuomalaiset ovat esittäneet täällä hallintovaliokunnassa tämän kaikille tiedoksi, jos tämä on jäänyt epäselväksi. Täällä sanotaan näin, että ”Afrikassa ja Lähi-idässä syntyneiden miesten raiskausrikollisuuden taso on tutkitusti 17-kertainen syntyperäisiin suomalaisiin nähden” — eli tämä ”Maahanmuuttajat rikosten uhreina ja tekijöinä” on se faktatilasto. Sitten täällä, kuten edustaja Rantanen mainitsi, sanotaan myös näin, että Tilastokeskuksen tuore tilasto kertoo, että näissä korostuvat erityisesti irakilaiset miehet, jotka ovat seksuaalirikoksista epäiltyinä 12,8 kertaa suomalaisia miehiä useammin.

Nyt kun me tämmöisiä tilastoja lähdetään lukemaan, niin tämän tarkoitus ei tietenkään ole leimata kaikkia syntyperäisiä henkilöitä samaan nippuun. Tämän tarkoitus on osoittaa se, että jotkut väestöryhmät eivät välttämättä — kaikki heistä — kunnioita meidän lainsäädäntöämme siinä määrin, että he tulevat yliedustetuiksi näissä seksuaalirikoksissa. Ja Ruotsin kohdalla tämä liberaali maahanmuuttopolitiikka on mennyt niin pitkälle, että siellä ulkomaalaistaustaisten osuus raiskauksista ja raiskausten yrityksistä tuomituista on peräti 58 prosenttia — SVT:n elokuussa 2018 esittämän ohjelman mukaan.

Ja sitten jos lähdetään vielä tutkimaan tilastoa siitä, kuinka moni tuntee sen uhrin entuudestaan, niin Ruotsissa ne uhrat ovat entuudestaan tuntemattomia yli 80 prosentissa ulkomaalaisten tekemistä rikoksista. Jos näitä rikoksia lähdettäisiin avaamaan myös Suomessa samalla tavalla, niin sieltä voisi löytyä erilaisia tilastoja siitä, että jotkut eivät välttämättä kunnioita tätä lainsäädäntöä kuten kuuluisi.

Tosiasia kuitenkin on se, että kaikki tuntemani ulkomaalaiset henkilöt riippumatta siitä, ovatko he Afrikasta vai Lähi-idästä, ovat samaa mieltä siitä, että ne rikoksentekijät, jotka syyllistyvät täällä rikoksiin ja ovat keinotekoisesti päässeet hakemaan täältä turvaa, pitää karkottaa välittömästi, heitä pitää rangaista ja heiltä pitää viedä jopa kansalaisuus pois. Tämä on kaikkien tuntemieni ulkomaalaisten, tänne maahan muuttaneiden henkilöiden, yhteinen mielipide. He haluavat myös, että tämä maa pysyy turvallisena. Tästä on kysymys. Ei anneta muutaman mädän omenan pilata toisten ihmisten mainetta, vaan tehdään sellaista lainsäädäntöä, kuten tässä kansalaisaloitteessa on esitetty, että rikoksentekijät saadaan maasta pois, ja vaikka säilöönoton kautta pakotetaan heidät lähtemään.

Ensimmäinen varapuhemies Tarja Filatov: Edustaja Multala.

21.07 **Sari Multala kok:** Arvoisa puhemies! Ihan täältä valiokunnan lausunnosta totean, että täällä todetaan, että ”kuten valiokunta on edellä todennut, poliisin tilastojen mukaan ulkomaalaisten tekemiksi epäiltyjen rikosten osuus on seksuaalirikoksissa suuri” — ja ni-

Pöytäkirja PTK 7/2021 vp

menomaan suhteessa tekijöiden määrään. Olen samaa mieltä tässä edustaja Rantasen kanssa, että jos tämä fakta ääneen sanotaan, siinä ei ole kyse leimaamisesta. Tosiasioiden tunnistaminen on viisauden alku.

Samaan hengenvetoon on kuitenkin todettava, että aivan yhtä tuomittavaa ja kamalaa on se, että meillä Suomessa edelleen ovat etenkin naisiin kohdistuva väkivalta ja seksuaalirikokset kohtuullisen korkealla tasolla ja niihin syyllistyvät myös monet suomalaistaustaiset miehet. Tähänkin ongelmaan tulisi puuttua, mutta se ei nyt ole tämän kansalaisaloitteen aihe, vaan tässä ovat kyseessä nimenomaan oleskeluluvan saaneet ja heidän karkottamisensa, ja puhumme täällä nyt heistä, ulkomaalaistaustaisista. Se on sitten ihan toisen keskustelun aihe, mitä tehdään tälle koko suurelle ongelmalle, jota Suomessa erityisesti naiset edelleen paljon kohtaavat: väkivaltaa ja seksuaalirikoksia ihan kaikenlaisten miesten taholta.

Ensimmäinen varapuhemies Tarja Filatov: Edustaja Vestman. [Mika Niikko: Nyt tulee juristilta hyvä puhe, vai mitä?]

21.09 Heikki Vestman kok: Arvoisa puhemies! Kansalaisaloite seksuaalirikoksesta Suomessa tuomitun oleskeluluvan peruuttamisesta ja karkottamisesta on erittäin tärkeä. Nykytilanne on suomalaisen oikeustajun vastainen. Monen meistä on kerta kaikkiaan mahdoton hyväksyä, että Suomesta turvaa saaneet voivat jäädä luomaan tänne turvattomuutta.

Kun puolitoista vuotta sitten tämä kansalaisaloite oli ensimmäistä kertaa täällä salissa keskustelussa, ei yksikään ministeri katsonut tarpeelliseksi tulla kuulemaan eduskunnan keskustelua kansalaisaloitteesta. [Mika Niikko: Ohhoh! Ei ole totta!] Mitä se kertoo hallituksen prioriteeteista?

Sen sijaan tämä talo ja hallintovaliokunta ovat ottaneet aloitteen käsittelyn vakavasti, ja hallintovaliokunta on tehnyt hyvin perusteellista ja hyvää työtä selvittäessään keinoja, joilla ulkomaalaisrikollisuuteen voidaan tehokkaammin puuttua. Kiitos valiokunnalle ja sen puheenjohtajalle. Johtopäätöksenä valiokunta esittää lausumaa, jossa eduskunta edellyttää, että hallitus huolehtii seksuaalirikoksiin ja törkeisiin rikoksiin syyllistyneiden ulkomaalaisten nopeasta ja tehokkaasta maasta poistamisesta. Nyt hallituksen on toimittava.

Arvoisa puhemies! Katsotaan tilastojen valossa seksuaalirikollisuutta ja sen epäilyjä: Vuonna 2019 poliisi kirjasi kaikkiaan noin 4 400 seksuaalirikoksiin liittyvää ilmoitusta, ja näistä epäiltyjen ulkomaalaisten osuus oli 23 prosenttia. Ulkomaalainen oli epäiltynä tekijänä jopa 38 prosentissa raiskausrikoksista vuonna 2019 Tilastokeskuksen mukaan.

Suomalaisten ei tarvitse eikä pidä sietää seksuaalirikollisuutta. Se, että suomalaiset tekevät rikoksia, ei oikeuta ainuttakaan ulkomaalaisen tekemää rikosta. Vastenmielisiin seksuaalirikoksiin ja muihin törkeisiin rikoksiin syyllistyneet ulkomaalaiset tulisi karkottaa, kuten tämä kansalaisaloite vaatii. Tämä on myös lainkuuliaisten ja maamme tapoja kunnioittavien ulkomaalaisten enemmistön etu. Kansalaisaloitteen taustallahan on ollut myös Suomessa asuvien maahanmuuttajataustaisten ja heidän läheistensä huoli epäasiallisesta ja rasistisesta kohtelusta. Seksuaalirikoksiin syyllistyneet ulkomaalaiset tulee poistaa myös siksi, etteivät nämä leimaisi lakia kunnioittavaa maahanmuuttajien enemmistöä. [Mika Niikko: Juuri näin!]

Kun seksuaalirikoksiin syyllistyneiden karkottamisesta ja säilöönotosta käydään keskustelua, vedotaan säännönmukaisesti kansainvälisiin velvoitteisiin ja perustuslakiin, jotka muka estäisivät tiukennukset nykytilaan. Tämä ei ole totta, kuten valiokunnan mietintö

Pöytäkirja PTK 7/2021 vp

osoittaa. Suomi on jättänyt hyödyntämättä useita EU-direktiivien mahdollistamia keinoja puuttua asiaan.

Arvoisa puhemies! Itse asiassa hallintovaliokunnan esiin tuomat asiat eivät ole uusia. Jo edellisen hallituksen seksuaalirikollisuuden torjunnan ja ennaltaehkäisyn ohjelmassa esitettiin lukuisia maahanmuuttajataustaisten rikollisuuden ennaltaehkäisyn ja torjunnan keinoja. Edellinen hallitus, porvarihallitus, ei ehtinyt niitä viedä lakiin, ja tämä hallitus pisti tuon tehdyn ohjelman ja sen toimenpiteet pöytälaatikkoon. Miksi? Jo tuossa ohjelmassa tuotiin esiin, että EU:n määritelmädirektiivi mahdollistaa pakolaisaseman peruuttamisen ja lakkauttamisen sillä perusteella, että on tuomittu erityisen törkeästä rikoksesta. Direktiiviä ei ole otettu osaksi Suomen lainsäädäntöä, kuten täällä keskustelussa aiemmin kuultiin. Tämä johtuu siitä, että Suomi on itse tulkinnut YK:n pakolaissopimusta tiukemmin kuin EU ja monet muut EU-maat. Eihän tässä ole mitään järkeä.

Kannatan myös EU:n paluudirektiivissä jäsenvaltioille annettua mahdollisuutta laajentaa seksuaalirikoksesta ja muusta törkeästä rikoksesta tuomitun palautettavan säilöönottoa, joka on tuotu valiokunnan mietinnössä esille.

Arvoisa puhemies! Haluan lopuksi vielä kiinnittää huomiota mietinnön kirjaukseen, jonka mukaan toimiva palautusjärjestelmä on uskottavan maahanmuuttopolitiikan keskeinen osatekijä — juuri näin. Vaikka kansalaisaloitetta ei voidakaan sellaisenaan hyväksyä, Suomen pitäisi käyttää kaikki kansainvälisten sopimusten ja EU-direktiivien mahdollisuudet tehostaa palauttamista ja tuoda siten laki- ja palautuskäytäntö lähemmäs suomalaisten oikeustajua.

Ensimmäinen varapuhemies Tarja Filatov: Edustaja Kimmo Kiljunen.

21.14 Kimmo Kiljunen sd: [Puhuja aloittaa puheenvuoron mikrofonin ollessa suljettuna]

Ensimmäinen varapuhemies Tarja Filatov: Edustaja Kiljunen, mikki.

Arvoisa puhemies! Osallistun tähän keskusteluun vielä kertaalleen, mutta haluaisin nyt ihan ensimmäiseksi johdantona sanoa sen asian, että tässä salissa todennäköisesti on täysi yksimielisyys siitä, että seksuaalirikokseen Suomessa syyllistyneen ulkomaalaistaustaisen henkilön, jolle on annettu siis oleskelulupa, oleskeluluvan peruuttaminen ja maasta karkottaminen on perusteltua ja tärkeää. [Mika Niikko: Ei näy vihreitä salissa!] Eli tässä suhteessa me olemme kaikki samaa mieltä, niin että meidän ei tarvitse puhua nyt tästä asiasta.

Puhutaan siitä toisesta asiasta, isommasta asiasta, että katsotaan lävitse, mikä tämä ilmiö on, kun tässä on samanaikaisesti tällainen leimaamisen kulttuuri yleisellä tasolla liikenteessä — en puhu, että tässä salissa siihen olisi syyllistytty. Edustaja Vestman juuri antoi tuossa vuodelta 2019 luvun, että seksuaalirikoksia Suomessa on tehty 4 400, joista 23 prosenttia on ulkomaalaistaustaisten tekemiä. Tämä on faktuaalinen tosiseikka, jonka tilasto meille kertoo. Tämä 23 prosenttia ei ole vain oleskeluluvan saaneita ihmisiä, vaan ne ovat ulkomaalaistaustaisia ihmisiä, mikä tässä täytyy nyt tunnistaa ensimmäisenä, ettemme nyt sotke kaikkia asioita tässä samalla kertaa. Toiseksi tämän 23 prosentin joukossa on erittäin suuri joukko tilapäisesti maassa olevia ihmisiä, turisteja tai muuten väliaikaisesti täällä olevia, ja sekin on absoluuttinen fakta.

Noin neljäsosa seksuaalirikoksista Suomessa on siis ulkomaalaistaustaisten ihmisten tekemisiä. Täällä joku luetteli meille näitä maita, mistä on merkittävä osa seksuaalirikosten

Pöytäkirja PTK 7/2021 vp

tekijöistä — oli Irakia, Afganistania, Marokkoa ja niin edelleen. Minä voin, arvoisat kollegat, teille sanoa, että jos te käytte lävitse marokkolaista tilastoa, irakilaista tilastoa, afganistanilaista tilastoa, niin siellä on huomattavasti enemmän kuin neljäsosa seksuaalirikoksista, mitä näissä maissa tehdään, muiden kuin afganistanilaisten, irakilaisten tai marokkolaisten tekemiä. Tässä on muusta ilmiöstä kysymys, kun me leimataan joku etninen ryhmä, jonkunmaalaistaustaisuus, tähän tekijäksi: Kysymys on siitä, että ulkomaalaisväestö, erityisesti turistit ja väliaikaisesti maassa olevat sotilaat, elää ihan toisentyyppisessä elämäntilanteessa ja syyllistyy tämäntapaisiin rikoksiin. Eli tässä täytyy lähteä analysoimaan niitä syitä, mitkä siellä ovat taustalla, ja sen takia nostin esille sen tärkeimmän asian: ennaltaehkäisevyyden suhteessa näihin väestöryhmiin, joista me selvästi näemme, että siellä syyllistytään seksuaalirikoksiin enemmän kuin Suomessa.

Olen edustaja Rantasen kanssa täysin samaa mieltä siitä, että se iso juttu meille on pohdita aidosti, kuinka ulkomaalaistaustaiset ihmiset, jotka pysyvästi tässä maassa asuvat, integroidaan paremmin tämän suomalaisen yhteiskunnan osaksi eli he tulevat tämän järjestelmän osaksi niin pitkälle, että he aidosti pystyvät myöskin tässä suhteessa käyttäytymään tämän maan lakien osalta ihan samoilla suhdeluilla kuin kuka tahansa suomalainen. Eli siinä mielessä kotouttamisohjelmaan ja tähän integraatioon täytyy kiinnittää vakavaa, vakavaa huomiota. Siinä olen teidän kanssanne samaa mieltä.

Ensimmäinen varapuhemies Tarja Filatov: Edustaja Mari Rantanen.

21.17 Mari Rantanen ps: Arvoisa puhemies! En millään tohtisi enää venyttää tätä varsin värikästä ja pitkälle venynyttä keskustelua, joka on kyllä toki hyvin tärkeää, mutta on pakko tarrata tähän edustaja Kiljusen äskeiseen esitykseen. Te olette kyllä mestari kääntämään asioista sen fokuksen ihan toiseen asiaan. Nyt nähdäkseni meillä ei kuitenkaan ole kovin suurta turismia näistä maista, joista tulevat suurimmaksi osaksi näihin syyllistyvät, [Mika Niikko: Afganistanista ei tule yhtään turistia!] niin että pysytään nyt kuitenkin jonkunäköisessä holtissa tässä keskustelussa.

Mutta minäpä käännän tämän takaisin nyt siihen, mistä aloititte äskeisen puheenvuoronne. Totesitte, että on hyvin tärkeää, että korjataan tämä epäkohta, jossa siis oleskeluluvan omaava ihminen syyllistyy törkeään rikokseen ja hän ei menetä tätä suojeluasemaa, me emme saa sitä häneltä pois. Edustaja Kiljunen, voin teitä ilahduttaa: nimittäin huomenna tämä kyseinen asia on äänestyksessä. Se on perussuomalaisten 1. lausumaehdotus, ja toivoisin, että siihen löytyisi tässä salissa kannatus myös hallituspuolueista, [Mika Niikko: Kimmon kannatus tulee huomenna!] koska se olisi myös erittäin voimakas viesti, eritoten aloitteentekijöille ja eritoten heille, joita tämä asia kouriintuntuvasti koskee lopun elämänsä. — Kiitos.

Ensimmäinen varapuhemies Tarja Filatov: Edustaja Mika Kari.

21.19 Mika Kari sd: Arvoisa puhemies! En myöskään halua, että ihan tarkoituksellisesti annetaan eduskunnan normaalista työjärjestyksestä vähän toisenlaista kuvaa. Nämä vastalauseet pitävät sisällään niin monta sellaista yksityiskohtaa, jotka eivät ole siinä valiokunnan yhteisessä kannassa. Toivon, ettei anneta kansalaisaloitteen tekijöille väärää kuvaa. Minusta on tärkeää sanoa se, että meillä on yhteinen tavoite. Perussuomalaisten esittämät keinot eivät valiokunnan enemmistön mukaan olleet sellaisia, jotka tosiasiallisesti voisivat

Pöytäkirja PTK 7/2021 vp

nopeasti asiaa viedä parempaan tilaan. Laitetaan se kunnolla valmisteluun, tehdään hyvät pohjat ja kunnan laki, joka korjaa tämän epäkohdan. — Kiitos.

Ensimmäinen varapuhemies Tarja Filatov: Edustaja Mari Rantanen.

21.19 **Mari Rantanen ps:** Arvoisa puheenjohtaja! Jotta katselijoille ei jää väärää käsitystä, niin totean, että tässä yhteisessä lausumassa, jonka siis hallintovaliokunta on tehnyt, ei mainita sitä, että tämä menetelmä, direktiivin mahdollistama suojeluaseman poisto, tulisi tehdä. Tämä on nyt se fakta. Toki on niin, että aina voi sanoa, että asia on tärkeä. Mutta huomenna tästä asiasta äänestetään, ja äänestyspäätös on se teko, joka politiikassa tehdään. Tämä on syytä myöskin katselijoille ja kansalaisaloitteen tekijöille ja allekirjoittajille selventää. — Kiitos.

Keskustelu päättyi ja asian käsittely keskeytettiin.

10. Tiedusteluvalvontavaltuutetun kertomus vuodelta 2019

Kertomus K 14/2020 vp

Valiokunnan mietintö TiVM 1/2020 vp

Ainoa käsittely

Ensimmäinen varapuhemies Tarja Filatov: Ainoaan käsittelyyn esitellään päiväjärjestyksen 10. asia. Käsittelyn pohjana on tiedusteluvalvontavaliokunnan mietintö TiVM 1/2020 vp. Nyt päätetään kannanotosta kertomuksen johdosta.

Ensimmäisen puheenvuoron käyttää valiokunnan puheenjohtaja Mika Kari. — Olkaa hyvä.

Keskustelu

21.21 **Mika Kari sd** (esittelypuheenvuoro): Arvoisa rouva puhemies! Puolitoista vuotta toiminut eduskunnan tiedusteluvalvontavaliokunta on saanut valmiiksi historiallisen ensimmäisen mietintönsä. Mietintö käsittelee tiedusteluvalvontavaltuutetun niin ikään ensimmäistä vuosikertomusta vuodelta 2019.

Valiokunta käsittelee mietinnössään tiedustelun valvontajärjestelmän kokonaisuutta ja valvonnan toimintaa vuonna 2019 laajemmin kuin valtuutetun kertomus muodollisesti antaisi aihetta. Mietinnössä tarkastellaan ja tehdään selkoa tiedusteluvalvontavaltuutetun ja valtuutetun toimiston lisäksi muun muassa valiokunnan omasta toiminnasta, Helsingin käräjäoikeuden työstä ja ylempien laillisuusvalvojien valvontatoiminnasta. Niin ikään mietinnössä tarkastellaan sisäministeriön ja puolustusministeriön valvontatoimintaa sekä tiedusteluviranomaisten omaa työtä tiedustelutoiminnan lainmukaisuuden huolehtimiseksi.

Tiedusteluvalvontavaliokunta on saanut tiedustelun valvontajärjestelmän toiminnasta ja valvonnassa tehdyistä havainnoista selvitystä tiedusteluvaltuutetun lisäksi muilta viranomaisilta, ylimmiltä laillisuusvalvojilta ja Helsingin käräjäoikeudelta. Tiedustelutoimintaa on näiden selvitysten perusteella harjoitettu tarkoituksenmukaisella sekä perus- ja ihmisoikeuksia kunnioittavalla tavalla. Valiokunta on hankkinut myös ulkopuolista näkökulmaa valvontajärjestelmän toiminnan käynnistymisen arvioinnista.

Pöytäkirja PTK 7/2021 vp

Valvontajärjestelmän työ on valiokunnan yleisarvion mukaan käynnistynyt hyvin. Tiedusteluvalvontavaltuutetun valvontatoiminta on valtuutetun ensimmäisenä kertomusvuonna käynnistynyt suunnitelmallisesti. Valiokunta on pannut myönteisenä asiana merkille, että valtuutettu on osallistunut lähes kaikkiin Helsingin käräjäoikeuden istuntoihin sen käsitellessä tiedustelumenetelmien käyttöä koskevia asioita. Valvontatyö on valiokunnan mielestä ollut muutoinkin hyvää ja kattavaa.

Arvoisa rouva puhemies! Valiokunta on tehnyt joitakin huomioita, joista muutamana kaikkein keskeisimmät, otan tässä esille.

Valtuutetun harjoittama laillisuusvalvonta on luonteeltaan ennakollista, reaaliaikaista ja jälkikäteistä. Laillisuusvalvonnan ennakollisuutta arvioidessaan valtuutettu toteaa kertomuksessa, valiokunnan mielestä aivan oikein, että valtuutettu ei ole tiedusteluviranomaisen oikeudellinen neuvonantaja vaan itsenäinen ja riippumaton laillisuusvalvoja. Valtuutetun on hänen jo kertomusvuonna omaksumallaan tavalla tärkeää pidättäytyä pitkälle menevän oikeudellisen asiantuntijatuen antamisesta tiedusteluviranomaisille voidakseen uskottavasti arvioida jälkikäteen heidän toimintansa lainmukaisuutta.

Tiedusteluvalvontavaltuutetun toiminnan resurssien tulee olla riittävät. Sillä on oltava tiedusteluviranomaisista riippumaton oikeudellinen ja tekninen asiantuntemus tiedustelu-toiminnan valvomiseksi. Valiokunnan saaman selvityksen perusteella valtuutetun toiminnan resurssit ovat kertomusvuonna riittäneet, mutta asiaa on arvioitava kokemuksen karttuessa ja valvonnan kohteena olevan toiminnan volyymin kasvaessa. Tarvittaessa on ryhdyttävä toimenpiteisiin toiminnan resursoimiseksi valvontatoiminnan tehokkuuden ja kattavuuden turvaamisen vaatimalle tasolle.

Tiedusteluvaltuutettu kuuluu viranomaisena itsekkin valvottaviin. Käytännössä valtuutetun valvonnasta huolehtii eduskunnan oikeusasiamies. Valiokunta pitää tärkeänä, että eduskunnan oikeusasiamies ja tiedusteluvalvontavaltuutettu keskustelevat tapaamisissaan muun ohella tiedustelulainsäädännön tulkintaan ja soveltamiseen liittyvistä kysymyksistä. Tämä on tärkeää erityisesti nykyisessä tilanteessa, jossa lainsäädännöstä ei sen tuoreuden vuoksi vielä ole muodostunut vakiintunutta soveltamiskäytäntöä, ja varsinkin niissä asioissa, joista tiedusteluviranomaisilla on toimivalta päättää ilman tuomioistuimen lupaa.

Tiedusteluvaltuutetulla ei ole sijaista, joka valtuutetun estyneenä ollessa olisi oikeutettu käyttämään laissa valtuutetulle säädettyjä toimivaltuuksia. Valiokunnan mielestä tämä valvontajärjestelmän puute on korjattava pikaisesti. Valtioneuvoston on syytä ryhtyä tässä asiassa tarvittaviin toimenpiteisiin viipymättä.

Lopuksi, arvoisa puhemies: Siviili- ja sotilastiedustelun lainsäädäntökokonaisuus on pian kahden vuoden iässä. Mietintö valvontavaltuutetun kertomuksesta avaa ensimmäisen julkisen keskusteluikkunan tästä kokonaisuudesta eduskunnan suurelle salille. Vaikka tiedusteluvalvontavaliokunnan työ sekä siviili- ja sotilastiedustelun toiminta ovat luonteeltaan lähtökohtaisesti salaisia, tulee avoimessa yhteiskunnassa keskustella näistäkin asioista lainsäädännön asettamissa puitteissa. Kyse on tärkeästä mahdollisuudesta käydä arvioivaa keskustelua tiedustelutoiminnasta ja sen valvonnasta, joilla pyritään osaltaan takaamaan perus- ja ihmisoikeuksia kunnioittavalla tavalla kansallisen turvallisuutemme säilyminen.

Valiokunnan puheenjohtajana haluan tässä yhteydessä kiittää valiokunnan varapuheenjohtajaa ja valiokunnan jäseniä sekä valiokuntaneuvosta tällä kaudella käynnistyneestä valiokuntatyöstä. Yhteistyö tässä eduskunnan nuorimmassa valiokunnassa on lähtenyt hyvin käyntiin, parhaassa mahdollisessa parlamentaarisessa yhteistyön hengessä. — Kiitos.

Pöytäkirja PTK 7/2021 vp

Ensimmäinen varapuhemies Tarja Filatov: Edustaja Pauli Kiuru.

21.27 Pauli Kiuru kok: Arvoisa rouva puhemies! Kiitos puheenjohtaja Mika Karille hyvästä esittelystä. Todellakin tämä mietintö tiedusteluvalvontavaltuutetun kertomuksesta on ensimmäinen laatuaan. Lainsäädäntö on vuodelta 2019, eli hyvin tuoreiden asioiden kanssa olemme tekemisissä.

Valiokunnan mietintö oli yksimielinen, ja valiokunnan työilmapiiri on hyvä. Itse koen niin, että perustuslakivaliokunta on siinä mielessä poikkeuksellinen valiokunta, että siellä ei tehdä politiikkaa. Koen myös, että toinen tällainen valiokunta on tarkastusvaliokunta, jossa asioita pyritään katsomaan ikään kuin päivänpolitiikan ulkopuolelta, ja pääsääntöisesti siinä onnistutaan ja on onnistuttu hyvin. Sekin on kohtuullisen uusi valiokunta. Samanlainen rooli on myös ulko- ja turvallisuuspoliittisissa asioissa esimerkiksi ulkoasiainvaliokunnalla, ja uskon, että tiedusteluvalvontavaliokunta nykymoodissa ja tulevaisuudessa on tällainen konsensukseen pyrkivä, yhteisymmärrykseen pyrkivä, Suomen turvallisuutta eteenpäin vievä ja kansalaisten oikeuksia turvaava valiokunta, jossa tämä parlamentaarinen valvonta toteutuu oikeassa hengessä. Tässä ollaan nyt hyvin päästy liikkeelle.

Hallitusohjelmassa todetaan, että hallitukselta tulee vuoden 2021 lopulla selonteko siitä, miten tiedustelulainsäädäntö on ensimmäisinä vuosinaan toiminut. Joitakin havaintoja valiokunnassa teimme, mutta pääsääntöisesti näen ja näemme varmasti niin, että lainsäädäntö on erinomaisen hyvin tehty, ja se pieni, mitä siellä täytyy tehdä, on hyvin marginaalista siihen isoon kokonaisuuteen nähden. Tietysti lainsäädännön täytyy elää ajassa, ja jos muutostarpeita tulee, niin sitä sitten muutetaan, jos tilanteet muuttuvat.

Kun tiedustelusta puhutaan, niin voidaan käyttää tällaista termiä kuin ”vahva ja hyvä tiedustelukulttuuri”, ja siihen meidän täytyy pyrkiä. Ei tarvitse kovin kauaksi mennä, kun ongelmia on ollut. Esimerkiksi Tanskassa tässä ihan lähiaikoina oli niitä ongelmia, että viranomaiset ylittivät toimivaltuuksiaan. Pääsääntöisesti tässä on toisella puolella turvallisuus ja toisella puolella viestien yksityisyys, kansalaisten perus- ja ihmisoikeudet. Näiden välillä tasapainoillaan, ja hyvin on tasapainoiltu tähän asti.

Puheenjohtaja otti esille tämän tiedusteluvalvontavaltuutetun sijaiskysymyksen, ja se tässä oli valiokunnalla ehkä yksi suurimmista valvontahavainnoista. Valtioneuvoston on syytä ottaa se huomioon ja ryhtyä tarvittaviin toimenpiteisiin viipymättä, kuten täällä mietinnössämme sanotaan. — Kiitos.

Ensimmäinen varapuhemies Tarja Filatov: Edustaja Multala.

21.31 Sari Multala kok: Arvoisa puhemies! Viime vaalikaudella yksi ehkä kansallista turvallisuutta eniten parantaneista lainsäädännöistä oli tiedustelulakien hyväksyntä, joka täällä salissa silloin tehtiin. Tiedustelulainsäädännön myötä kesällä 2019 siviili- ja sotilasviranomaiset saivat uusia merkittäviä tiedustelutoimivaltuuksia. Tiedustelutoiminnan asianmukainen valvonta on tarpeen tiedustelutoiminnan luonteen sekä Suomea sitovien kansainvälisten ihmisoikeussopimuksien ja Euroopan unionin oikeuden takia. Tämän vuoksi on erittäin tärkeää, että tiedustelutoiminnan valvonta on järjestetty tiedusteluviranomaisen tehtäviä ja toimivaltuuksia vastaavaksi.

Tiedusteluvalvontavaliokunnassa — kun sain vielä viime syyskaudella valiokunnan jäsenenä toimia — käsitelimme tätä tiedusteluvalvontavaltuutetun ensimmäistä kertomusta ja saimme todeta, että valvonnan tavoitteet on ensimmäisen vajaan toimintavuoden eli

Pöytäkirja PTK 7/2021 vp

vuoden 2019 aikana saavutettu eikä tiedustelulainsäädännön toimeenpanossa ole huomautettavaa. Tiedustelutoimintaa on harjoitettu tarkoituksenmukaisella sekä perus- ja ihmisoi-
keuksia kunnioittavalla tavalla. Tiedusteluvalvontavaltuutetun valvontatoiminta on käyn-
nistynyt suunnitellusti. Se on ollut hyvää ja kattavaa.

Arvoisa puhemies! Tiedusteluvalvontavaltuutettu on pystynyt hoitamaan valvontatehtä-
viään kiitettävällä tavalla ensimmäisen vajaan toimintavuoden aikana. Tämän ovat mah-
dollistaneet muun muassa Tietosuoja-valtuutetun toimiston antama hallinnollinen tuki sekä
uusimuotoisen tiedustelutoiminnan volyymit toiminnan käynnistymisvaiheessa. Jotta
myös jatkossa tiedusteluvalvontavaltuutettu voi hoitaa tehtävänsä yhtä hyvin ja kattavasti,
tulee resurssien olla riittävät. Valvontakokemusten karttuessa ja valvonnan kohteena ole-
van toiminnan volyymin kasvaessa ensimmäiseen vajaan toimintavuoteen verrattuna
on resurssien riittävyttä arvioitava jatkuvasti, kuten valiokunta mietinnössään toteaa.
Eduskunnan on tarvittaessa ryhdyttävä toimenpiteisiin myös tämän osalta.

Arvoisa puhemies! Käytännössä valiokunnan työskentely oli, kuten tässä edustaja Kiu-
ru totesi, hyvinkin yksituumaista, ja myös valiokunnan puheenjohtaja Kari aiemmin totesi,
että se oli yksimielisyyteen pyrkivää, ja valiokunnan työskentelyilmapiiri oli erittäin hyvä.
Myöskin kuulemamme asiantuntijat, jotka mietinnössä on kerrottu, kuten tavallista, meille
kertoivat asioita, joista voimme päätellä sen, mitä keskeisinä huomioina tässä esiin nos-
tamme. Asiat ovat tiedusteluvalvonnan osalta, voi sanoa, kunnossa, ja ensimmäisenä ker-
tomusvuonna valvonta on toiminut hyvin.

Yhden puutteen nostaisin kuitenkin esiin, ja se on se, että tiedusteluvalvontavaltuutetu-
lla ei ole täysivaltaista sijaista, joka silloin, kun valtuutettu on estyneenä, olisi oikeutettu
käyttämään kaikkia laissa valtuutetulle säädettyjä toimivaltuuksia. Tässä valiokunta keho-
taakin valtioneuvostoa ryhtymään korjaaviin toimenpiteisiin.

Arvoisa puhemies! Huomaan, että tämä asia ei tälläkään kertaa, kuten ei silloinkaan, kun
valiokunta työnsä päätökseen sai, aiheuta suurta kiinnostusta, mikä on ehkä hyvä merkki.
Ehkä työhömmme luotetaan, eduskuntaan luotetaan siinä, että tiedusteluvalvonta on myös
parlamentarisesti kunnossa. Ja toivon nyt tällä hetkelläkin työtään tekeväälle tiedusteluval-
vontavaliokunnalle tässä työssä samanlaista luottamusta jatkossakin, ja uskon, että hoidat-
te tämän tehtävänne sillä vakavuudella ja luottamuksella, mikä siihen kuuluu.

Ensimmäinen varapuhemies Tarja Filatov: Edustaja Vikman.

21.35 Sofia Vikman kok: Arvoisa rouva puhemies! Käsiteltävänä on tiedusteluvalvonta-
valtuutetun ensimmäinen vuosikertomus tuoreen lainsäädännön sääntelemän tiedustelutoi-
minnan uudenaikaisesta laillisuusvalvonnasta. Valiokunnan mietintö asiasta on niin ikään
laatuaan ensimmäinen. Muodollisesti kyse on valtuutetun kertomusta vuodelta 2019 kos-
kevasta mietinnöstä, ja kuten valiokunnan puheenjohtaja toi esiin, niin valiokunta käsitte-
lee kuitenkin tiedustelutoiminnan valvontajärjestelmän toimintaa vuonna 2019 muidenkin
toimijoiden kuin valtuutetun osalta ja hieman laajemmin kuin valtuutetun kertomus itses-
sään antaisi aiheita. Se on mielestäni tässä yhteydessä erittäin perusteltua, ja valiokunnan
mietintö on erittäin hyvä ja kattava.

Uusi tiedustelulainsäädäntö tuli voimaan 1. kesäkuuta 2019, ja tiedusteluvalvontavali-
okunnassa pidimme kertomusvuonna 14 kokousta. Eli toiminta uusien lakien puitteissa tuol-
loin käynnistyi ja nyt sitten myöhemmin on päässyt pyörimään täydellä volyymillaan
käynnistelyvaiheen jälkeen ja varmasti tästä vielä kehittyä eteenpäin.

Pöytäkirja PTK 7/2021 vp

Pidän tärkeänä, että uuden lainsäädännön toimivuutta ja resursointia tarkastellaan jatkossa ja arvioidaan tarpeita parantaa sitä resurssien tai lainsäädännön osalta, ja tähän asiaan varmasti palataan. Toisaalta myös on huomioitava ja muistettava se, että meillä on paljon tehtävää tämän asian ympärillä ja siihen liittyen. Esimerkiksi terrorismilainsäädännön päivittäminen on ajankohtaista, ja siellä on paljon päivitystarpeita, joihin odotamme hallitukselta pikaista tартtumista.

Ensimmäinen varapuhemies Tarja Filatov: Edustaja Risikko.

21.38 Paula Risikko kok: Arvoisa puhemies! Tiedusteluvalvontavaltuutetun kertomus vuodelta 2019 on historiallinen, ja onnittelen teitä, edustaja Kari, siitä, että saatte olla tällaista historiallista tekoa täällä tekemässä, kertomassa tästä kertomuksesta.

Miksi nyt jäin tänne vielä odottelemaan tätä vaihetta, että tämä saadaan täällä todistetuakin vielä meidän kaikkien kanssa? Siitä syystä, että pidän tiedustelulainsäädäntöä erittäin isona askeleena kohti turvallista Suomea. Se lainsäädäntö ja se toiminta, mitä sen avulla voidaan tehdä, ei tietenkään varmista kaikkea, mutta se oli kuitenkin pitkän väännön, pitkän työn takana, ja siinä käytiin monia keskusteluja. Sain olla itse siinä loppumetreillä esittelemässä sitä lakia ja sitten puhemiehenä lyömässä nuijan pöytään, että nyt se on sitten valmis. Siitä se lähti sitten tämä tiedusteluvalvontatoiminta ja meidän valiokuntatyöskentely. Mitä nyt sitten kuuntelin edustaja Karin esittelyä tästä, niin myöskin tiedusteluvalvontavaltuutetun työ on lähtenyt hyvin tiiviisti käyntiin, ja olen kuullutkin, että hyvää yhteistyötä on tehty sitten taas näiden muitten viranomaisten kanssa.

Tässä yhteydessä haluan kiittää vielä kerran kaikkia niitä, jotka olivat tässä vuosien aikana tekemässä sitä lainsäädäntöä, ja haluan tässä myöskin välittää Jyrki Kasville viestin, koska hän oli erittäin kantava voima tämän tiedustelulainsäädännön tekijänä ja eräällä lailla yhteensovittajana ja vähän niin kuin myöskin kompromissien auttajana. Tiedän, että Jyrki Kasvin elämäntilanteessa on hyvin monia vaihteita tällä hetkellä, ja toivotammekin tältä voimia, samanlaista turnauskestävyyttä kuin silloin, kun tehtiin tiedustelulakeja. — Kiitos.

Ensimmäinen varapuhemies Tarja Filatov: Edustaja Mari Rantanen.

21.40 Mari Rantanen ps: Arvoisa puhemies! Näihin edustaja Risikon sanoihin on varmaan hyvä yhtyä ja toivottaa voimaa ja sitkeyttä Jyrki Kasville.

Arvoisa puhemies! Todella, nyt on historiallinen hetki, kun ensimmäinen tiedusteluvalvontavaliokunnan mietintö valtuutetun kertomuksesta on käsittelyssä, enkä näe tarpeelliseksi tässä kohtaa toistaa kollegojen erinomaisia huomioita ja huomioita myös tästä kertomuksesta, mutta myös omalta osaltani haluan kiittää puheenjohtaja, edustaja Karia ja valiokunnan jäseniä hyvästä työstä, ja yhdyn kyllä näihin arvioihin siitä, että tämä on tällainen parlamentaarinen, yhteinen valiokunta, jossa katsotaan yhdessä asioita. Me seisomme ikään kuin kansan edustajina myös täällä valiokunnassa sikäli, että olemme siellä turvaamassa omalta osaltamme tämän lainsäädännön asiallisuutta ja lainmukaisuutta ja sitä, että noudatamme myös perus- ja ihmisoikeuksia tässä maassa tältä osin.

Tämä on ollut tavattoman mielenkiintoinen tehtävä saada olla mukana tässä, ja voisi ehkä luonnehtia niin, että on ilo tuoda tänne suureen saliin tämäntyyppinen mietintö, jossa ei suurempia ongelmia ole ollut. Silloin se tarkoittaa myös sitä, että lainsäädäntö on pää-

Pöytäkirja PTK 7/2021 vp

osin onnistunut, ja silloin se tarkoittaa myös sitä, että meillä on erinomaiset tiedusteluorganisaatiot olemassa niin siviilitiedustelun kuin sotilastiedustelun osalta ja siellä on myös otettu tämä lainsäädäntö ja sen noudattaminen vakavasti, ja siltä osin on hyvä. Sitten jos tämä meidän kertomuksemme olisi täynnä punaisia lippuja, niin silloin tietyksi olisi jotain pahasti pielessä ja kiireellisiä korjauksia tarvittaisiin aika nopsasti.

Kuten täällä on todettu, niin ehkä se, mitä nyt nopeimmin tarvitaan, lienee se, että me saamme tiedusteluvalvontavaltuutetulle varamiehen, mikä on varmasti semmoinen nopeimmin korjattava asia, ja uskonkin, että näin varmasti tapahtuu.

Omalta osaltani olen hyvin tyytyväinen sekä työskentelyyn että todella myös meidän tiedusteluorganisaatioihimme ja meidän valvoviin virkamiehiimme ja tiedusteluvalvontavaltuutettuun sekä tähän valiokuntaan. — Kiitos.

Ensimmäinen varapuhemies Tarja Filatov: Edustaja Autto.

21.43 Heikki Autto kok: Arvoisa rouva puhemies! Haluan muutaman sanan sanoa tässä historiallisessa keskustelussa, kun käsitellään ensimmäistä tiedusteluvalvontavaltuutetun kertomusta.

On ensinnäkin todella tärkeää, niin kuin tässä edellisen hallituksen sisäministeri Paula Risikko totesi, että Suomeen on saatu tämä tiedustelulainsäädäntö. Ja haluan kiittää nyt sitten tiedusteluvalvontavaliokunnan puheenjohtajaa Karia asian hyvästä esittelystä ja tietysti kiittää erinomaisista puheenvuoroista tässä juuri edellä puhuneita Rantasta, Vikmania, Multalaa ja Kiurua siitä, että kun te olette siellä valiokunnassa huolehtimassa siitä, että Suomeen muodostuu tällainen — niin kuin edustaja Kiuru hyvin kuvasi — vahva tiedustelukulttuuri, niin voi koko eduskunta ja sen myötä Suomen kansa olla luottavaisin mielin siitä, että tähän todella päästään, että meidän taitavat viranomaiset huolehtivat siitä itse tehtävästään eli siitä, että Suomen tiedustelu on asianmukaisesti hoidettu, ja te sitten huolehditte siitä, että kaikki tapahtuu lain mukaan oikein. Joten suuri kiitos teille ja kiitos itse tiedusteluvalvontavaltuutetulle hänen panoksestaan tässä tärkeässä työssä, että tämä tiedustelukulttuuri Suomeen vahvistuu.

Ensimmäinen varapuhemies Tarja Filatov: Edustaja Vikman.

21.44 Sofia Vikman kok: Arvoisa puhemies! Kansallisesta turvallisuudesta huolehtiminen on valtion aivan perustavanlaatuinen tehtävä. Tiedustelulakien säätäminen oli viime kaudella eduskunnalta erittäin tärkeä teko suomalaisten turvallisuudesta huolehtimiseksi, etenkin kun ottaa huomioon sen, että Suomen turvallisuusympäristö ei viime vuosina ole mennyt helpompaan suuntaan vaan pikemminkin se on koko ajan heikentynyt. Tiedustelulait toivat viranomaisillemme tärkeitä toimivaltuuksia torjua turvallisuusuhkia ja huolehtia kansallisesta turvallisuudesta, esimerkiksi parempia mahdollisuuksia torjua terroritekoja.

Valmistelu vei vuosia, mihin tässä keskustelussa jo edustaja Risikkokin viittasi, ja viimein nyt viranomaistemme toimivaltuudet saatiin ajan tasalle tähän päivään. Suomi ei ole enää tiedustelun osalta hyväntahtoisten kumppanimaiden hyväntahtoisuuden varassa, ja kuten sanottu, tämä tiedustelulainsäädäntö, sen toimivuus ja riittävä resursointi, on erittäin tärkeä kokonaisuus Suomen kansalliselle turvallisuudelle.

Pöytäkirja PTK 7/2021 vp

Eli näiltä osilta haluan yhtyä niihin kiitoksiin, joita täällä esitettiin eri tahoille siitä, että nämä lait saatiin yhteistyössä aikaan ja että nyt niiden toimeenpano ja niiden puitteissa toimiminen on lähtenyt hyvin käyntiin.

Ensimmäinen varapuhemies Tarja Filatov: Edustaja Multala.

21.46 Sari Multala kok: Arvoisa puhemies! Vaikka mietinnön nimi on tiedusteluvalvontavaltuutetun kertomuksesta annettu mietintö, niin tiedusteluvalvontavaltuutettuhan ei ole lainkaan ainut taho, joka Suomessa valvoo tiedustelumenetelmien käyttöä, tekee niiden laillisuusvalvontaa, eikä tämä tiedusteluvalvontavaliokunta myöskään ole ainoa taho, joka valvoo. Toki parlamentaarinen valvonta on ainoastaan tiedusteluvalvontavaliokunnan tehtävä. Sen vuoksi ajattelin ihan muutaman sanan sanoa näistä havainnoista, joita on nostettu myös tähän meidän mietintöömme, ikään kuin vähän yleissivistävälläkin tavalla — nämä ovat enemmänkin ehkä faktoja kuin niinkään huomioita kuulemisista — ja siitä, kuinka tämä meidän tiedusteluvalvontamme on järjestetty ikään kuin moneen kertaan siten, että voidaan varmistua tiedustelumenetelmien lainmukaisesta käytöstä ja toimivaltuuksien käytöstä.

Ensinnäkin laillisuusvalvontaa tekee tietenkin tiedusteluvalvontavaltuutettu, mutta sen lisäksi tuomioistuimella, Helsingin kärjäoikeudella, on tässä merkittävä rooli, sillä erinäisten tiedustelutoimivaltuuksien käyttöön tarvitaan ensimmäisessä oikeusasteessa Helsingin kärjäoikeuden lupa. Sen lisäksi tietosuojavaltuutettu ja yhdenvertaisuusvaltuutettu ja ylimmät laillisuusvalvojat osallistuvat osaltaan valvontaan. Ehkä sen lisäksi vielä nostaisin merkittävänä sen esille, että viranomaiset itse valvovat itseään ikään kuin ennakoitavasti tiedustelumenetelmien käytössä ja niin suojelupoliisilla kuin sotilastiedustelulla on omat sisäiset laillisuusvalvojat, jotka pyrkivät ikään kuin ennakoimaan sitä, että kun sitten tiedustelutoimintaan joittenkin menetelmien kautta käyttöä haetaan, niin ongelmia ei tulisi. Tähän valiokunta tietenkin myös kiinnitti mietinnössään huomiota, että kun tiedusteluvalvontavaltuutetun on tarkoitus nimenomaisesti toimia ulkoisena laillisuusvalvojana ja riippumattomana sellaisena, hän oli itsekkin todennut, että ensimmäisenä kertomusvuonna niitä tärkeimpiä määriteltäviä asioita oli se, kuinka tämä riippumattomuus säilytetään, kuitenkin siten, että on riittävät mahdollisuudet valvoa, eli kuinka läheiseksi tämä suhde ikään kuin muodostuu. Tiedusteluvalvontavaliokunta katsoi, että tässä rajanvedossa on onnistuttu ja tiedusteluvalvonnan riippumattomuudesta voidaan varmistua.

Ensimmäinen varapuhemies Tarja Filatov: Edustaja Mika Kari.

21.49 Mika Kari sd: Arvoisa rouva puhemies! Kiitoksia tästä käydystä keskustelusta. Niin kuin on tässä useampaan kertaan todettu, valiokunnan mietintö oli yksimielinen. Tässä hyviä puheenvuoroja on ollut useita, niitä on vaikea lähteä erittelemään, kaikki puheenvuorot olivat hyviä. Itse pidän erityisesti siitä, että myös tässä salissa näkyy se henki, joka kokoushuoneessamme vallitsee. Eli siellä on yksi suomalaisten valitsema joukkue ilman hallituksen tai opposition takkia — kai näin voi sanoa.

Edustaja Risikko nosti hyvin esiin myös tämän ikään kuin laajemman kontekstin, johonka tämä meidän ensimmäinen mietintö liittyy. Viime kaudella muutettiin tässä salissa muun muassa viiden kuudesosan enemmistöllä perustuslakia, jotta Suomeen saatiin ajantasaiset tiedustelulait. Ja muutenkin lainvalmistelu jo pelkästään sivumäärällisesti oli lähes

Pöytäkirja PTK 7/2021 vp

sote-uudistuksen veroinen, yli tuhat sivua hallintovaliokuntaa, puolustusvaliokuntaa, valtava määrä lausuntoja, perustuslakivaliokuntaa ja niin edelleen. Nyt meillä on ajantasaiset lait. Meillä on valvontakoneisto käytössä sen monina kerroksina eri toimitasoilla. Uskon ja olen siitä aika varmakin, että meidän valvontajärjestelmämme on hyvässä iskussa.

Laki sinänsä on uusi, ja toiminta ottaa erilaista vauhtia matkan varrella, se on selvä. Uskon, että tällä parlamentaarisella työllä pystymme myös tätä valvontatehtävää toteuttamaan niinkin luottamuksellisessa asiassa kuin tämä toimiala on.

Tässä yhteydessä myös puheenjohtajana haluan kiittää edustajakollegaamme, edustaja Kasvia, siitä tehtävästä viime valtiopäivillä. Hänen asiantuntemuksensa tämän lain voimaansaatamisessa ja meidän kollegojen ymmärryksen lisäämisessä oli keskeinen. — Kiitoksia.

Keskustelu päättyi.

Eduskunta hyväksyi valiokunnan ehdotuksen kannanotoksi kertomuksen K 14/2020 vp johdosta. Asian käsittely päättyi.

11. Hallituksen esitys eduskunnalle laiksi uusiutuvilla energialähteillä tuotetun sähkön tuotantotuesta annetun lain 14 §:n muuttamisesta

Hallituksen esitys HE 240/2020 vp

Valiokunnan mietintö TaVM 1/2021 vp

Ensimmäinen käsittely

Eduskunta hyväksyi hallituksen esitykseen HE 240/2020 vp sisältyvän lakiehdotuksen sisällön mietinnön mukaisena. Lakiehdotuksen ensimmäinen käsittely päättyi.

12. Valtiontalouden tarkastusviraston erilliskertomus eduskunnalle: Finanssipolitiikan valvonnan raportti 2020

Kertomus K 21/2020 vp

Lähetekeskustelu

Ensimmäinen varapuhemies Tarja Filatov: Lähetekeskustelua varten esitellään päiväjärjestyksen 12. asia. Puhemiesneuvosto ehdottaa, että asia lähetetään tarkastusvaliokuntaan.

Asian käsittely keskeytettiin 5.2. pidetyssä täysistunnossa. — Edustaja Kiviranta, olkaa hyvä.

Keskustelu

21.53 **Esko Kiviranta kesk:** Arvoisa puhemies! Nyt tosiaan jatketaan viime perjantaina lyhyeksi jäänyttä keskustelua. Kuten kertomuksessa todetaan, koronakriisi asetti pääministeri Marinin hallituksen työllisyystavoitteet uuteen valoon. Tästä huolimatta työllisyystavoitteista ei ole tingitty, vaan syksyllä 2020 hallitus asetti aiempaa suuremman mutta aika-

Pöytäkirja PTK 7/2021 vp

taulultaan väljemmän työllisyystavoitteen. Työllisyyden parantaminen onkin epäilemättä jokaisen hallituksen tavoitteena.

Viime perjantaina julkaistussa Helsingin Sanomien artikkelissa kirjoitettiin, että Marinin hallitus on tehnyt jo yhtä järeät työllisyystoimet kuin Sipilän hallitus teki. Helsingin Sanomien juttu ei täysin pidä paikkaansa, koska siinä ei ole otettu huomioon esimerkiksi kiky-sopimusta. Artikkelissa on otettu huomioon vain työn tarjontaa lisäävät toimet eikä kysyntätekijöitä.

Yhteinen nimittäjä puheena olevissa hallituksissa on kuitenkin ollut keskusta. Me olemme ajaneet työllisyystoimia sekä Sipilän että Marinin hallituskausilla ja saaneet näkyviä tuloksia aikaan, tietenkin yhdessä hallituskumppaneiden kanssa.

Arvoisa puhemies! Koronašokista johtuen hallituksen työllisyystavoitteen uudelleentarkastelu oli välttämätöntä, sillä alkuperäinen aikataulu, vuoden 2023 loppuun, olisi ollut uudessa tilanteessa epärealistinen. Alkuperäiseen työllisyystavoitteeseen oli kytketty ehtoja, joista tärkeäksi on osoittautunut se, että tavoite oli voimassa vain normaalin talouskehityksen oloissa. Uusi päätavoite on vahvistaa työllisten määrää 80 000 henkilöllä, ja myös aikataulu on muuttunut. Toimet päätetään hallituskauden aikana, mutta niiden vaikutukset pyritään toteuttamaan vuoteen 2029 mennessä. Näillä toimilla on tarkoitus vahvistaa julkista taloutta 2 miljardilla eurolla.

Keskustelu päättyi.

Asia lähetettiin tarkastusvaliokuntaan.

13. Seuraava täysistunto

Eduskunnan seuraava täysistunto on perjantaina 12.2.2021 klo 13.00. Täysistunto lopetetaan klo 22.01.

Pöytäkirjan vakuudeksi:

Timo Tuovinen